

TEMANUMMER

Unge og aktivisme

INDHOLD

- 3** Redaktionelt forord
Martin Marcussen
- 5** Temaredektøernes forord
Jonas Lieberkind & Gritt Nielsen
- 10** Unge og aktivisme i og omkring mellemkrigstiden - Interview med historiker René Karpantschhof
Ida Marie Warming, Jonas Lieberkind & Gritt Nielsen
- 15** At ændre for at være – dannelse, følelser og symboler i unges politiske aktivisme
Jonas Lieberkind
- 30** Essay: Når skyld tager form som politisk aktivisme
Nanna Haahr Hansen & Julie Krebs von Halling
- 36** Klimakamp, skolestrejke og generationsretfærdighed
Lotte Schack
- 51** Essay: Fællesskabets betydning for unges (klima) aktivisme
Ida Marie Warming
- 57** Studenteraktivisme på strømpefødder? Hensyn og omsorg i unges kamp for social retfærdighed i USA og Danmark
Gritt Nielsen & Lærke Cecilie Anbert
- 71** Affekt og eksklusion i medieomtalen af dansk Palæstina-solidaritetsaktivisme efter 7. oktober 2023
Frida Hviid Broberg
- 86** Abstract

REDAKTION OG BESTYRELSE

Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi, formand:
professor Bent Greve, Institut for Samfund og Globalisering,
Roskilde Universitet

Ansvarshavende redaktør

Professor Martin Marcussen, Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet, Øster Farimagsgade 5,
postboks 2099 1014 København K
E-mail: mm@ifs.ku.dk

Redaktionsudvalg

- Professor Bent Greve, Institut for Samfund og Globalisering,
Roskilde Universitet
- Lektor Wiebke Marie Junk, Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet
- Lektor Anne Mette Møller, Department of Organization,
Copenhagen Business School
- Lektor Mogens Jin Pedersen, Institut for Statskundskab, Københavns
Universitet
- Lektor Carina Saxlund Bischoff, Institut for Samfundsvidenskab og
Erhverv, Roskilde Universitet

Redaktionelt forord

Unge og aktivisme

Ungeaktivisme er i dette temanummers optik en særlig form for aktivisme, hvor unge deltager aktivt med henblik på at skabe forandring gennem demonstrationer, kampagner, organisering eller digitale initiativer. De unge, der er i fokus, engagerer sig politisk, ofte i spørgsmål som klima, ligestilling, uddannelse eller sociale rettigheder. De handler pragmatisk og værdibaseret, ofte med fokus på konkrete, opnåelige forandringer frem for store ideologiske opgør. Temanummeret fremlægger således elementer af en nyere forskning om unges politiske engagement.

Tematisk præsenterer bidragsyderne beretninger og analyser om klimastrejker og miljøaktivisme, aktivisme i uddannelsesmiljøer og hverdagsaktivisme, eller såkaldt mikro-aktivisme. Ungeaktivisme manifesterer sig også i digital aktivisme og online kampagner, i politisk deltagelse uden for partierne i sociale rettighedsbevægelser og i kreativ og kulturel aktivisme.

I sagens natur er det nok ikke muligt at tilvejebringe fuld klarhed over, hvor stor en andel af de unge der deltager i ungeaktivisme. Dertil er begrebet ungeaktivisme nok for bredt defineret. Men noget ved vi.

Vi ved f.eks., at 19 pct. af de unge engagerede sig i politisk arbejde i ungdomspartier, foreninger eller bevægelser i perioden 2017-2019 (Fagbladet 3F, 2022). Vi ved også, at 17 pct. af unge mellem 15 og 19 år er *meget interesserede i politik*. Det siger noget om potentialet for aktivisme, men ikke om handling. Senest har Dansk Ungdoms Fællesråd vist, at unge er optaget af politiske dagsordener og ønsker at påvirke samfundet, men rapporten måler ikke andelen af aktivister. Den viser dog, at mange unge oplever barrierer for deltagelse (DUF, 2026).

Til gengæld ved vi en del om unges frivillige engagement i *ikkepolitiske* organisationer. VIVEs Frivillighedsundersøgelse 2024 og DGI's analyser giver eksempelvis et ret klart billede af, hvor mange unge der deltager i frivilligt arbejde inden for f.eks. idræt, kultur og sociale indsatser. Således er omkring 12-18 pct. af unge i aldersgruppen 16-20 år frivillige i idrætsforeninger alene. Idræt er langt det største frivillighedsområde for unge. Skal vi vurdere unges samlede frivillige aktiviteter, skal vi naturligvis også inkludere unges deltagelse i andre kultur-, fritids- og sociale organisationer (Espersen et al., 2024; DGI, 2025).

MARTIN MARCUSSEN

Ansvarshavende
redaktør for
Økonomi & Politik
mm@ifs.ku.dk

Samlet kan vi sige, at unge deltager oftere og mere stabilt i frivilligt arbejde end i politisk aktivisme. Frivillighed er bredt og socialt, mens aktivisme er mere værdidrevet og episodisk. Begge former for engagement er dog stigende blandt unge, men på forskellige måder.

I dette temanummer sætter vi os for at blive klogere på ungeaktivisme. I et senere temanummer rettes opmærksomheden på unges ikke-politiske engagement i foreninger, klubber og selvstyrende netværk. Formålet er at blive klogere på det samfundsmæssige forandringspotential, der kan findes i politisk versus ikke-politisk ungeengagement. Det er klart, at det er ungeaktivismen, der tiltrækker sig størst offentlig opmærksomhed via demonstrationer, forskellige former for aktioner og protester. Men det synes trods alt kun at være tale om en minoritet af unge, der går denne vej. Andre unge – måske de fleste – vælger af forskellige årsager at gå andre veje i deres udadrettede aktiviteter. Disse ikke-politiske unge er lige så optagede af fællesskaber, tilhørsforhold, selvudvikling, kollektivt ansvar og omsorg som de politisk aktive unge. Men de ikke-politiske unge synes åbenlyst ikke at identificere vrede som middel til at realisere forskellige målsætninger for sig selv og deres samfund. Hvor de politiske unge synes at definere sig i modsætning til samfundets grundlæggende normer og institutioner, danner de ikke-politiske unge fællesskaber, holdninger, normer og fælles ansvar inden for rammerne af det bestående.

En samlet forståelse af unges forandringspotential får vi nok først, når vi sætter os for at undersøge hele spektret af unges drømme, motivation, ressourcer og aktiviteter i alle dele af Danmark.

Martin Marcussen

Ansvarshavende redaktør

Referencer

- DGI (2025), "Flere unge er frivillige i idræt – mange flere venter bare på en invitation", 22. august, DGI
- DUF (2026), "Unge vælgere – en analyse af 18-29-åriges politiske dagsordener, deltagelse og mødet med politik online", marts, Folketingsvalgsundersøgelse-2026-rapport-opdateret.pdf
- Espersen, Helle Hygum, Torben Fridberg og Stefan Bastholm Andrade (2024), "Frivillighedsundersøgelsen 2024. En repræsentativ befolkningsundersøgelse af udviklingen i danskernes frivillige arbejde", VIVE, Frivillighedsundersøgelsen 2024 – En repræsentativ befolkningsundersøgelse af udviklingen i danskernes frivillige arbejde
- Fagbladet 3F (2022), "Ny rapport: Unge danskeres politiske engagement vokser", 20. december, Ny rapport: Unge danskeres politiske engagement vokser - Fagbladet3f

Temaredaktørernes forord

Unge og aktivisme

Da en 16-årig svensk skolepige, Greta Thunberg, i 2018 strejkede fra sin skole og satte sig foran Riksdagen i Stockholm med en interimistisk planche, hvor der stod ”Skolstrejk för klimatet”, satte hun ikke bare gang i en verdensomspændende klimabevægelse. Greta Thunberg blev også et ikon for ungdommens nye kampe for at skabe social, politisk og kulturel forandring. Udbredelsen af Thunbergs kamp betød, at mange unge fik en platform til at udtrykke deres tanker og følelser om verdens udvikling. Men nok så vigtigt affødte den en erkendelse af – både blandt voksne og særligt børn og unge – at også unge har en vigtig politisk stemme. Greta Thunberg gav tusindvis af unge verden over en tro på, at man som ung har politiske perspektiver, der var værd at lytte til, ligesom hun gav unge motivation og vilje til at engagere sig i kampen for en bedre fremtid. I forskningen taler man om ’Greta Thunberg-effekten’ (Haugseth og Smeplass, 2023; Prendergast et al., 2021). Både nationale og internationale statistikker dokumenterer, hvordan unge i 2018 og 2019 fik en markant øget interesse for særligt klimapolitiske spørgsmål.

Det var dog ikke sådan, at unge i 2010’erne først gik på barrikaderne med Greta Thunberg, ligesom deres kampe ikke kun var centreret om klima. Især havde protestbevægelser som Det Arabiske Forår, Occupy Wall Street, Indignados og Black Lives Matter fået stor opmærksomhed og herved mobiliseret unge i mange lande. Men alligevel var det, som om at forestillingen om et større, bredere og mere samlende ungdomspolitisk engagement først blev muligt med den bevægelse, som Greta Thunberg blev et ikon for. Ikke mindst i Danmark og i Norden havde man set forholdsvist lidt til unge aktivister i det offentlige rum. Men med Fridays for Future og for eksempel Den Grønne Studenterbevægelse (nu Den Grønne Ungdomsbevægelse) var de unge igen kommet på verdenskortet som politiske aktører, om end ungdomsengagementet heller ikke i 2018-2019 nåede samme højder som i 1960’ernes og 1970’ernes ungdomsoprør.

Mange journalister, politikere, kommentatorer, meningsdannere og undervisere klappede i deres hænder. De havde i årevis efterlyst en mere politisk engageret ungdom, som de tilsyneladende nu havde fået – der var selvfølgelig også dem, som rystede på hovederne af alt den palaver, som de unge nu var begyndt på. De af os, som arbejdede med aktivisme, blev ustandseligt ringet op af nyhedshungrende journalister, som ville have afklaring på, om der var tale om et nyt ungdomsoprør. Men det var der ikke – og alligevel var der noget nyt og anderledes på spil.

JONAS LIEBERKIND

Lektor, Afdelingen for Pædagogisk Sociologi på DPU, Aarhus Universitet, lieberkind@edu.au.dk

GRITT NIELSEN

Lektor, Afdelingen for Pædagogisk Antropologi og Pædagogisk Psykologi, DPU, Aarhus Universitet, gbn@edu.au.dk

Statistikkerne talte deres klare sprog. Efter 2018-2019 faldt de unges interesse for klima og klima-aktivisme. Nok er mange unge stadig optaget af spørgsmålet, men ikke på samme niveau som i 2018-2019. Internationale komparative skoleundersøgelser kunne desuden dokumentere, at de danske unges forventninger om og vilje til at deltage i politiske aktiviteter var dalende (Bruun og Lieberkind, 2024). De fremstod ligefrem politisk reservede og – sat på spidsen – som nogle, hvis engagement i samfundet snarere kunne karakteriseres som 'kontra-protest' end som protest og aktivisme (Lieberkind, 2021; Lieberkind og Bruun, 2021). Det bemærkelsesværdige var dog, at de unge ikke desto mindre havde politisk viden og interesse, og at de besad de grundlæggende politiske og demokratiske ressourcer, som politisk engagement og aktivisme forudsætter. Men hvorledes kommer denne viden og interesse så til udtryk blandt unge og aktivister?

For måske havde det politiske engagement, herunder Greta Thunberg-effekten, ikke mistet sit tag i de unge. Måske havde de fortsat stor viden, politisk interesse og solide demokratiske ressourcer, som blot kom til udtryk på måder, som statistikkerne og journalisterne ikke kunne indfange? Måske var engagement – ikke helt, men delvist – flyttet ud af de konventionelle offentlige politiske arenaer og ind i nye, små, mere private og identitetsbaserede sfærer? Dette kom blandt andet til syne i studier af unges mikro- og hverdagspolitiske handlinger (Bang og Sørensen, 2001; Lieberkind, 2025; Vromen og Collin, 2010) samt i nye studenteraktivistiske kampe for social retfærdighed både nationalt og internationalt (Nielsen 2026; Nielsen og Luescher, 2025).

I dette temanummer har vi forsøgt at tage temperaturen på unge og aktivisme. Det gør vi ved at undersøge, hvor unges politiske engagement i dag er forankret, hvordan aktivisme udfolder sig, og hvad der kendetegner deres nye motiver og begrundelser for politisk kamp

I dette temanummer har vi forsøgt at tage temperaturen på unges aktivisme. Det er selvsagt et så stort og komplekst område, at det ikke umiddelbart lader sig indfange – og som dette temanummer da slet ikke er i stand til at afdække. Ikke desto mindre har vi tilstræbt at give et lille og forsigtigt bud. Det gør vi ved at undersøge, hvor unges politiske engagement i dag er forankret, hvordan aktivisme udfolder sig, og hvad der kendetegner deres nye motiver og begrundelser for politisk kamp. Med denne ambition har vi udover etablerede forskere derfor også inviteret studerende og yngre forskere til at bidrage med nye perspektiver og eksperimenteret med både formater og analytiske tilgange. Dette med henblik på dels at identificere nye tendenser i ungdomsaktivismen og dels at undersøge og diskutere nye måder at identificere og analysere unges politiske engagement på.

Temannummeret består af en interviewartikel med René Karpantschof, fire forskningsartikler (Lieberkind, Schack, Nielsen & Anbert og Broberg) og to essays (Hansen & Halling og Warming).

De følgende interview, artikler og essays belyser hver især forskellige dimensioner af nutidig ungdomsaktivisme – fra personlige dannelsesprocesser over kollektive protestformer og hverdagsaktivisme til stærke følelsesmæssige udtryksformer. De belyser forskellige arenaer for ungdomsaktivisme – fra kulturelle og affektive orienteringer over klimakampe og global solidaritet til universiteters hverdagsliv og mediernes dækning. Samtidig opererer teksterne med forskellige akademiske tilgange, der spænder fra kvalitative analyser til mere eksperimenterende greb, ligesom vi har arbejdet med ekspertinterview og essays. Vores ønske har været at opnå indsigt i ungdomsaktivismens nye facetter, men også at diskutere, hvilke teoretiske perspektiver og metodiske tilgange der i dag giver adgang til at forstå aktivismens nye og anderledes begrundelser.

Med det indledende interview af René Karpantschof kridtes banen op. Karpantschof beskriver i et historisk perspektiv, at unge har spillet en central rolle i politisk aktivisme, men både formerne og begrundelserne for deres engagement har ændret sig markant over tid. I mellemkrigstiden var deres offentlige politiske engagement tæt knyttet til etablerede partipolitiske strukturer og ideologiske konflikter, hvor de deltog i organiserede ungdomspartier, valgkampagner og til tider konfronterende gadekampe. Aktivismen var her præget af kollektive identiteter, klare ideologier og synlige iscenesættelser i form af slagsange, uniformering og optog. I nyere tid, hvilket de følgende forskningsartikler og essays afspejler, er unges aktivisme i højere grad løsere organiseret og centreret omkring bestemte affektive udtryk, specifikke værdier og kritiske narrativer frem for klare ideologiske og partipolitiske tilhørsforhold.

I den første forskningsartikel, *At ændre for at være – dannelse, følelser og symboler i unges politiske aktivisme*, analyserer Jonas Lieberkind, hvordan danske unges politiske engagement i stigende grad formes gennem politiskkulturelle dannelsesprocesser frem for klassisk politisk socialisering, hvor man dannes i partipolitiske foreninger eller passivt tilegner sig politiske tilhørsforhold gennem klasse, institutioner og sociale strukturer. På baggrund af kvalitative interviews viser artiklen, hvordan aktivisme begrundes i symbolske og affektive orienteringer, hvor kampen ikke alene handler om konkrete politiske krav, men også om at skabe mening, identitet og et beboeligt verdensbillede i en krisetid. Aktivisme fremstår her både som en kamp for samfundsforandring og som en eksistentiel kamp for at kunne være i verden.

Lieberkinds artikel følges op af Nanna Haahr Hansen og Julie Krebs von Hallings essay, som – på baggrund af det samme empiriske materiale som den foregående forskningsartikel – beskriver, hvordan skyld, skam og ansvar kan udvikle sig til politisk handling gennem, det, der her beskrives som affektiv friktion. Dette essay samler forskellige unges perspektiver i to figurer og giver

hermed indblik i, hvordan unges politiske engagement og vilje til at forandre verden gradvist udvikler sig og tager form.

I den anden forskningsartikel, *Klimakamp, skolestrejke og generationsretfærdighed*, analyserer Lotte Schack unges klimaaktivisme med særligt fokus på Fridays for Future og skolestrejken som protestform i en svensk kontekst. Med afsæt i et marxistiskfeministisk perspektiv på social reproduktion argumenterer artiklen for, at skolestrejkerne skal forstås som en symbolsk forstyrrelse af samfundets reproduktive logikker, hvor de unge aktivister nægter at deltage i opretholdelsen af et samfund, som de oplever som ødelæggende for deres fremtid. Klimakampen fremstilles her som en kamp for generationsretfærdighed og som en politisk mobilisering, der både åbner muligheder og rummer strukturelle begrænsninger.

I det efterfølgende essay fortsætter Ida Marie Warmings diskussionen af unge aktivister i klimakamp og viser, hvordan klimafølelser som frygt, vrede og håb omsættes til kollektiv handlekraft i Den Grønne Ungdomsbevægelse. I disse unges aktivisme fungerer fællesskabet som både omsorgsrum og politisk motor. Temanummerets to essays giver således på hver deres måde et indblik i de mere sanselige, følelsesmæssige og hverdagsnære sider af ungdomsaktivisme.

Den tredje forskningsartikel, *Studereraktivisme på strømpefødder?*, af Gritt B. Nielsen og Lærke Cecilie Anbert undersøger studerendes hverdagsaktivisme på University of California, Berkeley og Københavns Universitet. Dermed udvider artiklen det dansk/nordiske perspektiv, som temanummeret indtil nu har centreret sig om, til en bredere international sammenhæng. Artiklen analyserer spændingen mellem institutionelle krav om 'hensynsfuld' aktivisme og studerendes egne 'omsorgsorienterede' praksisser. Med fokus på demokrati, sprog og curriculumaktivisme viser den, hvordan forandring – på tværs af de to lokationer – i høj grad også skabes gennem stille, relationelle mikropraksisser, hvor studerende søger at 'implicere' sig selv, hinanden og universitetet i kampen for social og epistemisk retfærdighed.

Den fjerde og sidste forskningsartikel, *Affekt og eksklusion i medieomtalen af Palæstina-solidaritetsaktivisme efter 7. oktober 2023*, af Frida Hviid Broberg, retter blikket mod den modstand, aktivister kan møde i medierne. Med fokus på mediernes dækning af Palæstina-solidaritetsbevægelsens aktioner anvender artiklen retoriske analyser til at belyse, hvordan aktivisternes affektive udtryk kobles til forestillinger om ungdom, umodenhed, radikaliseringsfare. Artiklen viser, at den politiske kamp ikke alene udspiller sig omkring den konkrete politiske konflikt og aktion, men også i medierne, og dermed i den retoriske strid om, hvordan aktivisternes følelsesmæssige udtryk forstås og vurderes.

Samlet viser dette temanummer, at unges aktivisme i dag fortsat lever, men ofte i nye, mere affektive og i ikke altid genkendelige former. Hvor politisk engagement og aktivisme tidligere ofte blev identificeret og diskuteret gennem genkendelige bevægelser og politiske tilhørsforhold, der manifesterede sig offentligt, udfolder unges politiske engagement sig i dag gennem mangfoldige

udtryk, som ikke nødvendigvis træder frem på forventede måder eller inden for velkendte politiske positioner. Aktivisme finder fortsat sted i de offentlige sfærer, men også på nye måder i hverdagslivet, relationer, institutionelle rum og i mediernes dækning, hvor spørgsmål om følelser, omsorg, identitet, fællesskab, skyld og retfærdighed står centralt. Denne vedvarende transformation af feltet indebærer, at både forskningen i og fremstillingen af unge og aktivisme også må eksperimentere med perspektiver og analytiske greb for at indfange aktivismens nye former og begrundelser. Denne ambition har ligeledes dannet grundlag for dette temanummer.

Samlet viser dette temanummer, at unges aktivisme i dag fortsat lever, men ofte i nye, mere affektive og i ikke altid genkendelige former

God læselyst.

Vi vil i særlig grad takke Ida Marie Warming for hendes store hjælp med udarbejdelsen af temanummeret, ikke mindst i forhold til interviewet med René Karpantschof, temanummerets opsætning og korrekturlæsning af artiklerne.

Referencer

- Bruun, J. og J. Lieberkind (2024), *Politisk og demokratisk dannelse i en krisetid. ICCS 2022*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Haugseth, J.F. og E. Smeplass (2023), "The Greta Thunberg Effect: A Study of Norwegian Youth's Reflexivity on Climate Change", *Sociology*, 57(4): 921-39, doi:10.1177/00380385221122416
- Lieberkind, J. (2021), "Kontraprotest. Unges politiske engagement", *Politica*, 53(1): 24-63.
- Lieberkind, J. og J. Bruun (2021), "The Reserved Young Citizens of the Nordic Countries", I H. Biseth, B. Hoskins og L. Huang, red., *Northern Lights on Civic and Citizenship Education: A Cross-National Comparison of Nordic Data from ICCS*, Cham: Springer International Publishing AG, pp. 19-35.
- Nielsen, G.B. (2026). Articulating social justice: student everyday activism and the cultivation of translocal consciousness. *Globalisation, Societies and Education*, 24(3), 607-623. <https://doi.org/10.1080/14767724.2025.2459112>
- Nielsen, Gritt B. og Thierry M. Luescher (2025), "Student Activism, Translocality and Social Justice," *Globalisation, Societies and Education*, 1-14. doi.org/10.1080/14767724.2025.2601160.
- Prendergast, K., B. Hayward, M. Aoyagi, K. Burningham, M. M. Hasan, T. Jackson og A. Yoshida (2021), "Youth Attitudes and Participation in Climate Protest: An International Cities Comparison", *Frontiers in Political Science*, vol. 3, doi:10.3389/fpos.2021.696105.

Unge og aktivisme i og omkring mellemkrigstiden - Interview med historiker René Karpantschof

Unge og aktivisme

René Karpantschof er historiker og sociolog og har skrevet en lang række artikler og bøger om politisk aktivisme og sociale bevægelser i Danmark, blandt andet "De ekstreme danskere" om det politiske klima i mellemkrigstidens Danmark, 1921-1939, og "De stridbare danskere" om tiden mellem 1848-1920. I dette interview fokuserer Karpantschof især på mellemkrigstiden og trækker tråde både tilbage til 1800-tallet og frem til ungdomsoprøret. Formålet er at opnå et indblik i politiske gadekampe, særligt i mellemkrigstiden, med henblik på at skabe et grundlag for at forstå, hvordan aktivismens form og

indhold ændrer sig over tid, og hvordan nye former for ungdomsaktivisme viser sig i efterkrigstiden. I interviewet udfolder Karpantschof, hvordan unges politiske aktivisme ændrer sig fra at være funderet i klare partipolitiske tilhørsforhold og klassiske ideologiske stridigheder, herunder klassekamp og fordelingen af materielle forhold, til i stigende grad at handle om kultur og identitet båret af immaterielle forhold. Endelig diskuteres det, hvordan unges politiske engagement og aktivisme i efterkrigstiden i højere grad begrundes i unges egne politiske perspektiver, værdier og ungdomsspecifikke forhold.

Hvilken rolle spiller unge i politik og politisk aktivisme i mellemkrigstiden og mere generelt i tiden før Anden Verdenskrig?

Allerede i 1800-tallet ser man, hvordan de unge deltager i det politiske foreningsliv som De Konservative Klubber, liberale Fremskridtsklubber for ikke at glemme den borgerlige Studenterforening og det radikale og socialistiske Studentersamfund. Den hovedrolle, som ungdommen her spiller, er at være meget aktiv i disse foreninger, men det er jo også typisk for unge i andre dele af samfundslivet. Så det er en vigtig pointe, at der – heller ikke dengang – lå nogen bestemt politisk orientering i at være ung.

➤ **Mellemkrigstidens politisk aktive unge tog del i den brede og generelle ideologiske og partipolitiske kamp på lige fod med de voksne. Ungdomsaktivisme var som sådan svær at adskille fra de almindelige politiske stridigheder**

Alt det gælder også for ungdommen i mellemkrigstiden. De klassiske politiske ungdomspartier, dvs. Konservativ Ungdom, Venstres Ungdom, Radikal Ungdom og Danmarks Socialdemokratiske Ungdom (samt det første til venstre for Socialdemokratiet: Socialistiske Ungdoms Forbund) dannes alle i starten af 1900-tallet, og inde i mellemkrigstiden er Danmarks Kommunistiske Ungdom kommet til. Når man skal forstå datidens unge, så skal man huske, at

IDA MARIE WARMING

Cand.pæd.ant., DPU,
Aarhus Universitet,
idamariewarming@gmail.com

JONAS LIEBERKIND

Lektor i Pædagogisk
Sociologi, DPU,
Aarhus Universitet,
lieberkind@edu.au.dk

GRITT NIELSEN

Lektor, Afdelingen for
Pædagogisk Antropologi og
Pædagogisk Psykologi, DPU,
Aarhus Universitet,
gbn@edu.au.dk

mange unge voksne, og her mener jeg dem i 20'erne, stadig ikke havde fulde politiske rettigheder, selvom de i øvrigt havde nået myndighedsalder på 21 år. Man skulle være 25 år for (endda kun måske) at kunne stemme til folketingsvalg og 30 år til landstingsvalg – et Landsting, som i mellemkrigstiden fortsat havde en borgerlig slagside pga. den ikke helt demokratiske måde, tinget var sammensat på. Tidens mange stærkt engagerede unge måtte derfor udleve deres politiske drømme i ungdomspartierne, som til gengæld spillede en reel og indflydelsesrig rolle for moderpartierne – ikke mindst ved f.eks. at stå for valgkampagner. Men altså, *summa summarum*: Mellemkrigstidens politisk aktive unge tog del i den brede og generelle ideologiske og partipolitiske kamp på lige fod med de voksne. Ungdomsaktivisme var som sådan svær at adskille fra de almindelige politiske stridigheder.

Hvad karakteriserer de politiske bevægelser i mellemkrigstiden? Og hvad strides der om?

En del af protesterne i mellemkrigstiden udspringer af de dengang mest iøjnefaldende sociale problemer: arbejdsløsheden og landbrugskrisen. Mens Socialdemokratiet og Venstre forsøger sig på Christiansborg med kompromiser og reformer, så bruger de mere yderligtgående personer, på både venstre- og højrefløj, kriserne til at komme på banen med deres radikale politik. Kommunisterne engagerer sig således i arbejdsløshedsbevægelsen, mens tilhængere af fascisme og nazisme stiller sig i spidsen for den store bondebevægelse, Landbrugernes Sammenslutning – i øvrigt tidens absolut største utilfredshedsbevægelse! Her spiller materielle forhold og klasseinteresser deres tydelige rolle.

Men der er også kultur- og identitetspolitik på spil. Vi ser de her politiske, ideologiske 'vi'-fællesskaber, hvor bevægelserne og kampagner drejer sig om kollektive politiske identiteter (som konservative, venstrefolk, radikale, socialdemokrater og kommunister), der alle har rødder i 1800-tallet og datidens moderne gennembrud. Samtidig ser vi, hvordan især socialdemokrater, konservative, kommunister og nazister laver optog og andre ting i gaderne som en måde at opbygge fællesskab, udtrykke visioner for samfundet og vise offentligheden, at man findes. Både kommunister og socialdemokrater trækker på marxismen med dens klassebevidsthed, proletariske kultur og visioner om det socialistiske samfund, om end Socialdemokratiet nedtoner socialismen til fordel for classesamarbejde og et "Danmark for folket". På samme måde deler højrefløjen af konservative, fascister og nazister værdier om f.eks. *nationen* som det vigtigste.

 Man kan sige, at hele det internationale aspekt i den danske debat inspirerer med alternative løsningsmodeller – men det fremmer også nogle meget stærke frygt- og fjendebilleder

Begge de politiske fløje i Danmark er i øvrigt stærkt påvirket af forholdene på den internationale scene, hvor Lenin og det nye Sovjetunionen på den ene side, og Mussolini, og senere Hitler, med fascismen og nazismen på den an-

den side repræsenterede hver deres samfundsvision. Det med demokrati er stadig ret nyt og ikke særligt udbredt på verdensplan. Med 1930'ernes krise sættes der store spørgsmålstejn ved demokratiets evne til at løse noget som helst, så det med stærke mænd eller proletariets diktatur har en mærkbar appel, og drømmen om eller frygten for kommunisme, fascisme og nazisme fylder ganske meget i den danske debat. Det medvirker også til polarisering og uforsonlighed, ikke mindst da fløjene tager forskellig stilling til, hvad der sker i Mussolinis Italien, Hitlers 3. Rige, Stalins Sovjet og Francos Spanien. Det bliver f.eks. meget konkret, når Socialdemokratiets tyske kammerater ender i nazisternes kz-lejre, eller når røde arbejdere fra Nørrebro falder i Den Spanske Borgerkrig. Da bliver det nemt for danske venstreorienterede at se Konservativ Ungdom som nogle, der skal slås ned, før de indfører fascisme i Danmark. På samme måde opfatter mange borgerlige selv Staunings Socialdemokrati som en reel spydspids for et bolsjevistisk diktatur. Man kan sige, at hele det internationale aspekt i den danske debat inspirerer med alternative løsningsmodeller – men det fremmer også nogle meget stærke frygt- og fjendebilleder.

Hvem er og hvad kendetegner aktivisterne i mellemkrigstiden? Symboler og visuelle udtryk?

De folk, som tog del i gadekampene og aktivismen, kom fra forskellige samfundsgrupper. Hos socialdemokrater og kommunister fyldte arbejderne selv sagt meget, efterhånden suppleret med enkelte akademikere. Konservative aktivister var ofte også akademikere samt kontorfolk og andre funktionærer, og dertil var den store bondebevægelse per definition jo fyldt med landbrugere fra små gårdmænd til godsejere. Klassekamp var en del af det hele, og mange blev mobiliserede af umiddelbare uretfærdigheder. Som når en bonde mistede sin gård på tvangsauktion, arbejdsgiverne ramte fagforeninger med lockout, eller når nogle af ens egne blev overfaldet af dem fra den modsatte fløj.

Aktivisterne på begge fløje gjorde brug af marcher og optog som et middel til at kommunikere sammenhold og slagkraft: Her er der nogle, der virkelig kan og vil noget! Dertil kom uniformer, særlige symboler og rekvisitter, herunder skråremmene – som kommunister og socialdemokrater i øvrigt var først til at tage på og Konservativ Ungdom de sidste. Og så havde man hver sin stærke hilsen til at demonstrere fællesskab og kampvilje: Kommunisternes bøjede venstre arm med knyttet næve, socialdemokraternes strakte venstre arm ligeledes med knyttet næve og de konservative og nazisterne med deres strakte højre arm med flad hånd. Det var signaler, der både var til deltagerne selv og til offentligheden.

Danmarks Socialdemokratiske Ungdom og De Unges Idræt startede med uniformer med blå skjorter og røde tørklæder. Det var i første omgang ikke tænkt som noget militaristisk, men som en måde at vise, at når alle var i samme tøj, var der ingen forskel men derimod større lighed mellem folk. Det var en del af den proletariske kultur. Det samme gjaldt den borgerlige nationale spej-

derbevægelse. De talte også om at sidde om bålet iført den samme grønne uniformsskjorte, så man bare var et fællesskab, hvor høj og lav var sammen. Det kunne alt sammen virke relativt uskyldigt. Men med tanke på den internationale situation, så udgjorde de uniformerede i Konservativ Ungdom, socialdemokraternes Ordensværn og kommunisternes Arbejderværn nogle organisationer, der havde trænet kamp og fælles manøvrering, så man nemt kunne tilføje skydevåben og blive kernen i egentlige væbnede korps, hvis de andre begyndte på noget slemt ligesom i udlandet.

Kan du uddybe, hvad der i grove træk sker med udviklingen af den politiske aktivisme fra mellemkrigstiden til ungdomsoprøret?

En forskel er, at efter 2. verdenskrig duer det ikke rigtigt at sige, at fascisme eller proletariats diktatur er en smart løsning. Nu *skal* man sige, at man er demokrat – hvad det så end er. En anden forskel er, at kvinder fylder markant mere i det politiske liv, og det gælder også politik på gadeplan. For det tredje bragte 1960'ernes såkaldte ungdomsoprør for alvor ungdomsspecifikke temaer ind i protestkulturen. Man skal dog huske, at det at være ung stadig ikke er en politisk holdning. Mange ungdomsoprørere var venstreradikale, men andre unge gik til højre. Endelig handler nutidens protester sjældent om store og klare alternative samfundsvisioner på samme måde, som det gjorde i mellemkrigstiden. I forlængelse heraf synes datidens bevægelser at have været meget fasttømrede og kontinuerlige sammenlignet med vor tids 'popkornsprotester', som nogle samfundsteoretikere kalder det, når store protester popper op bare for at gå i sig selv igen. Når det er sagt, så vil jeg gerne advare mod for hastige sammenligninger.

➤➤ **En forkert forestilling er, at protester er noget, der kommer 'nedefra' – jf. ordet 'græsrodsaktivisme' – som et alternativ til formel og etableret politik 'oppefra'**

Efter ungdomsoprøret og de såkaldt nye sociale bevægelser opstod den samfundsteoretiske forestilling, at det alt sammen var udtryk for samfund, der havde nået til en frigørende materiel overflod. En overflod, der gjorde det muligt for aktivister at fokusere på ikke-materielle værdier og temaer som kultur, køn, natur og fred. Men den sammenligning holder ikke. Min egen kvantitative kortlægning af kollektive protester i Danmark viser således, at sager som kvinde-, freds-, dyre- og afholdssagen eksploderede og blev kæmpestore i 1880'erne. En anden forkert forestilling er, at protester er noget, der kommer 'nedefra' – jf. ordet 'græsrodsaktivisme' – som et alternativ til formel og etableret politik 'oppefra'. Virkeligheden er, at mange protester netop henvender sig til og dermed udvikler sig i tæt samspil med de regerende politikere, og desuden er mange demonstrationer fyldt med mennesker fra politiske partier inklusive fra regeringskredse, når man vil fremme en sag eller skabe modvilje

mod konkurrenterne til regeringsmagten. Så protest og etableret politik er ikke altid adskilt men ofte tæt sammenfiltret.

En sidste interessant problematik handler om protesters forandrende potentiale. Også her i nyere tid har vi set, hvordan folkemængder foran paladser eller regeringsbygninger faktisk stadig kan medvirke til regimers fald. Det er noget med at skabe nogle stærke billeder og videresende dem som mobiliserende signaler til offentligheden. Men den slags virkninger af protester afhænger af en medieoffentlighed, der fungerer nogenlunde, som vi kender det. Så hvad vil der ske med protestaktioner i en fremtid uden større nationale/statslige medier som fælles reference og med mere og mere *fake* information? Det har jeg ikke noget svar på.

At ændre for at være – dannelse, følelser og symboler i unges politiske aktivisme

Unge og aktivisme

Artiklen analyserer unges politiske engagement som et udtryk for en bredere kulturalisering af politik, hvor aktivisme i stigende grad begrundes gennem symbolske, affektive og eksistentielle orienteringer frem for en klassisk ideologisk og partipolitisk konfliktopdeling. Med afsæt i Andreas Reckwitz' teori om senmodernitetens kulturelle praksisser og Birminghamskolens subkulturstudier vises, hvordan unge aktivister udvikler politisk engagement gennem

personlige dannelsesprocesser og en "doing culture". Baseret på ni kvalitative interview argumenterer artiklen for, at aktivismen rummer en grundlæggende ambivalens mellem realpolitiske problemstillinger og symbolsk orienterede verdensbilleder. Politisk kamp forstås dermed ikke blot som interessevaretagelse, men som en bestræbelse på at skabe mening, identitet og moralsk orden i en krisetid.

Denne artikel vil forsøge at indfange, hvordan unges politiske engagement og aktivisme i dag skabes, formes og motiveres af symbolske orienteringer, og hvordan disse giver nye måder at begrunde politisk kamp og handling på.

Artiklen er baseret på ni interviews, som er en mindre del af et større kvalitativt forskningsprojekt om unges nye former for politisk engagement.¹ Interviewene er gennemført af mine to forskningspraktikanter, Nanna Haahr Hansen og Julie Krebs von Halling, som ligeledes har bidraget med et essay i nærværende temanummer med udgangspunkt i de samme interviewpersoner. Man kan med fordel læse disse to tekster i forlængelse af hinanden.

Det gennemgående for de ni interviewpersoner er, at de har været igennem en politisk-kulturel dannelsesproces. Denne ofte meget personlige udvikling har sat dem i stand til at se og indse – som Cecilia siger: "jeg fik øjnene op for" – en anden orden end den, som er dominerende. Dette klarsyn oplever de, at mange andre ikke har adgang til, og som en af dem for eksempel konkluderer: "Man ser ikke, når vi bare går rundt og er glade i Danmark". I rekrutteringen af interviewpersoner har vi tilstræbt at få forskellige positioner i samtidens politiske aktivisme repræsenteret. På trods af deres forskellige perspektiver er de ni personer ikke kun fælles om en ekstrovert aktivisme, men også et stille og mere introvert arbejde med at re-ordne og – hvad jeg med inspiration fra Reckwitz (2019) kalder – at 'kulturalisere' virkelighedens urimeligheder for aktivt at opbygge nye symbolske og følelsesmæssige ordner. Hermed oplever de at kunne genskabe et verdensbillede, som fremstår rimeligt, retfærdigt og meningsfyldt. Deres aktivisme vedrører både en ambition om at ændre verden og en kamp for at kunne være i den.

JONAS LIEBERKIND

Lektor i Pædagogisk Sociologi,
DPU, Aarhus Universitet,
lieberkind@edu.au.dk

Inspireret af Arlie Hochschild (2012, 2016) og de forskere, som blev definerende for Birminghamskolen (Bay og Drotner, 1986; Hall og Jefferson, 2006), forstås symboler i denne artikel som kulturelle tegn, der bærer sociale og politiske betydninger. Disse betydninger rækker ud over den umiddelbare virkelighed, hvori de tager form, og gør det muligt for aktivisterne at skabe sammenhængende narrativer, der responderer kritisk på både samfundsmæssige forhold og deres egne bekymrede følelser. Symbolerne skal for Hochschild og Birminghamskolen ikke betragtes som noget passivt, som individer – for eksempel de unge aktivister – blot registrerer og tager til sig. Tværtimod er symbolerne resultat af en aktiv proces – en central del af aktivismen – hvor virkeligheden, som den opleves, skabes, forandres og re-ordnes. Den symbolske orden, som de unge aktivister aktivt bygger op, skaber dog imidlertid også en distance til de samfundsmæssige realiteter og den realpolitiske verden. Symbolikken er stærkt motiverende for de unge aktivisters kamp og handling, men den synes samtidig ikke at være reelt samfundsforandrende.

 Den dominerende politisk-kulturelle kamp står i dag i højere grad om, hvilke symboler, værdier og affektive udtryk der opfattes som legitime og retfærdige, snarere end om klassiske ideologiske positioner, partitilhørsforhold og fordelingen af materielle goder

Artiklen udvider dette perspektiv ved at inddrage Andreas Reckwitz' (2019, 2021) teorier om senmoderniteten og det, han beskriver som "kulturalisering", det vil sige samtidens nye kulturelle praksisformer. I dette perspektiv kan man identificere, hvordan de kulturelle praksisformer tillægger verden nye symbolske betydninger, og hvordan disse – ikke blot er et særtræk ved unges aktivisme, men – indgår i en bredere samfundsmæssig tendens. Med Reckwitz kan man argumentere for, at den dominerende politisk-kulturelle kamp i dag i højere grad står om, hvilke symboler, værdier og affektive udtryk der opfattes som legitime og retfærdige, snarere end om klassiske ideologiske positioner, partitilhørsforhold og fordelingen af materielle goder. Denne kamp udfolder sig ifølge Reckwitz som en politisk-kulturel kamp, hvor aktører tillægger og fraskriver værdi på alt fra stort til småt – fra dominerende magtformer og strukturer over mennesker og natur til konkrete livsformer og hverdagsfænomener.

Artiklen vil på denne baggrund først udfolde artiklens teoretiske og metodiske perspektiv, før den i analysen undersøger og diskuterer, hvordan politisk-kulturel dannelse, kulturelle praksisser og symbolske orientering danner grundlag for nye begrundelser for politisk engagement og aktivisme.

Fra politik til 'kulturalisering'

Vi er i disse årtier vidner til, at det konventionelle politiske domæne og striden mellem højre- og venstrefløj ændrer karakter og atomiseres. I samfundsteorien har man længe diskuteret tesen om et skifte fra politiske foreninger, partipolitik og ideologi til de store ideologiers endeligt, post-politik og hyper-politik (Bell, 1988; Fukuyama, 1992; Jäger, 2024; Mouffe, 2005). Reckwitz har om nogen tilstræbt at gøre denne forandring til et analytisk udgangspunkt for at forstå samtidens sociale konflikter og politiske stridigheder. Hans tese siger:

”at den politiske udvikling i de vestlige lande i de sidste 70 år først kan forstås fyldestgørende, når vi gør os klart, at der ‘under’ venstre-højre-sondringen er foregået en række mere abstrakte politiske paradigmeskift” (Reckwitz, 2021: 205).

Også vores interviewpersoner afspejler dette. Som den 28-årige aktivist Martin siger: ”Jeg kunne ikke spejle mig i hverken, hvad der traditionelt set er højre, venstre, midte”, og Louise på 28, der forklarer, at hendes politiske aktivisme handler: ”om noget større end det meget realpolitiske i Danmark”.

Denne udvikling har ifølge Jäger (2024) medført en stigende ”ideologisk forvirring” og ”vrede”, som ikke alene flytter den politiske strid ud af den parlamentariske ramme og ud på gaderne, men samtidigt indlejres i nye affektive og symbolske måder at orientere sig politisk på. Reckwitz argumenterer for, at politik i stigende grad organiseres omkring kulturelle og identitetsmæssige konflikter snarere end klassiske ideologiske fordelings spørgsmål, og – som vi skal se i artiklen – giver det politiske engagement og aktivisme anderledes former og nye begrundelser.

Hvor gadens aktivisme i mellemkrigstiden ofte var forbundet med politiske foreninger, partipolitik og klassiske ideologier (Karpantschhof, 2025; Krautwald; 2025) (se også interviewet med Karpantschhof i dette temanummer), udvides aktivismen i efterkrigstiden betydeligt til også at omfatte andre kulturelle og private sfærer, ikke mindst med ungdoms- og studenteroprøret i 1960'erne og 1970'erne. Politik og politisk modstand vedrører herefter også politiseringen af det private, forbrug, personlig udvikling, hverdagsliv, kultur, viden og autoriteter. I 1960'erne og 1970'erne var euforien stor og utopierne og drømmene for fremtiden levende. Mange af disse strømninger, kampe og ekstraparlamentariske politiske temaer lever fortsat videre blandt unge aktivister i dag. Samtidig synes forvirringen, vreden og – som mange af vores interviewpersoner også beskriver – bekymringerne, håbløsheden og dystopien i stigende grad at forme og begrunde det politiske engagement (Lieberkind og Thormar, 2022).

Reckwitz' (2019, 2021) perspektiv, og særligt hans begreb om den senmoderne kulturalisering, kan levere en analytisk ramme for at undersøge og forstå, hvordan denne politisk-kulturelle kamp forskydes fra den moderne politiks konventionelle arena til det, han betegner som det 'kulturelle do-

mæne'. Reckwitz viser, hvordan den nye politiske konfliktakse transformerer de rationaler, som det industri-moderne politiske stridigheder var begrundet i, til andre former for følelses- og værdimæssige erfaringer samt symbolske og identitetsbårne markører, som knytter sig til kulturens domæne (Carleheden, Petersen og Handreke, 2022: 291).

For Reckwitz skal kultur og kulturalisering – i det kulturelle domæne – ikke forstås som helheden af menneskelige aktiviteter og livsformer, men som værdier og praksisser, der udfordrer og gendriver det politiske domænes logikker – ”en modspiller” (Reckwitz, 2019: 85 f.). Det politiske domæne er kendetegnet ved at være ”konstant orienteret mod produktion og akkumulation” (Reckwitz, 2019: 86) og dermed af en rationel og funktionel interessevaretagelse og økonomisk omfordeling. En central del af det moderne politiske domæne er de forskellige sociale grupper, klassers, foreningers og partiers strid om balancerne heri og deraf et mere klart defineret partipolitisk tilhørsforhold. Kulturalisering af det sociale handler herimod om den strid, der knytter sig til, hvordan grupper og individer via kulturelle praksisser tillægger og fraskriver ”objekter, subjekter, steder, begivenheder og kollektiver” (Reckwitz, 2019: 86) forskellige symboler, værdier og følelser.

I Reckwitz' forståelse er individets aktive rolle i de kulturelle praksisser – ”en *doing culture*” (Reckwitz, 2019: 87) – helt central, mens det industri-moderne politiske kampe er affødt af den position og de muligheder en given gruppe eller klasse, som man er passivt underlagt, har i samfundet.

I ungdomsforskningen har særligt Birminghamskolen i 1960'erne og 1970'erne ønsket at forstå, hvilken kulturel praksis der ligger til grund for, at grupper af unge netop aktivt – og ikke passivt underlagt samfundsmæssige strukturer – har omformet den dominerende kulturs værdier og livsformer og herigennem skabt et grundlag for symbolsk modstand (Cohen, 1972; Hall og Jefferson, 2006; Willis, 2017). I forlængelse af Reckwitz kan Birminghamskolens forskellige etnografiske analyser således nuancere og præcisere unge som aktive og skabende politisk-kulturelle aktører.

John Clarke forklarer for eksempel den kulturelle praksis som en 'bricolage' med et begreb lånt fra Lévi-Strauss: ”re-ordningen og rekonstekstualiseringen af objekter med henblik på at skabe nye betydninger” (Hall og Jefferson, 2006: 149, oversat af forfatter). En 'bricoleur' er ifølge Lévi-Strauss en kreativ gørdet-selv type, der ved at genbruge elementer fra allerede eksisterende objekter og sammenhænge giver dem ny mening (Lévi-Strauss, 1970). Det er også herved, at unge gennem forskellige kulturelle praksisser omformer konventionelle politiske stridigheder til spørgsmål om, hvordan kultur og subkultur anvendes til at skabe nye betydninger og symboler, stil og identitet, værdier og følelser og ikke mindst til at skabe modkultur og modstand.

Tilsammen kan disse perspektiver hjælpe med at forstå, hvordan kulturelle praksisformer og den aktive skabelse af nye symbolske narrativer spiller en

afgørende rolle i unges forsøg på at forandre verden og opbygge modstand mod den dominerende orden.

Ni aktivister

Dette studie bygger på kvalitative, semistrukturerede interviews med i alt ni politisk aktive personer fra Danmark. Otte af disse befinder sig i aldersgruppen 18-32 år og udgør den primære empiri i analyserne, mens den niende interviewperson, en 51-årig aktivist, anvendes som en reflektiv figur, der med sin længere politiske erfaring bidrager med et perspektiv på kontinuitet og forandring i unges aktivisme. Interviewene er som nævnt gennemført af to forskningspraktikanter på baggrund af min vejledning og en nyudviklet interviewguide, der bygger på erfaringer fra et større forskningsprojekt om unges politiske engagement.

Informanterne er rekrutteret gennem sociale platforme og via gatekeepere i forskellige ungdomsbevægelser, suppleret af en sneboldeffekt, hvor eksisterende interviewpersoner har henvist til andre relevante unge.

Tabel 1: Respondentdisplay

Christian (18 år)	Christian kommer fra en almindelig middelklassefamilie med stabile rammer. Han er gymnasieelev og orienterer sig især mod klima og socialt retfærdighedsspørgsmål. Han er desuden optaget af kunst og kultur.
Cecilia (20 år)	Cecilia er vokset op i en familie præget af kulturel åbenhed og mange ressourcer. Hun er veganer og læser på en videregående universitetsuddannelse og er politisk orienteret mod dyrevelfærd, natur, klima og strukturel uretfærdighed samt Israel/Palæstina.
Melissa (26 år)	Melissa kommer fra et hjem med en blandet socioøkonomisk baggrund og har tidligt skullet tage ansvar i familien. Hun har brugt mange timer på internettet. Hun engagerer sig primært i spørgsmål om familie, immigration, fællesskab og religion.
Stjerne (26 år)	Stjerne kommer oprindeligt fra Tyskland, men har efterhånden boet en håndfuld år i Danmark og Norden. Han er for tiden klimaaktivist, men er også kritisk over for kapitalisme, våbenproduktion, krig og grådighed. Derudover er han interesseret i feminisme.
Martin (28 år)	Martin er vokset op i udkanten af et større byområde og bor stadig i området. Han har for nylig fået en kandidatgrad inden for et område, hvor hans medstuderende havde vanskeligt ved at acceptere hans politiske position. Han går op i kultur, immigration og frygter, at vi mister vores kulturelle identitet.
Louise (28 år)	Louise er vokset op i en familie med stor uddannelseskapital, der lægger vægt på kritik og refleksion. Hun er i gang med et kandidatstudie og er en erfaren aktivist. Hun orienterer sig især mod klimaforandringer, men hjælper også andre aktivister med retslige og organisatoriske forhold.

Stub (29 år)	Stub er kreativt anlagt og spiller musik. Stubs personlige pronomen er de/dem, men Stub er dog ok med han/ham. Stub er på mange måder venstreorienteret og aktiv i aktivistbevægelser, som særligt retter sig mod klima og natur.
David (32 år)	David har efterhånden mange års erfaring i sin bevægelse og har derfor fået en fyndig position i den. Han har haft en almindelig barndom i provinsen. Det var i litteraturen, at han fandt sin motivation for at blive politisk aktiv.
Shaz (51 år)	Shaz er vokset op i en stor by og har haft et blandet liv. Han har aldrig levet eller ville leve et konformt etableret liv. Streetart, kunst, aktivisme og systemkritik har givet ham en alternativ identitet og position i samfund. Han definerer sig selv som (politisk) "fejlfinder".

Ved at inkludere unge fra et relativt bredt aldersspænd har vi søgt at indfange både fællestræk i politiske tænke-, handle- og følelser samt potentielle udviklingslinjer gennem ungdomsårene. Derudover har vi – så vidt muligt inden for rammerne af et mindre studie som dette – tilstræbt at få repræsenteret så forskellige politiske perspektiver og værdier som muligt. Dette med henblik på at stille skarpt på de logikker og niveauer, som samtidens aktivister deler snarere end, dem der adskiller dem. Det er netop disse fællestræk, der har denne artikels primære interesse. Således har interviewene fokuseret på, hvordan aktivister har oplevet, at de i politisk-kulturelle praksisformer aktivt har skabt nye betydninger, værdier og affektive udtryk. Dette indebærer omvendt også, at der er mange – og for deres aktivisme ofte definerende – politiske forskelle, som denne artikel ikke er i stand til at belyse.

Selvom studiet ikke omhandler følsomme personlige emner, rejser et fokus på politiske værdier, fællesskaber og identitetsarbejde etiske overvejelser. Disse er håndteret gennem omhyggelig rekruttering, tydelig information om projektets formål, informeret samtykke samt konsekvent anonymisering. Alle informanter optræder under pseudonymer, og citater er redigeret for at fjerne identificerbare detaljer. I analysen er visse politiske markeringer desuden nedtonet, da de ikke har haft analytisk relevans i denne sammenhæng.

Dannelse, kulturalisering og symbolsk orden

Christian er en ung fyr på 18, som tidligt i sit møde med Skolevalg i 8. klasse opdager, at politik ikke blot er et spørgsmål om fordelingspolitik, partiprogrammer og valg, men også – og måske først og fremmest – et personligt dannelsesprojekt. "Jeg fik sådan en lille åbenbaring", fortæller Christian, da han tænker tilbage på skolevalget i 8. klasse. I gymnasiet intensiveres disse oplevelser. Gymnasiet giver ham samtidig mulighed for at dyrke sine kunstneriske interesser og at kombinere dem med sin gryende politisk-kulturelle opmærksomhed. Christian spiller musik, skriver digte og deltager stadig mere aktivt i kulturlivet. I sin gymnasietid oplever han, at "kunstneriske mennesker" hælder mod venstrefløjen.

Christian kommer fra en økonomisk og kulturelt velstillet familie, men som han selv udtrykker det: ”Der bliver aldrig rigtigt snakket politik hjemme”, selv om han godt kunne ”mærke”, at hans forældre befandt sig i midten eller hen mod venstrefløjen. Der er ingen tvivl om, at det overskud, han har med sig hjemmefra, styrker hans kulturelle, musiske og personlige udvikling, men ikke så meget hans tiltagende aktive politiske engagement. Tværtimod opfatter han sine forældre som ’champagnesocialister’. Sådan nogle, der bare vælger ”at stemme rødt, og det er jo egentlig nok”. For Christian bliver det derimod afgørende for ham selv at handle, engagere sig politisk og modvirke den højredrejning, som han oplever, er taget til. Hans politiske engagement kan med andre ord ikke betragtes som en typisk konsekvens af en politisk socialisering, hvor man præges hjemmefra og passivt tilegner sig politiske tilhørsforhold gennem klasse, institutioner og konkrete sociale og økonomiske erfaringer (Almond og Verba, 1963; Berger og Luckmann, 1967; Easton og Dennis, 1969) – det vil sige som en internalisering af samfundets objektive forhold inden for rammerne af det, som Reckwitz (2021) beskriver som det politiske domæne. Christian beskriver det snarere som en personlig-kulturel dannelse præget af ”åbenbaringer”, ”wakeupcalls”, ”kunstneriske mennesker” og musik. Netop denne personlige og kulturelle udvikling sætter ham i stand til at se og mærke verdens uretfærdigheder og at identificere sig med det, han selv betegner som en ”uretfærdighedsfølelse”.

Hvis politisk engagement ifølge Christian kun handlede om topskat, ulighed i samfundet og den slags realpolitik, kan han ikke finde en nemmere måde at gøre noget ved det på ”andet end at stemme” – ”Ja, stigende ulighed tror jeg bare, jeg vil lægge hos politikerne”. Der er andet og mere på spil for Christian. Ligesom for vores andre interviewpersoner er det netop denne politisk-kulturelle dannelse, hvori de udvikler deres affektive og erkendelsesmæssige indsigter af en større sammenhæng, og som kræver deres engagement og politiske handling.

Israel-Palæstina-konflikten, som Christian beskriver som ”det mest veldokumenterede folkedrab nogensinde”, giver ham det endelige ”wakeupcalls” og samtidigt et hav af forvirrede tanker om og følelser af uretfærdighed, depression og håbløshed. Verdens urimeligheder kobles i denne dannelsesproces til hans egen identitet – han føler og mærker disse uretfærdigheder i Palæstina, nærmest som det var på hans egen krop – og det er netop herved, at han indser, at han selv bliver nødt til at tage handling. Når kampen mod folkedrab eller for, som han også siger, ”at folk bare skal stoppe med at dø”, er større, mere uretfærdig og samvittighedsorienteret end de konventionelle politiske emner og tilhørsforhold, er det, fordi han i sin gradvise erkendelse oplever at blive en del af en større orden.

På den modsatte politiske fløj kan David på 32 år supplere med en lignende historie, men hvor Christian udvikler sig igennem kunst og kultur, opdager David et dybere lag i kraft af litteratur og kultur:

”Der var et kommunalvalg, tror jeg, imens jeg gik i gymnasiet, og der var jeg jo lige fyldt 18. Og ja, så skulle man jo tage stilling og sådan noget, og så kunne jeg godt mærke med det samme, at jeg sådan var meget sådan borgerligt indstillet. Og der vil jeg jo ikke sige, min position er i dag. Det er ikke fordi, jeg er radikalt forskellig, hvis man kigger på økonomisk politik, fra hvad jeg mente dengang, til hvad jeg mener nu, men det er bare ikke så vigtigt for mig længere (...) Og det her med skatteforhold og omfordeling og sådan noget, det er faktisk måske ikke lige det allervigtigste i verden. Der er et større problem. Det tror jeg, jeg bliver opmærksom på ved at begynde at læse” (David, 32 år).

Christians og Davids oplevelser er ikke unikke i denne sammenhæng. De repræsenterer et fællesmønster blandt alle ni interviewpersoner. Ingen af dem mener, at deres politiske engagement er et resultat af politisk socialisering i klassisk forstand, hvor de passivt har tilegnet sig et politisk tilhørsforhold gennem familie, klasse, institutioner og strukturer. Tværtimod beskriver de ofte fraværet af en sådan socialisering.

Også Melissa siger om sine forældre: “Vi snakkede ikke politik derhjemme ... Mine forældre er apolitiske”. Hun kommer på mange måder fra en vanskelig baggrund uden så mange ressourcer, men det lykkedes for hende at skabe sig et liv med kæreste, drømme og en eftertragtet studieplads på universitetet, hvor hun tilmed kan dyrke sine politiske interesser. Hun deler hverken politiske værdier med sine søstre eller forældre. Ligesom Christian og David, beskriver Melissa udviklingen af sit politiske engagement som en dannelsesrejse for så vidt, at den har gjort det muligt for hende at overskride sig selv, sin baggrund og den konkrete politiske virkelighed og dermed at se og indse en helt anden og dybere sammenhæng. For Melissa er rejsen gået via internettet, hvor hun har identificeret sig med politiske religiøse bevægelser i USA, og særligt deres symbolske univers, som for hende repræsenterer værdier om fællesskab og velgørenhed, der rækker dybere, end hvad hun oplever som hverdagens konkrete og ofte værdiløse relationer. I Melissas formuleringer og ordvalg kommer hendes stærke symbolske identifikation med USA og dette religiøse univers til udtryk. For Melissa er det særligt religionen, som giver hende adgang til et dybere kulturelt lag.

Melissas dannelsesrejse fører hende videre ind i et politisk parti, da det for hende ikke er tilstrækkeligt blot at have stærke holdninger og religiøse værdier; også for Melissa forpligter disse indsigter til handling. I det politiske parti lærer hun dog hurtigt, at hendes dybere værdier og ofte abstrakte perspektiver kolliderer med den pragmatik og rationalitet, som knytter sig til real- og partipolitik:

”Jeg har oplevet, at det her partipolitiske, hvor man ... skal gå meget op i det her parlamentariske ... at det ikke er alt, man kan snakke om på trods af, at det er ens holdninger, og det har jeg haft svært ved ... jeg har

svært, sådan, helt at se mig helt passe ind uden at skabe gnidninger i partipolitik” (Melissa, 26 år).

For Melissa repræsenterer den aktivistiske bevægelse noget autentisk, ærligt og ægte, mens dette perspektiv i det politiske parti begrænses af realpolitiske hensyn og strategiske overvejelser

Melissa finder sig derimod bedre til rette i en aktivistisk bevægelse, som ikke blot deler hendes holdninger og værdier. Bevægelsen deler også hendes måde at genskabe og re-ordne omverdenen som kulturelle tegn på alternative sociale og politiske betydninger og samle dem i dybere, sammenhængende narrativer. Her behøver hun ikke hele tiden, som hun siger, ”at tænke på den her valgharhed, der ligger i partipolitik”. For Melissa repræsenterer den aktivistiske bevægelse noget autentisk, ærligt og ægte, mens dette perspektiv i det politiske parti begrænses af realpolitiske hensyn og strategiske overvejelser.

Ligesom de tre forrige fortæller Cecilia, at hendes politiske engagement ikke opstod gennem hjemmet eller i skolen. I det store hus i den gode ende af byen, hvor Cecilia voksede op, var der intet at kæmpe for. Så skulle det da lige være kampen mod ”skyklapper”, som folk omkring hende går rundt med, og derfor ikke forstår, ”at der sker så mange fucked up ting i verden”, som hun siger. For Cecilia – som for Melissa i den anden ende af det sociokulturelle spekter – handler det også om at løfte sig udover sit udgangspunkt og at se og indse en større og langt mere abstrakt orden. ”Det er netop det, der er problemet”, uddyber Cecilia med en reference til det, hun oplever som en af samtidens uretfærdigheder: ”I Danmark så ser vi ikke rigtigt, hvor kæmpestore konsekvenser det har for mennesker andre steder i verden. Man ser ikke”.

Cecilias politisk-kulturelle dannelsesrejse bevæger sig fra en privilegeret opvækst præget af forældrenes ligegyldige bekymringer – f.eks. at hun som veganer ikke vil spise æg – over et højskoleophold, hvor hun til sin fortrydelse opdager et fællesskab, der eksisterer for fællesskabets egen skyld, og videre til konfrontatoriske politiske erfaringer, hvor hun fysisk møder statens magt og urimeligheder, da hun bliver bidt af en politihund. Gennem denne udvikling omformer hun sine erfaringer, tillægger dem ny mening og opdager nye symbolske sammenhænge.

Denne dannelsesrejse og de mange nye erkendelser har fået Cecilia til i lige så høj grad at rette blikket ind mod sig selv som ud mod verden. Cecilia ser nu sig selv i et helt nyt perspektiv: ”når jeg er så privilegeret, som jeg er, at det værste, jeg kan blive udsat for, er at blive bidt af en hund”. For Cecilia, som for vores andre interviewpersoner, eksisterer der ikke et modsætningsforhold mellem at se ind i sig selv og at se ud i verden og på andre mennesker og natur, mellem individualisering og socialisering:

”Altså, jeg føler meget, at det, at jeg begyndte at lave aktivisme, har været meget vigtigt for mig. Hvilket også på en måde virker lidt mærkeligt at sige. Ja, altså, det virker mærkeligt at sige, at jeg føler, jeg kan få noget godt ud af, at der sker så mange fucked up ting i verden” (Cecilia, 20 år).

I denne udviklingsproces synes de unge aktivister – som også Birminghamskolen (Bay og Drotner, 1986; Hall og Jefferson, 2006) lægger vægt på i deres analyser af unges kulturelle praksisser – at re-ordne og rekontekstualisere deres erfaringer, som en slags ’bricoleur’. Hvad der i første omgang kan synes som enkeltstående eller meget personlige oplevelser skrives ind i et større sammenhængende symbolsk narrativ. Christians åbenbaring og wake-upcall til Palæstina-demonstrationerne og møde med kunstmiljøer får ham til at lægge afstand til champagnesocialismen og indse behovet for handling. Melissa opdager i sin dannelse religiøs tro, moral og konservative fællesskaber, som tilsammen etablerer et nyt symbolsk fundament for hendes liv, hendes association til omverden og hendes politiske engagement. Cecilias betydningsløse højskoleophold og det betydningsfulde i at blive bidt af en politihund får hende til at forstå sig som en del af en større sammenhæng, der skal forsvares. Blandt de andre aktivister er der mange lignende eksempler i deres fortællinger. For Stjerne og Stub bliver skoven, som de har engageret sig i at forsvare mod kapitalisme og ordensmagt, både en naturlig og social livsverden, der symboliserer en art biosfærisk fællesskab og en moralsk modstand mod den destruktive samfundsudvikling. For Martin og David udgør kulturarv, tradition og nation et symbolsk centrum, der organiserer deres politiske indsigter og fremkalder en oplevelse af en truet orden, som må forsvares. Og for Shaz bliver kunsten og den anti-normative praksis selve livets strukturerende princip og hans primære modstand mod den hegemoniske orden.

Fælles for alle er, at den symbolske orden giver dem en oplevelse af retning, mening og identitet. Herigennem skaber de et rum, hvor deres følelser og erfaringer organiseres og gøres forståelige – og hvor realpolitiske spørgsmål fremstår sekundære i forhold til deres symbolske narrativer og den sandhed, moral eller autenticitet, som disse repræsenterer. I kraft af deres kulturelle og følelsesmæssige bearbejdning af politiske begivenheder oplever de at blive i stand til at forbinde sig selv med en ofte større, mere abstrakt og umiddelbart utilgængelig orden – en orden, som i Hochschilds og Birminghamskolens perspektiv kan betragtes som kulturelle tegn, der bærer stærke sociale og politiske betydninger. Når de unges udvikling og gradvise politiske vækkelser derfor kan beskrives som en art politiskulturel dannelse – snarere end politisk socialisering – er det, fordi de oplever at overskride sig selv i større billeder (næsten som den klassiske dannelsesteori fra Herder til Klafki beskriver det (Herder, 2002; Klafki, 2005)).

At være i opposition til den dominerende orden

Med Reckwitz’ begreb om kulturalisering kan man identificere, hvordan interviewpersonerne ikke blot opbygger egne symbolske universer, men samti-

dig etablerer et modbillede til den dominerende samfundsorden – en orden, hvis urimeligheder kalder på engagement og politisk handling. For de unge aktivister, vi har interviewet, må drivkraften i deres politisk-kulturelle dannelse således forstås i relation til det, de oplever som den dominerende orden. Med- og modbilleder synes for dem at være uløseligt forbundne.

En afgørende præmis ved de senmoderne kulturaliseringsprocesser er ifølge Reckwitz, at individet ikke blot aktivt skaber, re-ordner og valoriserer egne symboler, værdier og affektive udtryk, men også afvaloriserer andres:

”Afvaloriseringen er en devaluering, der ikke kun vedrører ting/objekter, steder og begivenheder, men også subjekter og kollektiver. Det kan ikke undre, at disse valoriserings- og afvaloriseringscyklusser under moderne betingelser ikke udgør en monolitisk blok, men igen og igen medfører modvaloriseringer og nye justeringer af valoriseringskriterierne” (Reckwitz, 2019: 83).

De unge aktivister er ekstremt artikulerede omkring deres devalueringer af de objekter og begivenheder, subjekter og kollektive logikker, som de oplever udgør en trussel eller faretruende orden, ligesom de også hele tiden synes at være søgende i forhold til valoriseringskriterierne.

Deres devalueringer tager næsten altid udgangspunkt i konkrete begivenheder, institutioner og aktører – i ubehagelige statistikker, videnskabelige rapporter, stærke journalistiske fremstillinger og ind imellem egne oplevelser, som da Cecilia blev bidt af en politihund. Mange af særligt de mere højreorienterede aktivister oplever ligeledes meget konkret, at de bliver censureret i offentlige debatter og på de sociale medier. Dette demonstrerer om noget for dem, at der eksisterer, som en af dem siger, et ”kulturelt hegemoni”. De konkrete forhold eller specifikke aktører bliver gennem aktivisters kulturelle praksisser ofte genfortolket som kulturelle tegn på særlige sociale og politiske betydninger, og netop som disse betydningsfulde tegn samles de til egentlige, sammenhængende modbilleder.

Som modbilleder fremhæver de ofte systemet, normsamfundet, institutionerne, den irreversible udvikling, folkedrab, kapitalismen, kolonialismen, magten, de magtfulde eller, som for eksempel Louise forklarer, hvordan hun igennem sin politiske udvikling har fået:

”en helt anden forståelse af, hvordan tingene hænger sammen og dermed hvordan systemet, politikere, virksomheder aktivt modarbejder de her dagsordener, og hvordan systemet aktivt minoriserer og blamer” (Louise, 28 år).

Således vender de i interviewene næsten altid tilbage til de abstrakte og ofte uklare modbilleder. Ofte har de en klang af noget eksistentielt, det vil sige af noget fundamentalt i forhold til den menneskelige tilværelse, naturen eller kulturens overlevelse. Martin beskriver det ved at sige, at ”uenigheden ikke

bare går på, hvad skal skattesatsen være”, men nogle ”mere fundamentale ting”. For Martin handler hans modbillede om en ”moderne habitueret sekulær arvesynd”, hvor vi som europæere, som han forklarer, er underkuet af en generaliseret oplevelse af skyld. I den modsatte ende af det politiske spekter er de symbolske modbilleder ofte knyttet til ”en meget dystopisk tilgang til fremtiden”, som Louise formulerer det. Stub beskriver det på denne måde:

”Alle oplever den der paranoia eller den der lyst til at have et eller andet forsvar, have nogle våben, selvom det føles helt hul i hovedet, kontraproduktivt. Der er mange ting, ik? Det hele er bare sådan mærkeligt, ik? Politik, selvfølgelig, racisme, fascisme – hele pakken. Gaza, som er fuldstændig sådan mørk, ik? (...) Holocaust om igen, ik? For rullende kamera. Det er virkelig helt absurd, at vi kan leve i en virkelighed, hvor det sker, og alle følger med (...) alle bliver eksponeret: billeder, lidelse” (Stub 29 år).

Modbillederne fremstår tit diffuse, da de skaber sammenhænge mellem ikke altid gennemskuelige objekter og begivenheder, subjekter og kollektive logikker, og da de ikke har et afgrænset objekt eller et identificerbart subjekt. De repræsenterer en orden, som organiserer mennesker, dyr, natur, moral og kultur på destruktive måder. Indimellem fornemmer man dog små sprækker af lysglimt, hvor de udtrykker muligheder for, at deres symboler, værdier og følelser giver resonans i fremtiden.

Man kunne med Hochschild (2016) her tale om en ’deep story’, det vil sige en art dybere følelsesmæssig sandhed eller et symbolsk narrativ, der danner grundlag for menneskers håb og bekymringer, og som binder de løse ender sammen. Netop dette kulturelle følelsesarbejde skaber politiske overbevisninger ifølge Hochschild, og betinger ”den følelse, der ligger til grund for det politiske” (Hochschild, 2016: 9, oversat af forfatter). Også Jäger og særligt Reckwitz (2021) beskriver, at kulturaliseringens valoriserings- og afvaloriseringscyklusser i den senmoderne verden er forbundet med stærke følelser og affekter (Carleheden et al., 2022: 291).

Cecilia oplever sin politiske vækkelse som en følelsesmæssig overbelastning:

”Jeg tror, det har ændret sig meget igennem tiden. Jeg tror, dengang det begyndte, at jeg fik øjnene op for de her ting (...) jeg havde helt vildt dårlig samvittighed. Jeg tænkte, så meget på det og græd virkelig ofte over det” (Cecilia, 20 år).

Christian fortæller, at ”jeg tror, at det værste er faktisk bare, at jeg meget ofte kan blive deprimeret”. Også for Christian refererer disse følelser primært til ubehaget ved en dyb underliggende dominerende orden og sekundært til de overfladiske politiske begivenheder. Stub veksler mellem følelser af håbløshed og vrede: ”Det er værst, når det er håbløshed. Det er federe, når det er vrede”. David oplever, at vi står i en brydningstid, der stiller os et skæbnespørgsmål, som han nødvendigvis må reagere på:

”Det føler jeg jo virkelig er et skæbnespørgsmål ... så er jeg jo bange for, at vi ender med et scenarie, jeg virkelig ikke håber ... det godt kan ende i nogle borgerkrigs-lignende tilstande” (David, 32 år).

Martin beskriver, at han sidder tilbage med ”en følelse af at føle sig snydt”, og derfor, som han siger: ”Jeg føler, jeg har et ansvar for tidligere generationer og kommende generationer”.

Fælles for alle er – om end på forskellige måder – at disse eksistentielle følelser og ’deep stories’ fungerer som pejlemærker for deres kamp mod en dominerende orden og for, hvad de oplever som vigtigt, rigtigt og moralsk nødvendigt. Hochschild viser, hvordan ’deep stories’ forskyder hverdagslivets erfaringer ud af det almindelige politiske domæne og forankrer politiske følelser og værdier i det, hun betegner som “det sprog, symbolerne taler” (Hochschild, 2016: 135, oversat af forfatter).

Når den dominerende orden opleves som truende, skyldes det ikke kun dens konsekvenser og symbolske tegn, men det skyldes også – måske først og fremmest – at den affektivt kolliderer med aktivisters moralske og symbolske narrativer, og herved bliver definerende for deres kulturelle praksisser: følelsesarbejde, re-ordning af den politiske virkelighed og deres politisk-kulturelle dannelse.

At ændre for at være

I denne artikel har jeg forsøgt at forfølge ét blandt mange spor i samtidens ungdomsaktivisme med henblik på at forstå et afgrænset udsnit af dens nye former og begrundelser – nemlig det spor, der handler om, hvordan politisk engagement og aktivisme skabes, formes og motiveres af symbolske orienteringer i det, som Hochschild ville sige, “det sprog, symbolerne taler”, og hvordan dette åbner for nye måder at begrunde politisk kamp og handling på.

De unge har også i dag klassiske ideologiske refleksioner og stærke holdninger til fordelingspolitik, miljøpolitik, familiepolitik samt andre politiske ressortområder og afgrænsede realpolitiske emner, men følelser og symboler synes – i hvert fald for vores interviewpersoner – at være trådt tydeligere i forgrunden. Følelser og symboler, fremstår dermed som langt mere rimelige og legitime begrundelser for politiske værdier og politisk modstand end tidligere.

 Det er vigtigt at forstå, at der for ungeaktivisterne ikke eksisterer et modsætningsforhold mellem at være optaget af sig selv og af omverdenen, det vil sige mellem individualisering og socialisering

I de ni aktivisters dannelsesprocesser kan man identificere, hvordan de gennem kulturelle praksisser overskrider sig selv, deres baggrunde og den umiddelbare realpolitiske virkelighed og dermed opnår indsigt i dybere symbolske

narrativer. Denne dannelsesproces er – i interviewpersonernes egne forståelser – ikke primært en konsekvens af sociale, institutionelle og økonomiske strukturer, som de er passivt underlagt. Den er snarere et udtryk for, hvordan de kulturaliserer og rekontekstualiserer samtidens urimeligheder, gør op med den dominerende orden og skaber nye betydninger, værdier og sammenhængende symbolske narrativer. Hermed forskydes den politiske kamp gradvist ind i det kulturelle domæne, hvor ofte introverte kulturelle praksisser og valoriseringscykluser, følelsesarbejde og eksistentielle bekymringer bliver udgangspunkt for politisk-kulturelle indsigter. Da deres ofte meget personlige dannelsesprocesser kan fremstå individualistiske, er det vigtigt at forstå, at der for dem ikke eksisterer et modsætningsforhold mellem at være optaget af sig selv og af omverdenen, det vil sige mellem individualisering og socialisering (Lieberkind og Thormar, 2022).

Dette indebærer ikke, at aktivisterne vender sig bort fra konkrete politiske emner eller virkelige samfundsmæssige forhold. Tværtimod er deres engagement ofte udløst af møder med konkrete begivenheder som ødelæggelse af natur og kultur, lidelse og vold, videnskabelige rapporter og egne erfaringer. Disse erfaringer reorganiseres imidlertid i bredere symbolske fortællinger, hvor enkeltsager indgår i et samlet billede af en verden, der opleves som truet.

I denne forstand minder de unge aktivister på flere niveauer om de subkulturelle praksisser, som Birminghamskolen analyserede i 1970'ernes England. Ligesom de unge i disse subkulturer udvikler de unge aktivister symbolske narrativer, der samler erfaringer af uretfærdighed i en meningsfuld orden. Imidlertid rummer sådanne narrativer også en iboende spænding. Som Cohen og Birminghamskolen har påpeget, kan kulturelle praksisser tilbyde symbolske eller "magiske" løsninger på problemer, som på det materielle og realpolitiske plan forbliver uløste:

"Så når efterkrigstidens subkulturer adresserer problematikkerne relateret til deres [de unges] (...) erfaringer, gør de det ofte på måder, som reproducerer kløfterne og uoverensstemmelserne mellem reelle forhandlinger og symbolsk forskudte "løsninger". De "løser", men på en imaginær måde problemer, som på det konkrete materielle plan forbliver uløste" (Hall og Jefferson, 2006: 35 f., oversat af forfatter).

En vigtig nuance i denne sammenhæng er, at de unge aktivisters politiske engagement netop ikke kan betragtes som ensidigt rettet mod institutionelle forandringer og konkrete begivenheder, men også mod en dybere symbolsk erfaring af en truende dominerende orden. Det er måske netop her, at følelser og symboler får deres centrale betydning: De fungerer både som kraften, der afslører verdens uretfærdigheder, og som dem, der motiverer og legitimerer aktivisternes politiske kamp, selv når sammenhængene er uoverskuelige eller modsætningsfyldte. Aktivismens – anderledes praksisformer og nye begrundelser – tilbyder således en ramme, et sprog, en symbolsk mulighed, hvori er-

faringer, værdier og følelser kan samles og fastholdes i en verden, der opleves som forvirrende og truet.

I dette lys peger analysen på, at den politiske kamp for disse unge ikke alene handler om at ændre konkrete forhold, men også om at bevare eller genskabe et verdensbillede, der gør livet meningsfuldt for dem selv og andre. Aktivismen fremstår dermed både som en kamp for at ændre verden og en kamp for at kunne være i den.

Note

- 1 Dette studie er udarbejdet som et led i forskningsprojektet "From Politics to Post-Politics: Young People's Engagement in a New Political Era". Projektet er finansieret af Danmarks Frie Forskningsråd (Nr. 0132-00147B).

Referencer

- Almond, G.A. og S. Verba (1963), *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, Princeton: Princeton University Press.
- Bay, J. og K. Drotner (1986), *Ungdom, en stil, et liv: bog om ungdomskulturer*, København: Tiderne Skifter.
- Bell, D. (1988), *The end of ideology: on the exhaustion of political ideas in the fifties*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Berger, P.L. og T. Luckmann (1967), *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*, S.l.: Open Road.
- Carleheden, M., A. Petersen og L. Handreke (2022), "Interview with Andreas Reckwitz: A Society of Singularities", *Theory, Culture & Society*, 39(7-8): 287-305. doi:10.1177/02632764221141092
- Cohen, S. (1972), *Folk Devils and Moral Panics: The creation of the Mods and Rockers*, London: New York: Routledge.
- Easton, D. og J. Dennis (1969), *Children in the political system: Origins of political legitimacy*, New York: McGraw-Hill.
- Fukuyama, F. (1992), *The end of history and the last man*, New York: The Free Press.
- Hall, S. og T. Jefferson, red. (2006), *Resistance Through Rituals. Youth Subcultures in Post-War Britain*, London: Routledge.
- Herder, J.G. (2002), *Endnu en historiefilosofi til menneskehedens dannelse*, Frederiksberg: Det lille Forlag.
- Hochschild, A.R. (2012), *The managed heart commercialization of human feeling*, Berkeley: University of California Press.
- Hochschild, A.R. (2016), *Strangers in Their Own Land: Anger and Mourning on the American Right*, New York: The New Press.
- Jäger, A. (2024), *Hyperpolitik : ekstrem politisering uden politiske konsekvenser*, København: Informations Forlag.
- Karpantschof, R. (2025), *De ekstreme danskere: idéernes kamp før katastrofen 1921-1939*, København: Gads Forlag.
- Klafki, W. (2005), *Dannelsesteori og didaktik: nye studier*, Århus: Klim.
- Krautwald, C.E. (2025), *Kampen om gaderne : propaganda, protest og politisk vold i 1930'erne*, København: Gyldendal.
- Lévi-Strauss, C. (1970), *Den vilde tanke*, København: Gyldendal.
- Lieberkind, J. og L.P. Thormar (2022), "Pragmatisk, ydmyg og engageret – et nyt politisk subjekt: Unges aktivisme fra 68 til i dag", *Nordisk Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 3(1): 78-95. doi:10.18261/ntu.3.1.6
- Mouffe, C. (2005), *On the political*, Abingdon: Routledge.
- Reckwitz, A. (2019), *Singulariteternes samfund : om modernitetens strukturændringer*, København: Hans Reitzels Forlag.
- Reckwitz, A. (2021), *Illusionernes undergang : politik, økonomi og kultur i senmoderniteten*, København: Hans Reitzels Forlag.
- Willis, P. (2017), *Learning to labour: how working class kids get working class jobs*, New York: Columbia University Press.

Essay: Når skyld tager form som politisk aktivisme

Unge og aktivisme

Dette essay bygger på ni semistrukturerede interviews med unge i alderen 18-32 år, gennemført i efteråret 2025. Med et essayistisk og eksperimenterende greb kondenseres interviewmaterialet til to analytiske figurer, der repræsenterer forskellige måder at være ung og politisk engageret på i samtiden. Figurerne er konstrueret ud fra såkaldte pinches – øjeblikke, hvor der opstår spændinger mellem det, man føler, det, man ønsker at føle, og det, man

oplever, man burde føle. Essayet viser både, hvordan ansvar, skyld, skam og stolthed gradvist former disse unges relation til samfundet, og hvordan politisk deltagelse ikke nødvendigvis udspringer af klare ideologiske standpunkter, men vokser frem gennem gentagne erfaringer af affektiv friktion, hvor det sansede over tid kan forskyde sig fra noget, der mærkes, til noget, der også må gøres.

Dette essay bygger på ni semistrukturerede interviews med unge i alderen 18-32 år, gennemført i efteråret 2025. Med et essayistisk og eksperimenterende greb kondenseres interviewmaterialet til to analytiske 'figurer', som repræsenterer forskellige måder at erfare, forstå og engagere sig i det samfund, de er en del af (jf. Nielsen 2015: 17 f.). Figurerne er konstrueret ud fra mønstre af det vi med inspiration fra Hochschild (2008: 123) kalder *pinches* – det vil sige øjeblikke af følelsesmæssig diskrepans mellem det, man føler, det, man ønsker at føle, og det, man oplever, at man burde føle. I disse øjeblikke væves det levede og det forestillede, det individuelle og det sociale sammen, og samtidens spændinger bliver sanseligt erfaret.

➤➤ **Essayets ambition er at vise, hvordan politisk engagement blandt unge i dag ofte vokser frem gennem gentagne erfaringer af affektiv friktion, og hvordan dette engagement over tid kan forskyde sig fra noget, der primært mærkes, til noget, der også må gøres**

Essayet undersøger, hvordan ansvar, skyld, skam og stolthed kan opstå i sådanne situationer og gradvist forme unges måder at orientere sig i verden og forholde sig til politisk engagement på. Som et analytisk greb anvendes kónede betegnelser til at tydeliggøre figurerens positioner og orienteringer, uden at disse forstås som direkte afspejlinger af deltagernes faktiske kønsidentiteter. Essayets ambition er at vise, hvordan politisk engagement blandt unge i dag ofte vokser frem gennem gentagne erfaringer af affektiv friktion, og hvordan dette engagement over tid kan forskyde sig fra noget, der primært mærkes, til noget, der også må gøres.

NANNA HAAHR HANSEN

Studerende i
Pædagogisk sociologi ved
Aarhus Universitet,
Nanna3haahr@gmail.com

JULIE KREBS VON HALLING

Studerende i
Pædagogisk sociologi ved
Aarhus Universitet,
julievonkrebs@gmail.com

To måder at mærke verden på

Han havde ikke tænkt på sig selv som politisk. Det var ikke sådan noget, man gik op i hjemme hos dem i det lille hus på toppen af bakken i forstaden. De talte ikke rigtig om politik ved middagsbordet. Moren havde kun stemt den ene gang, hvor en fjern onkel havde stillet op for et parti. I stedet talte de om arbejde, om hvem der skulle hente hvem, om fodboldresultater og praktiske gøremål.

I de sidste år af folkeskolen begyndte han at lægge mærke til nogle af lærernes beretninger i historie- og samfundsfagstimerne. Noget i ham begyndte at skurre. Det var ikke ordene i sig selv – om Europas rolle i koloniseringen, om mænds historiske magt og kvinders kamp for ligestilling. Det handlede aldrig om ham og hans liv, og alligevel sad han med fornemmelsen af at blive ramt, som om et historisk åg pludselig var blevet placeret tungt på hans skuldre. Som en usynlig forventning om, at han burde skamme sig over noget, han aldrig selv havde gjort. Han sagde det ikke til nogen. Det var for svært at placere.

I stedet begyndte han at lytte mere, end han talte. Han så YouTube, lyttede til podcasts, fulgte lange tråde på X og begyndte at læse bøger af gamle filosoffer og store tænkere. Det føltes i starten som en form for lettelse. Flere havde ligesom han fornemmet, at der var noget, man ikke længere måtte tænke højt. Alligevel fulgte der en uro med. Ikke som vrede, men som noget mere lavmælt – som en hævet moralsk finger, der pegede på ham. Det fik ham til at overvåge sine egne tanker og veje sine ord.

Nogle aftener, når han slukkede skærmen, sad han længe i mørket og stirrede ud i luften. Han kunne ikke helt afgøre, om det var verden, der var blevet mere fremmed, eller om det var ham selv, der var blevet dårligere til at være i den. Han prøvede at forstå, hvorfor han ikke kunne finde sig til rette, hvorfor han aldrig følte, at han sad på den helt rigtige plads.

***

Hun havde ikke tænkt på sig selv som politisk. Det var en implicit del af hverdagslivet hjemme hos dem i etplansvillaen i forstaden – et parcelhuskvarter, hun lidt tørt tænkte på som ingeniørghettoen. De talte sporadisk om politiske strømninger ved middagsbordet, om det kommende kommunevalg, om en ny kandidat til borgmesterposten, om kampen for at opnå ligestilling såvel på Christiansborg som i lederstillinger.

Hun havde altid været en, der fulgte med. Ikke sådan fanatisk, bare opmærksomt. I gymnasiet interesserede hun sig for timernes indhold – for historie, samfundsdebatterne, politikernes gnidninger. Hun bed mærke i uretfærdigheder, der ramte hende, og som efterhånden blev en fast medpassager. De var som et spejl, der blev holdt op foran hende, og fik hendes egne privilegier til at fremstå umådeligt klart.

Hun havde haft DR's notifikationer slået til på sin telefon, så længe hun kunne huske. I begyndelsen var det bare nyheder. Små bidder af kultur, musik, samfundsmæssige strømninger og flygtige billeder fra verdens hjørner. Efterhånden begyndte det at samle sig til et helstøbt billede og til en stemning mærket af magtens faste greb. Krigen. Klimaet. Klemte børn i både på et bølgende hav, oversvømmede landskaber. Politikere, der talte med store bogstaver, mens de intenst kiggede ind i mediernes kameraer. Hun mærkede en tiltagende uro og en fornemmelse af, at hendes skuldre hele tiden var hævet en anelse.

Hun tog notits af sine egne handlinger og ændrede langsomt vaner. Hun overvejede grundigt, hvad hun købte, og hvad hun spiste. Et gryende ansvar voksede frem i takt med det, hun så. Når hun betragtede sig selv udefra, så hun sig selv som glad og velfungerende. Men hendes indre var fanget i et væld af modsatrettede følelser, og en tiltagende oplevelse af afmagt viste sig. I selskab med sine venner kunne et sus af dårlig samvittighed strømme ind over hende midt i en latter – en påmindelse om verdens tilstand. Hun forsøgte at skubbe følelsen væk og sige til sig selv, at hun jo ikke kunne bære det hele alene.

Men følelsen havde fået greb i hende, og den var langsomt ved at ændre form. Den blev til en stille indre samtale, som hun førte med sig selv. Var hun tro mod sig selv? Kunne hun stå ved den, hun var? Hun mærkede en stille erkendelse af, at det liv, hun var på vej ind i, ikke længere havde rod i det liv, hun kom fra.

***

Om torsdagen skulle han til fodbold – et afbræk, han glædede sig til de tre gange om ugen, hvor deres ambitiøse trænere stod klar. På banen blev alting simpelt: Kroppen vidste, hvad den skulle, og han kendte sin plads på holdet. Han var hurtig, stabil, én de andre regnede med.

Der var kommet en ny spiller. En fyr fra Tyrkiet. Han var lidt yngre end de fleste på holdet, men dygtig med bolden. Smilende og ydmyg, god til at rose og erkende sine fejl. Han kunne egentlig godt lide den nye fyr. I hvert fald på overfladen. Han kunne mærke, at han begyndte at regne med ham. Det sagde han også til de andre og mente det. Den nye var vellidt. De talte fint sammen om spillet, om afleveringerne og om næste kamp. Det var uproblematisk. Næsten let. Det var først i de øjeblikke, hvor det ikke handlede om fodbold, at en ukendt fornemmelse begyndte at indfinde sig. Hans historier hjemmefra, og måden han talte om sin familie på. Små selvfølgeligheder, der var anderledes end dem, han selv bar rundt på.

Nogle gange tog han sig selv i at trække sig uden helt at kunne forklare hvorfor. Han var vokset op med en rummelighed, som i de seneste år havde føltes som et fængsel for hans stolthed. Når han måtte tilpasse sine ord og afveje sin stolthed, oplevede han at blive lukket ned – at blive reduceret som menneske. Hans stolthed var koblet til en fælles, national kultur – i den følte han sig

stærk. Han havde forsøgt at være åben. Han havde forsøgt at lytte. Det måtte også tælle for noget. Er han tro mod sig selv? Kan han stå ved den, han er?

***

Verden susede forbi hende – biler, der osende holdt i kø for at komme fra A til B, ansigter der kiggede ned i skærmenes blå lys og reklamer for massernes velbehag. Hendes opmærksomhed blev sporadisk fanget af de farverige palæstinensiske flag, der siden oktober 2023 i større antal blev hængt fra højhusenes vinduer. Det var en påmindelse om rædslerne i Gaza, hvor tusindvis af mennesker levede under uretfærdighedens umenneskelighed. En uretfærdighed, der for hende burde få mere opmærksomhed i Danmark. Flagene var der ikke mange af, ikke nok i hvert fald. Det var beskedent. Næsten for pænt. Hun ville ønske, det var større, mere forstyrrende eller som minimum mere synligt. At det ikke bare kunne overses i bybilledet set fra en busrude – og så var man igen videre i hamsterhjulets tumultariske hurlumhej.

***

Han trådte ind ad dørene og fødderne kendte automatisk ruten. I Rema 1000 var der varmt, lyst og ordentligt. Alt var sat i system. Han tog en kurv og gik hen mod køledisken. Han vidste, hvad han skulle have. Det var altid de samme retter, han skiftede mellem. Der var noget beroligende og nostalgisk ved genkendeligheden. Som om verden et øjeblik holdt op med at skifte form. Han lagde en pakke hakket oksekød ned i kurven og mærkede en flygtig irritation, da han så mærket “35 % ærteprotein og grøntsager” på emballagen. Ansvarlighed. Bæredygtigt. Træthed. Det irriterede ham mere, end han ville indrømme – ikke fordi han ikke forstod pointen eller var ligeglad med miljøet – men fordi det var endnu et “burde”, der skubbede til skyldskomplekset. Han drog en parallel mellem syndefaldet, hvor Adam og Eva blot ved deres eksistens måtte påføres skyld, og den følelse, han mærkede ved sin måde at være i verden på som dansker eller europæer. En slags moderne, habitueret sekulær arvesynd. Han skiftede grøntsagsoksekødspakken ud med en almindelig pakke. Det var *hans* hverdag, *hans* valg og *hans* vaner. *Hans* måde at leve på. Han savnede tiden, hvor mad bare var mad.

Han gik videre og så, at hylderne med alternativer var begyndt at vokse. Skiltene, der forklarede og moraliserede. Han kiggede den anden vej, og tænkte i stedet på de glade smil og den hyggelige stemning, som måltidet ville give omkring middagsbordet senere. Han håbede sådan, at det blev den samme følelse, hans børn ville få, når han engang fik sin egen kernefamilie. Det var drømmen. Han sukede. Hvis ikke verden nåede at forandre sig for meget inden.

***

Hesten, Veritas, var rolig og glad. Det kunne hun mærke, da hun strøg den over den bløde mule. De havde haft den i familien, siden hun var ni år gam-

mel. Tidligere var Veritas opstaldet tyve timer i døgnet i en lille boks, hvor hun kom og besøgte den, så ofte hun kunne. Hun mærkede altid et stik af dårlig samvittighed, når hun igen forlod den i mørket på de få kvadratmeter. Nu sad hun på bænken og betragtede Veritas stå tæt med sin lille flok i folden ved den dertilhørende skov.

Hun pakkede sin sandwich ud med grillet aubergine, humus og agurk – omhyggeligt smurt aftenen før, mens hendes far sad optaget af nyhederne. Han vidste godt, at hun var vegetar, men hun kunne ikke undgå at bemærke det bekymrende udtryk i hans øjne og et skift i stemningen, når hun snakkede om at undgå animalske produkter. Og hun forstod ham godt – han mente det godt. Han var bange for, at det ville få konsekvenser for hendes sociale liv. At hun ville blive set skævt til og måske fravalgt af jævnaldrende, så hun til sidst kun ville have Veritas. For at skåne ham skjulte hun det.

Hun kunne også selv mærke, at det udefra kunne virke lidt skørt, men for hende var det nødvendigt: at gøre en lille forskel i hverdagen, så dyr som Veritas kunne få bedre vilkår. Hun kunne mærke det. Når dokumentarer og nyheder viste billeder af, at grise knap kunne vende sig i deres båse, og kyllinger, som pikkede hinanden ihjel, hvordan kunne man lade være? Hvorfor var det ikke en selvfølge at passe ordentligt på dem? For hende føltes det hele som at stå i et rum, hvor alarmen hylede, og folk langsomt havde vænnet sig til lyden. Hende. Hun. Ja, det var jo det, hun var, var det ikke?

***

Han har svært ved at se en fremtid i den by, han befinder sig i. Ikke fordi han ikke hører til – det kan han mærke, at han gør – men fordi hans måde at høre til på er blevet forkert. Det, der engang var en selvfølgelighed, skal nu forklares og forsvares. Skylden har indtaget den plads, stoltheden engang havde. Skam bliver en påført del af hans identitet. Han kan ikke genkende det selv billede, han får skudt i skoene. Hvad blev der af stoltheden, den ranke ryg, ja bare det at være mand i eget land? Hvordan blev tilhørsforhold til noget, man skal undskylde for og tilmed nødvendigt at forsvare? Han går forbi et klistermærke på en lygtepæl, hvor der står ”Et fælles Europa”, og med det samme sænkes hans skuldre, og han kan ånde igen. Kontinuitet, genkendelighed, traditioner, familieværdier – noget værd at kæmpe for.

***

Hun har svært ved at se en fremtid i den by, hun befinder sig i. Ikke fordi hun ikke hører til – det ved hun, at hun på papiret gør – men fordi tilhøret føles som at være medskyldig. Komforten har overtaget omsorgen. Effektivitet, fart og profit har overtaget ansvaret. Hun skammer sig. Det er ikke kun hendes skyld, det ved hun. Skylden bærer hun på som en byrde. Den er en påmindelse om, at verden kræver mere af hende – for hvordan kan man forestille sig en lys fremtid, hvis enhver spire af håb tromles ned af kapitalismens ansigtsløse umenneskelighed? En besked tikker ind: ”Hey, der er demonstration på

lørdag. Min farfar på 79 år kommer – hvis han kan, kan du også!” og med det samme sænkes hendes skuldre, og hun kan ånde igen. Mangfoldighed, solidaritet, omsorg, nødvendighed – noget værd at kæmpe for.

***

Nu går de begge mod den retning, hvor ilten bliver lettere at indånde.

Samme gader. Samme ungdom. Samme samfund.

To forskellige måder at mærke verden på.

Referencer

Hochschild, Arlie R. (2008), “Emotion Work, Feeling Rules, and Social Structure” i M. Greco og P. Stenner, red., *Emotions: A Social Science Reader*, London: Routledge, pp. 121-5, <https://doi.org/10.4324/9781315881393-17>.

Nielsen, Gritt B. (2015), *Figuration Work. Student Participation, Democracy and University Reform in a Global Knowledge Economy*, New York and Oxford: Berghahn.

Klimakamp, skolestrejke og generationsretfærdighed

Unge og aktivisme

I den seneste bølge af klimaaktivisme, som startede i 2018, er børn og unge trådt frem som klimakrisens politiske subjekter og spørgsmålet om generationsretfærdighed er blevet centralt. Dette har særligt vist sig i netværket Fridays for Futures "skolestrejker for klimaet". I denne artikel undersøger jeg, hvilke logikker der gør sig gældende i klimastrejkerne, og hvordan disse logikker udfordrer kapitalismens produktions- og reproduktionsformer. Ved at anvende et marxistisk-feministisk teoretisk perspektiv argumenterer jeg for, at skolestrejkerne skal ses som en forstyrrelse af samfundets sociale reproduktion. Historisk set er det, der har gjort strejker til et vigtigt

værktøj, at det standser produktionen. Dette er ikke tilfældet for skolestrejkerne. I stedet er det en måde for unge klimaaktivister at demonstrere det absurde i at gennem skolegangen deltage i reproduktionen af et samfund, hvis organisering er det, der driver de klimaforandringer, som er godt i gang med at ødelægge deres fremtid. Efter coronapandemien er antallet klimastrejker markant mindsket. Jeg foreslår, at hvis strejkerne skal genaktualiseres, kræver det en højere grad af koalitionsbygning mellem skoleelever, studerende og arbejdere, der kan bygge bro mellem generationer og politiske subjekter.

Andreas Malm og Wim Carton (2024) sammenligner det at skrive klimakrisens historie med at følge langdistanceprojektiler, der skydes op i himlen. Når CO₂ udledes, ses konsekvenserne først mange år senere og ofte i en helt anden geografisk kontekst, end hvor udledningen skete. Dette betyder, at de, som skal leve længst med klimakrisens effekter, ikke er de samme som dem, der er skyld i den. Denne kendsgerning har formet de seneste års klimapolitik dels i form af begreb som klimaretfærdighed og særligt som et spørgsmål om generationsretfærdighed. Når der i medierne eller blandt politikere tales om nødvendigheden af at bekæmpe klimaforandringerne eller klimasikre vores samfund, er det ofte med argumentet om at sikre en levedygtig fremtid for vores børn (Out of the Woods, 2025). Desuden er den nyeste bølge af klimaaktivisme i høj grad blevet båret frem af børn og unge. Med andre ord fremtræder barnet i stigende grad som klimakrisens politiske subjekt (Schack, 2024). Børn og unge har dog begrænset adgang til politisk magt. De kan først deltage i det repræsentative demokrati, når de fylder 18 år. De har begrænsede økonomiske ressourcer og begrænsede muligheder for at blive hørt. Unges politiske aktivisme affærdiges ofte som et umodent behov for at gøre oprør eller reduceres til et led i en politisk opdragelsesproces (Pickard og Bessant, 2018).

I denne artikel diskuterer jeg skolestrejken som et middel for børn og unges aktivisme. Diskussionen er baseret på etnografisk feltarbejde med unge klimaaktivister i Sverige mellem 2021 og 2024. Argumentet, som præsenteres

LOTTE SCHACK

Ph.d. i sociologi,
Institut for Sociologi og
Arbejdsvidenskab,
Göteborgs Universitet,
lotte.schack@gu.se

her, er dog først og fremmest teoretisk. Skolestrejken har vist sig som et effektivt værktøj, der har lykkedes at skabe opmærksomhed omkring klimaspørgsmålet gennem at samle millioner af unge over hele kloden (de Moor o.a, 2020). Dog er der blevet sat spørgsmålstegn ved skolestrejkernes effektivitet som strejker, da de ikke standser produktionen og derved ikke truer økonomien på samme måde som arbejderes strejker (König, 2022).

➤➤ **Jeg argumenterer for, at klimaaktivisterne ved at strejke fra skole forstyrrer den sociale reproduktion ved at nægte at tage del i den proces, der skal forberede dem på at blive en del af en samfundsøkonomi, som er godt i gang med at gøre kloden ubeboelig**

Jeg argumenterer for, at man i stedet skal forstå skolestrejkerne som forstyrrende for kapitalismens sociale reproduktion. For at opretholde kapitalismens produktion er det nødvendigt, at der konstant produceres nye arbejdere, som kan tage del i den. Det vil sige, at børn skal fødes, opdrages og uddannes for som voksne at blive nyttige samfundsborgere og bidrage til den fortsatte produktion af varer og tjenester. I den proces spiller skolens og uddannelsessystemets socialiserende logikker en vigtig rolle. Jeg argumenterer for, at klimaaktivisterne ved at strejke fra skole forstyrrer den sociale reproduktion ved at nægte at tage del i den proces, der skal forberede dem på at blive en del af en samfundsøkonomi, som er godt i gang med at gøre kloden ubeboelig. For at gøre det forstår jeg skolestrejkerne som et *perspektiv* og en *provokation* (Weeks, 2011), hvilket adskiller sig fra strejker i produktionen.

Artiklen begynder med en redegørelse for argumentets udgangspunkter i marxistisk-feministiske teorier om social reproduktion og det etnografiske feltarbejde, der ligger til grund for artiklen. Derefter viser jeg, hvordan børn og unge i de seneste år i stadig højere grad er trådt frem som klimakampens politiske subjekt og argumenterer for, at skolestrejkerne har spillet en vigtig rolle i denne proces. I de følgende afsnit argumenterer jeg med udgangspunkt i interviews med unge klimaaktivister for, at dette skyldes strejkernes symbolske kraft som en forstyrrelse af samfundets sociale reproduktion. Jeg diskuterer også skolestrejkenes begrænsninger, og reflekterer til slut over, hvilke mulige former strejkerne kan tage fremadrettet.

Social reproduktion, barndom og politisk subjektivitet

For at belyse skolestrejkernes rolle for kapitalismens reproduktion trækker jeg i denne artikel på marxistisk-feministisk teori, særligt 'teorier om social reproduktion', der oprindeligt opstod i 1970'erne med henblik på at forstå forbindelsen mellem kvindeundertrykkelse og kapitalisme. I stedet for at se kvindeundertrykkelse og kapitalisme som forskellige former for undertrykkelse, argumenteres der for, at de var en del af det samme system (Dalla Costa og James, 1975). I denne tradition har Nancy Fraser (2022) argumenteret for,

at kapitalismen ikke udelukkende betragtes som et økonomisk system i en snæver forstand, men som et altomfattende socialt system inddelt i forskellige sfærer. Hvor man i klassisk marxistisk teori primært har forstået kapitalismen som markedet og produktionssfæren, argumenterer Fraser i stedet for, at produktionen understøttes af en række nødvendige baggrundsforhold, som ikke umiddelbart er økonomiske. På trods af deres nødvendighed trues disse konstant af at blive undermineret. For eksempel er produktionen afhængig af, at der findes natur, hvorfra man kan hente råstoffer, som skal blive til varer. På samme tid gør udplyndringen af naturen netop, at miljø og økosystemer er i fare for at bryde sammen.

Social reproduktion er en sådan baggrundsforhold. For at kapitalismen skal fungere, skal arbejdsstyrken opretholdes. Dette kræver en enorm mængde omsorgsarbejde både fra dag til dag: arbejderen skal have noget at spise, hvile ud i en varm seng i et rent hjem, men også fra generation til generation: Der skal produceres nye arbejdere (Laslett og Brenner, 1989). Med andre ord skal der fødes og opdrages børn. Selvom dette omsorgsarbejde er nødvendigt for kapitalismens fortsatte reproduktion, er det også nødvendigt, at det udføres så billigt som muligt for at maksimere overskuddet i produktionen. Historisk er dette arbejde primært blevet udført i familien af kvinder uden økonomisk kompensation. På trods af at staten i forbindelse med velfærdsstatens fremkomst tog over en del af omsorgsopgaverne, for eksempel i form af offentlig børnepasning samt udvidelsen og udbygningen af sygehusvæsenet, udføres langt det meste stadig i hjemmet.

At den sociale reproduktion er nødvendig for kapitalismen, betyder, at alle, selv de, som ikke er direkte involverede i produktionen som arbejdere, er indlejrede i den kapitalistiske akkumulationsproces. Dette har betydning for, hvem der kan forstås som politiske subjekter. Den klassiske marxistiske teori fokuserer på markedet betød, at man først og fremmest betragtede arbejderen i industrien som det politiske subjekt, der kunne tage kampen op mod kapitalismen i kraft af sin position: på den ene side blev arbejderen udbyttet af kapitalisten, mens kapitalisten på den anden side var afhængig af arbejderens arbejdskraft for at kunne producere. Dette gjorde, at arbejderne kunne udfordre kapitalismen, for eksempel gennem strejker. Ved at vise at kvinder – selv om de ikke var arbejdere – deltog i aktiviteter, som var nødvendige for kapitalismens opretholdelse, kunne de forstås som politiske subjekter på linje med mandlige arbejdere i kampen mod kapitalismen.

Hvor marxistiske feminister mest har fokuseret på, hvad det betyder for kvinden som politisk subjekt, følger jeg Susan Ferguson (2016), som argumenterer for, at børn og unge på samme måde kan forstås som politiske subjekter. Selvom de fleste børn i det globale nord ikke længere er en del af arbejdsstyrken, er barndommen ifølge Ferguson fortsat uløseligt forbundet med kapitalismen. For det første er børn, på trods af at de ikke arbejder, forbrugere. Børn kræver ligesom alle andre forbrug af bestemte varer for at kunne reproducere sig. For det andet er børn objekter for andres sociale reproduktive aktiviteter.

For det tredje, og vigtigere for argumentet her, er børn fremtidige arbejdere. De forventes at vokse op og siden træde ind på arbejdsmarkedet. Dette kræver, at de gennemgår en subjektiveringsproces, hvorigennem de både tilegner sig arbejdsmæssigt anvendelige evner og mere generelt indordner sig samfundets værdier om produktivitet og ansvarsfuldhed, som er nødvendige i det kapitalistiske samfund. Bortset fra familien er skolen den primære arena for social reproduktion og dermed for subjektiveringsprocessen. Her tilbringer børn de fleste af deres vågne timer, hvor de lærer praktiske og intellektuelle færdigheder og socialiserer sig med andre børn og voksne.

I nødvendigheden af den sociale reproduktion og socialiseringsprocessen findes der også et potentiale for børn som politiske subjekter, som kan udfordre den sociale reproduktion ved at nægte at deltage i den. Som jeg argumenterer for i det følgende, er det på denne måde, at børn og unge i stigende grad træder frem som klimakrisens aktive politiske subjekt, med skolestrejker som en central protestform. Inden jeg kommer dertil, redegør jeg kort for artiklens metodologiske grundlag.

Etnografi i den svenske klimabevægelse

Selvom artiklens argumenter primært er teoretiske, bygger de på etnografisk feltarbejde i den svenske klimabevægelse mellem 2021 og 2024. Jeg fulgte primært to aktivistgrupper: en lokal Fridays for Future-gruppe og en kampagnegruppe i Jordens Vänner. Jeg fulgte med til demonstrationer, til møder, offentlige arrangementer og interne arrangementer med andre grupper i klimabevægelsen, interviewede aktivisterne og analyserede tekster forfattede af grupperne. Jeg hang også ud med aktivisterne og hjalp til med praktiske opgaver som at agere demovagt på skolestrejkerne. Derudover interviewede jeg aktivister fra andre grupper og fulgte retssager mod aktivister tiltalte for civil ulydighed. Eksemplerne i denne artikel stammer fra interviews, jeg har lavet med aktivister i Fridays for Future og andre ungdomsgrupper samt de debatter, der foregik om skolestrejkerne blandt svenske politikere og i medierne. Alle navne er pseudonymer, og alle citatuddrag er oversat fra svensk til dansk af mig.

Den nye klimabevægelse og generationsretfærdighed

Unge aktivisme bliver ofte affærdiget enten som et udtryk for umoden oprørslyst eller som et led i deres politiske opdragelse. Med andre ord forstås det ofte som noget, der enten går over eller med tiden giver sig udtryk i mere passende politiske former – ikke som politiske krav, der skal tages alvorligt (Pickard og Bessant, 2018). På trods af det har unge antændt nogle af de senere års store samfundskampe såsom de protester i Chile, som ledte til en folkeafstemning om grundloven (Cariola, 2020), de store protester i Iran i kølvandet på politimordet på Jina Mahsa Amini i 2022 (BBC, 2022) og de såkaldte Gen Z-protester, hvor unge har ført an i protester mod deres regeringer (Malik, 2025; Patisson, 2025).

Da man tidligere advarede om effekterne af skadelige miljøpåvirkninger for de fremtidige generationer, var advarslerne relativt abstrakte. Nu, hvor spørgsmålet om klimakrisens konsekvenser er blevet mere akut, er disse generationer blevet konkrete

Unge har i særlig grad indtaget en central plads i klimabevægelsen. Siden 1970'erne har miljøbevægelsen haft hensynet til "fremtidige generationer" som en del af sin diskurs (Cassegård og Thörn, 2023), men med den seneste bølge af klimaaktivisme er dette blevet mere påtageligt og konkret. Da man tidligere advarede om effekterne af skadelige miljøpåvirkninger for de fremtidige generationer, var advarslerne relativt abstrakte: Man henviste til de generationer, der endnu ikke var født. Nu, hvor spørgsmålet om klimakrisens konsekvenser er blevet mere akut, er disse generationer blevet konkrete: der henvises til, at børn, som er i live nu, og som kommer til at vokse op i en verden præget af stigende temperaturer, svigtende økosystemer og ekstreme vejrhændelser, som allerede ses i dag. Dette afspejles også i bevægelsens stigende fokus på børn som billede på, hvorfor der skal gøres noget ved klimakrisen (Schack, 2024). Extinction Rebellion har for eksempel skabt grupper, der kalder sig *Rebelmødrene* og *Rebelfædrene*, som eksplicit formulerer deres aktivisme ansporet af deres rolle som forældre, der vil beskytte deres børn mod klimaforandringerne. Det er ikke kun internt i klimabevægelsen, at behovet for at beskytte børn fremhæves som det vigtigste argument for klimahandling. Vi ser det også i taler fra politikere, som når FN's generalsekretær António Guterres advarer om, at klimaforandringerne bringer verdens børns fremtid i fare (FN, 2025). Dette afspejler en generel politisk diskurs, som kendetegnes ved det, som Lee Edelman (2004) har kaldt 'reproduktiv futurisme'. At det er nødvendigt for samfundet at reproducere sig selv over tid, betyder, at meget moderne politik orienterer sig mod fremtiden gennem brugen af barnet som en retorisk figur. Ifølge Edelman anvendes barnet som det ultimative argument for en række politiske dagsordener både progressive og konservative. Forbedring af velfærdsydelser kan eksempelvis begrundes med hensynet til børn, ligesom et forbud mod abort kan argumenteres for med henvisning til børns tarv.

Børn og unge har dog ikke kun taget plads i klimabevægelsen via voksnes fokus på dem. Det skyldes i høj grad deres egen aktive tilstedeværelse i bevægelsen særligt i form af netværket Fridays for Future (FFF). I ugerne op til det svenske valg i 2018 satte den 15-årige Greta Thunberg sig uden for Riksdagen med et skilt, hvor der stod "Strejke for klimaet". Hun blev hurtigt fulgt af andre børn og unge, først i Sverige og sidenhen også i resten af verden. Hver fredag, i stedet for at tage i skole, samledes de i stedet ved centrale politiske institutioner som parlamenter og rådhus for at demonstrere for klimahandling. De begyndte også at planlægge det, som de kaldte "globale strejker", hvilket var store demonstrationer, hvor ikke kun skoleelever, men demonstranter i

alle aldre deltog. På bevægelsens højdepunkt deltog flere millioner mennesker verden over. Spørgsmålet, aktivisterne stillede gennem disse strejker, var, hvorfor de skulle gå i skole for at forberede sig på en fremtid, som de voksne var godt i gang med at gøre ubeboelig (Wahlström og Uba, 2025). De krævede, at politikerne skulle opføre sig som voksne og tage ansvar for at gøre noget ved klimakrisen. For FFF handler dette spørgsmål og krav om klimaretfærdighed og mere specifikt generationsretfærdighed (Skillington, 2019). Klimaretfærdighed belyser det uretfærdige i, at de, som kommer til at blive ramt hårdest af klimaforandringerne, er dem, som har mindst skyld i klimakrisen. Hvor det først og fremmest udgør en geografisk uretfærdighed – idet CO₂ historisk og primært er blevet udledt i det globale nord, mens konsekvenserne først har vist sig i det globale syd – er det i høj grad også en generationel uretfærdighed. Det er tidligere og ældre generationer, der har ansvaret for udledningerne, men børn og unge, som skal leve med deres konsekvenser.

Børn og unge er altså i stigende grad trådt frem som klimakrisens politiske subjekter, både som symbol og som aktive deltagere i klimabevægelsen. Klimahandling er påkrævet for at beskytte dem og deres fremtid i takt med, at de også selv stiller sig frem og kræver klimahandling. Denne dobbelthed skaber en ambivalent position for unge klimaaktivister. Når voksne fremhæver børn og unge som symbol på behovet for klimahandling, henviser de til deres uskyld i forhold til klimaforandringer og deres magtesløshed i de globale politiske processer. Det er også delvis dette, de unge aktivister selv henviser til, når de påpeger den uretfærdige fordeling af skyld for klimaforandringerne. Til gengæld låses de unge aktivister let fast i denne position, hvilket besværliggør deres politiske agens. Som Miriam Ticktin (2017) argumenterer, er uskyldighed kendetegnet ved fraværet af agens: ikke at kunne agere er det, som fritager en for ansvar og skyld. Dels har børn og unge også, som tidligere nævnt, begrænset adgang til det politiske system og ressourcer til forbrug. Begge dele komplicerer unge aktivisters mulighed for at formulere krav udover at kræve de voksnes beskyttelse. Som jeg skal vise, sætter sådanne krav opbakningen fra de voksne på spil ved at udfordre idéer om børn og unges agens og skrøbelighed. For at gøre dette vender jeg mig nu mod skolestrejkerne. Da det etnografiske feltarbejde blev udført i Sverige, må argumenterne også forstås i denne kontekst. Mange har argumenteret for, at det primært er hvide, unge klimaaktivister i det globale nord, der betragtes som uskyldige (Coughlin og Quesada, 2024). For unge aktivister i det globale syd er det mere sandsynligt, at de stemples som terrorister end uskyldige børn, blandt andet fordi de ofte står i mere direkte konflikt med staten og private fossilselskaber.

Strejkens symbolske kraft

Børn og unges klimastrejker lykkedes med at skabe stor opmærksomhed og bidrog til at sætte klimaet på den politiske dagsorden, både i en række lande, hvor det strøg til tops blandt vælgernes vigtigste valgemner (Novus, 2018), og internationalt, hvor Greta Thunberg og andre unge aktivister blev inviteret til at deltage og holde taler ved politiske topmøder (Marquardt o.a., 2023).

For mange af de unge klimaaktivister, jeg har interviewet, var det de første demonstrationer, de nogensinde havde været til, og det var ved at deltage i strejkerne, at de blev introduceret til Fridays for Future. Amanda beskrev den første klimastrejke, som hun havde været på sådan her:

”Men min første klimastrejke var faktisk tidligere end det, det var i starten af 2019, da jeg stadig boede i Wien i Østrig. Jeg tror, jeg så en plakat på min skole om den første globale strejke. Og så gik jeg på den globale strejke, og der var omkring 40.000 mennesker. Det var virkelig fedt, for det var den første demonstration, jeg nogensinde havde været til. Så det var virkelig motiverende” (Amanda, FFF).

For Amanda var klimastrejken det første møde, hun havde haft med nogen form for politisk organisering. Det overvældende antal deltagere i strejken, hun havde deltaget i, i Wien, motiverede hende til at slutte sig til FFF's organiseringsgruppe, hvor hun nu var aktiv i både den svenske gren og den internationale organisering. Her fortæller aktivisten Karin om sine oplevelser med at tage del i skolestrejkerne:

”Altså, når man er ude på gaden, det gør folk mere opmærksomme, for når jeg går ud på gaden, så kræver det så meget mere af min tid. Og jeg bryder måske ikke loven eller sådan, men jeg bruger meget af min tid. Og det bliver også god stemning. Det er sjovt at være der, og folk ser, at man har det sjovt. At vi synger, jeg råber slagord og sådan. Vi har store bannere, og når man så ser mennesker, som ikke engang har tænkt på klimaet ligesom, at de ser det, så føles det mere virkeligt. Altså, man føler, at det her er virkeligheden. Og det gør ligesom folk nysgerrige, også fordi der er tusinder af mennesker, som ser det. Og så kan det jo være sådan, for eksempel hvis man forstyrrer trafikken, det kan gøre folk vrede. Der er jo dem, som er megavrede på alle klimaaktivister, der stopper trafikken for at få opmærksomhed, men jeg tror bare, at visse personer simpelthen er for overbeviste om det, så ja, man skal faktisk ikke vise hensyn til alle” (Karin, FFF).

I dette interviewuddrag beskriver Karin sin oplevelse af at deltage i strejkerne, og den effekt hun mener, de har på andre, samt sammenhængen mellem dem. I strejkerne har de det sjovt, de larmer og forstyrrer hverdagen. Hun ser det at bruge sin tid på at gå i strejken frem for at være i skole som en måde at gøre forbipasserende opmærksomme på klimakrisen. Omvendt gør denne opmærksomhed også, at klimakrisen og protesterne for at standse den fremstår mere virkelig for hende. At nogle folk bliver vrede over de strejkendes forstyrrelse af trafikken, ser hun ikke nødvendigvis som noget negativt. På samme måde ræsonnerer Amanda:

”Og at gøre oprør, at stoppe business as usual, det er så vigtigt. For ellers kommer det bare til at fortsætte, indtil det er for sent. Så jeg tror bare, at demonstrationer og aktivisme kan påvirke ekstremt meget. Og give de

politikere, som måske vil gøre noget, en grund til at gøre det ved at vise, at der findes opbakning til det” (Amanda, FFF).

Strejkerne er for hende en måde at protestere på – med hendes egne ord at gøre oprør mod status quo. Det bliver også en måde at henvende sig til de politikere, som deler de unges bekymringer ved at vise, hvor mange de er.

Strejkerne mimer klassiske arbejdsstrejker, som har været et effektivt værktøj for arbejderbevægelsen til at få sine krav igennem. På samme måde som arbejdsstrejker standser produktionen og forstyrrer kapitalismens hverdag, har skolestrejkerne til formål at afbryde det, Amanda kalder ”business as usual”, et udtryk, som de klimaaktivister, jeg interviewede, brugte til at beskrive den fossildrevne produktion. I modsætning til arbejdsstrejker, der finder sted i produktionens sfære, udspiller skolestrejkerne sig i den sociale reproduktive sfære, som ikke direkte er koplet til produktionen. Elias König (2022) har derfor foreslået at se skolestrejkerne som en ’generationel reproduktionsstrejke’, fordi det er reproduktionen af den fremtidige arbejdskraft, som her trues.

Men hvor arbejdsstrejker har været effektive, fordi arbejdskraft er så nødvendig i den kapitalistiske produktion, at selv et relativt kort ophold – eller bare truslen herom – kan være skadelig for profitmarginalen, forholder det sig anderledes med skolestrejkerne. Selvom det er nødvendigt, at børn og unge går i skole for at sikre samfundets sociale reproduktion i fremtiden, gør det ikke for alvor nogen forskel, at de holder sig væk nogle dage om året. Men hvordan kan det så være, at skolestrejkerne alligevel lykkedes med at mobilisere så mange børn og unge og at skabe så meget opmærksomhed?

Skolestrejkerne for klimaet er ikke den første kampagne i historien, som udspiller sig i den reproduktive sfære, og som låner sprog og metoder fra arbejderkampen. *Wages for Housework* var en marxistisk-feministisk 1970’er-gruppe, hvis krav – som navnet afspejler – var løn for husarbejde. Gruppen argumenterede, i lighed med de teoretiske perspektiver jeg præsenterede tidligere, for, at eftersom kapitalismen var afhængig af det reproduktive arbejde, burde de, der udførte det – primært kvinder – aflønnes på samme måde som arbejderne i produktionen. Kathi Weeks (2011) har argumenteret for, at dette skulle ses som et utopisk snarere end et realpolitisk krav. Dette skyldes, at kravet ansås for at være umuligt at indfri i et kapitalistisk samfund, som er afhængigt af, at det reproduktive arbejde udføres med så få omkostninger som muligt. Weeks forstår i stedet kravet som et perspektiv og en provokation. Med perspektiv mener hun, at kravet skabte et nyt syn på husarbejdet ved at vise, hvordan det er en del af kapitalismens struktur, som normalt er gemt væk i hjemmet. Med provokation mener hun, at der er tale om et krav, som producerer ”subversive forpligtelser, kollektive formationer og politisk håb” (Weeks, 2011: 131, oversat af forfatter). Med andre ord fungerede kravet som en måde, hvorpå kvinder blev interPELLeret som politiske subjekter, hvilket mobiliserede dem og bidrog til at skabe en vision om et andet fremtidigt samfund.

Skolestrejkerne kan betragtes gennem en lignende linse. Som nævnt var en typisk indramning af skolestrejkerne spørgsmålet om, hvorfor børn og unge skal gå i skole, når den fremtid, de forbereder sig på, er på vej til at blive ødelagt af et klimakollaps. På den måde kan strejkerne ses som et perspektiv, der fremhæver skolegangens rolle i den sociale reproduktion. Dette udfordrer idéen om samfundets generationelle reproduktion ved at sætte spørgsmålstegn ved, hvilken slags samfund de er med til at reproducere gennem deres uddannelse: et, der gennem sin afhængighed af fossile brændstoffer er på vej til at gøre verden ubeboelig. Ovenikøbet var mange af de aktivister, jeg interviewede, blevet opmærksomme på klimakrisen gennem undervisningen i skolen, som dermed på én og samme gang advarede dem om fossilsamfundets konsekvenser og alligevel uddannede dem til at tage del i det. Når de på tidspunkter, hvor de burde være i skole, i stedet indtager gaden med bannere og larm, eksponerer de dette paradoks og viser, at de nægter at tage del i det.

At børn og unge ved at tage del i skolestrejkerne viste, at de kunne forstyrre den sociale reproduktion, betyder også, at strejkerne kan betragtes som en provokation. Skolestrejkerne har været med til at interpellere børn og unge som klimakrisens aktive politiske subjekter snarere end blot som passive figurer i den klimapolitiske diskurs. I annonceringen af strejkerne opfordres børn og unge til at møde op med begrundelsen, at det er dem, som skal leve med klimakrisens konsekvenser. Tusindvis af unge mobiliseredes til at blive en del af klimabevægelsen, hvilket også var tilfældet for Amanda. Hun og andre unge, jeg interviewede, beskrev, hvordan de var blevet opmærksomme på klimakrisen igennem skolen, deres familie eller ved at læse om det på internettet. Ella fortalte, at hun fra en tidlig alder havde været interesseret i klimaet, men i lang tid havde fokuseret på selv at leve så klimavenligt som muligt. Det ændrede sig, da hun til kunstundervisning skulle lave et kunstværk, som skulle handle om klimaet:

”Jeg havde en indkøbsvogn, og den fyldte jeg med det antal jordkloder, som jeg forbrugte [som om, der eksisterede]. Og jeg tænkte, jeg er virkelig dygtig til det her [at leve klimavenligt]. Jeg forventede mig rimeligt lave tal, men så viser det sig, at jeg forbruger, som om der findes tre jordkloder, og jeg forstod ikke, hvordan det hang sammen. Så jeg tjekkede, og det viste sig, at det meste bestod af det som opvarmede mit hus, og hvordan jeg tog mig til skole og arbejde. Og der begyndte jeg at forså, okay, der er noget alvorligt galt med, hvordan strukturen i det her samfund er bygget [...] Jeg var måske omkring 19-20 år, og der blev jeg så rimeligt revolutionær. Jeg forstod, at ting og sager må forandres. Så jeg begyndte at gå til demonstrationer. Og ja, det var vel egentlig den vej. Rimeligt hurtigt forstod jeg, at man ikke kommer særligt langt som enkeltindivid med individuelle standpunkter. Så der begyndte jeg at gå med i forskellige organisationer” (Ella, FFF).

Fra først at have set klimakrisen som noget, hun forholdt sig til gennem individuelle, klimavenlige handlinger, begyndte hun at gå til demonstrationer

og meldte sig senere ind i forskellige klimaorganisationer for i stedet at være med til at forandre samfundets strukturer. Hvor mange unge ofte havde følt sig alene, magtesløse og urolige over klimaforandringerne, kunne de ved at deltage i strejkerne veksle dette til fælles protester. Strejkerne skabte også længerevarende politiske forpligtelser for disse unge, som efter at have deltaget i protester gik med i FFF's organiseringsgruppe eller blev aktive i klimabevægelsen på andre måder.

Forstyrrelser af den sociale reproduktion og udfordringer af de herskende idéer om børn og unges agens har været karakteristiske for unge aktivister i den nyeste bølge af klimabevægelsen. Andy Lautrup (2022) argumenterer for, at unge klimaaktivister i Norge udfordrer idéen om "det gode liv", som baserer sig på en velfærdsstat bygget på oliepenge og afviser diskursen om 'reproduktiv futurisme' ved at så tvivl om, hvorvidt de selv vil have børn i sådan et samfund. Frida Buhre (2023) viser, at unge klimaaktivister udfordrer voksnes ideer om børns politiske agens gennem deres visuelle selvrepræsentation på sociale medier, hvor de fremstiller sig selv som ansvarstagende og aktive politiske subjekter, der både kan organisere demonstrationer og affaldsindsamling.

Sådanne eksempler demonstrerer også, at forestillinger om børns uskyldighed ikke er skrevet i sten. Børn – og i særlig grad unge – ses ikke bare som dem, der skal videreføre samfundet, men også som en fare for samfundets reproduktion, idet der altid eksisterer en risiko for, at socialiseringen mislykkes (Ahmed, 2014; Schack, 2024). Ideen om børn som uskyldige objekter for bestemt politik kan derfor hurtigt slå over i en forståelse af unge som en trussel mod samfundet (Wang, 2021/2018). Det kan man blandt andet se på den måde, unge ofte har været genstand for 'moralpanik' igennem historien, som Stanley Cohen (1972) har argumenteret for. 'Moralpanik', i Cohens definition, skal forstås som kollektiv panik omkring en social gruppe eller en bestemt type af opførelse, da den opfattes som en trussel mod normer og traditioner eller lov og orden. Ifølge Cohen skabes 'moralpanik' i høj grad gennem medierne. Uanset om det er et reelt problem eller ej, fremstilles de unges handlinger som et socialt problem, der kræver indgriben. Selvom Cohen i sin analyse fokuserer på unge fra arbejderklassen, kan man på lignende vis iagttage, hvordan diskursen om børn og unge som uskyldige ofre for klimakrisen er blevet forvandlet til en diskurs om farlige unge klimaaktivister. Frida Broberg (2024) viser i en analyse af den danske mediedækning af Thunberg, at hun på grund af sin vrede mistede sin status som et uskyldigt barn for at i stedet blive fremstillet som et umuligt barn.

De første skolestrejker blev dog i vid udstrækning positivt modtaget. Strejkerne lykkedes med det, Amanda og Karin ønskede. Der blev skabt stor opmærksomhed omkring klimaforandringerne, og det lykkedes også aktivisterne at påvirke de politikere, som havde nogle ambitioner i forhold til klimapolitikken. Flere prominente politikere udtalte sig positivt om strejkerne, ikke mindst den daværende svenske statsminister Stefan Löfven som i EU-Parlamentet opfordrede til at "lytte til Greta Thunberg" (Omni, 2019). Jeg vil i

artiklens sidste del diskutere, på hvilken måde støtten fra disse politikere viste sig at være et tveægget sværd.

Strejkens dilemmaer

Som Buhre argumenterer for, demonstrerer unge klimaaktivister blandt andet deres politiske agens ved at fremstille sig selv som ansvarstagende. Ved at ofre deres skoledag for i stedet at gøre opmærksom på klimakrisen viser de deres bekymring over klimaforandringernes konsekvenser. Lieberkind og Thomar (2022) har gennem interviews med unge aktivister i Danmark vist, at denne form for ansvarstagen er en generationstypisk tilgang til aktivisme, som adskiller sig fra tidligere generationers mere konfrontative tilgang. Denne ansvarstagen havde både fordele og ulemper. I mange tilfælde udtalte svenske politikere støtte til og beundring for de unge klimaaktivister. På den ene side demonstrerede dette, at de lykkedes med at skabe positiv opmærksomhed om klimaspørgsmålet, og at deres krav blev opfattet som legitime, hvilket pegede på muligheder for forandringer i klimapolitikken. På den anden side var formålet med strejkerne at kritisere magthaverne for ikke at tage ansvar og udforme klimapolitikken i overensstemmelse med videnskaben om klimaforandringerne (FFF, udateret). En aktivist i den FFF-gruppe, jeg fulgte, kaldte politikernes ros til aktivisterne for greenwashing. Hun forklarede for mig, at politikerne ved at rose de unge kunne fremstå som klimavenlige. Dette kan ses som et forsøg på at neutralisere aktivisternes protester og fastholde dem som symboler på klimakrisen snarere end politiske subjekter, der kan udgøre en trussel mod samfundet (se også Schack, 2024).

➤ **En aktivist i den FFF-gruppe, jeg fulgte, kaldte politikernes ros til aktivisterne for greenwashing. Hun forklarede for mig, at politikerne ved at rose de unge kunne fremstå som klimavenlige**

I FFF-gruppen, jeg fulgte, havde aktivisterne selv svært ved at finde balancen mellem det ansvarstagende og det konfronterende. Til forskel fra de første strejker, som løb af stablen i 2018 og 2019 og foregik i skoletiden, besluttede aktivisterne sig efterfølgende for at afholde strejkerne efter skoletid. Aktivisterne forklarede, at det var et dilemma, de havde diskuteret meget. På den ene side er det sandsynligt, at der kommer flere til demonstrationerne, hvis den ligger senere på dagen, særligt efter at strejkerne havde mistet nyhedens interesse. På den anden side bliver demonstrationerne reelt ikke en strejke, hvis de ikke foregår på tidspunkter, hvor deltagerne burde være i skole. Selvom selve demonstrationsspektaklet blev større, blandt andet fordi voksne kunne deltage efter arbejdet, var der ikke længere tale om skolestrejke.

På den måde mistede strejkerne en del af potentialet som perspektiv og provokation, eftersom de i stigende grad kom til at ligne andre demonstrationer. Efter covid-19 havde tvunget FFF til at indstille klimastrejkerne midlertidigt,

lykkedes det ikke demonstranterne efterfølgende at opnå samme deltagerantal som før pandemiens udbrud (Schack og Wahlström, 2025). Det foranledigede FFF til at gentænke strejkerne. I et interview fortalte aktivisten Daniel, at aktivister fra FFF havde været i kontakt med en af Sveriges største fagforeninger med henblik på at få dem til at gå med i en strejke. Ifølge Daniel var det vigtigt at få opbakning til klimakampen fra fagbevægelsen:

”Det er organisationer, som har eksisteret i lang tid, afhængig af hvilke de er. Og en af deres største styrker er, at de kan strejke. Men historisk set har de ikke gjort det for klimaforandringer, men man kan forbinde arbejdsrettigheder og arbejdsforhold og sådan noget med klimaet. Så kan man få mange flere med, dels fordi der er virkelig mange personer, som ikke går ud i [klima]strejke normalt, fordi de arbejder. Og så også fordi det i det tilfælde skulle være en strejke, som er en rigtig strejke fra arbejdet. Så kommer det også til at mærkes på en anden måde, end når det er en masse børn, som gør det. Det kommer til at være et større momentum for begge organisationer” (Daniel, FFF).

I Daniels overvejelser tegner han her en skillelinje mellem skolestrejker og det, han kalder ”rigtige” strejker. For ham var klimastrejkernes næste skridt at udvikle sig til egentlige strejker, hvilket han mente også var i fagforeningernes interesse, eftersom arbejdsforhold kan kobles sammen med klimakampen på flere måder. Fra et analytisk perspektiv kan man tilføje at skolestrejkerne ikke længere kun udgjorde en symbolsk trussel mod samfundets sociale reproduktion, men også en reel trussel mod produktionen.

I løbet af mit feltarbejde lykkedes det dog ikke aktivisterne at få fagforeningen til at gå med i strejken. Daniel fortalte mig, at det ifølge de fagforeningsrepræsentanter, de havde talt med, handlede det om den måde, strejker var regulerede på. For at de kunne gå med i en klimastrejke, måtte de fremsætte klimakrav i forhandlinger mellem arbejdsgivere og fagforeninger, hvilket skulle føre til en konflikt og i sidste ende resultere i en strejke. Det så repræsentanterne på det tidspunkt ikke som en mulighed. Dette betyder dog ikke, at et samarbejde mellem klima- og fagbevægelsen er utænkeligt. Palæstinabevægelsen har demonstreret, at fagbevægelsen også kan tage del i kampe, som ikke direkte handler om deres vilkår eller forhandlinger (Kassam, 2025).

I andre geografiske kontekster har man set eksempler på vellykkede samarbejder mellem klimaaktivister og arbejdere. På trods af kortsigtede interessemodsatninger mellem de to grupper, for eksempel fordi den grønne omstilling af industrien kan medføre tab af visse jobs, er der på længere sigt mere, der forener deres interesser end adskiller dem. Den fremtid, unge klimaaktivister kæmper for at redde, er også nødvendig for, at der fortsat overhovedet kan findes arbejdspladser. Stefania Barca (2024) argumenterer for, at dele af arbejderbevægelsen igennem historien har været involveret i kampe for at beskytte miljøet og klimaet. Sådanne kampe har for det meste ikke taget form af strejker. For at tage et nutidigt eksempel har arbejderne på en fabrik uden

for Firenze, som plejede at producere dele til benzinbiler, men lukkede under coronapandemien, besat fabrikken med støtte fra unge klimaaktivister fra FFF for at omlægge den til en kooperativ cykelfabrik (Chironi og Nulman, under udarbejdelse). I stedet for at mødes i spektakulære demonstrationer, er det i det nære reproduktive arbejde med at opretholde besættelsen af fabrikken for at muliggøre klimaomstilling, at de unge klimaaktivister og arbejderne føres sammen. Her forenes det reproduktive og det produktive på en konkret snarere end symbolsk måde. Forsøg på fremtidigt samarbejde kan inspireres af sådanne eksempler.

Reproduktionsstrejker og fremtidige alliancer

Klimaforandringerne kendetegnes ved deres tidlige forskydning. Konsekvensen af CO₂-udslip i dag viser sig først i fremtiden. Dette har ført til, at generationsretfærdighed er blevet et centralt krav i klimabevægelsen, hvor børn og unge træder frem som klimakrisens politiske subjekter. Selvom unge klimaaktivister har engageret sig i et væld af forskellige aktionsformer, har en vigtig aktionsform været skolestrejken. I denne artikel har jeg undersøgt, hvordan vi kan forstå denne form for aktivisme.

Ved at pege på børn og unges rolle i kapitalismens sociale reproduktion har jeg med Weeks (2011) argumenteret for at forstå strejkerne som et perspektiv og en provokation. Jeg har argumenteret for, at strejkerne forklarer børn og unges rolle i det kapitalistiske samfunds sociale reproduktion. Kapitalismen er afhængig af sin evne til at reproducere sig selv fra dag til dag og – hvilket er centralt for mit argument i denne artikel – fra generation til generation. Reproduktionen foregår både i familien, hvor de fleste børn opdrages, men også i skolen, hvor de uddannes til at blive produktive samfundsborgere. Denne reproduktion er imidlertid truet af klimaforandringer: Fremtiden for børn og unge – de kommende arbejdere – er usikker og ustabil. Ligeledes er de naturressourcer, som den kapitalistiske produktion er afhængig af, i gang med at blive udtømt. På samme tid er det denne produktion, der forårsager klimaforandringerne.

Spørgsmålet om, hvorfor man skal gå i skole for at forberede sig på en fremtid, som er i gang med at blive ødelagt, var centralt for forståelsen af strejkerne. At strejke fra skolen kan på den måde ses som en – primært symbolsk – afvisning af at deltage i reproduktionen af et katastrofalt socialt system. Jeg har argumenteret for, at strejkerne også kan ses som en provokation, idet de er med til at interpellere børn og unge som politiske subjekter. Dette sker på en anden måde end den subjektposition, børn og unge typisk tildeles, som er formet af en diskurs om 'reproduktiv futurisme', det vil sige den absolutte nødvendighed af reproduktion, samt idéer om børn og unge som uskyldige og i behov af beskyttelse af klimaforandringerne. Ved at organisere sig kollektivt i strejkerne udfordrer de unge aktivister denne subjektposition og insisterer i stedet for på deres egen politiske agens.

Siden coronapandemien er det ikke lykkedes at mobilisere lige så mange deltagere til klimastrejkerne som før, og unge klimaaktivister har i stedet anvendt mere af deres tid på andre aktivistiske strategier. Jeg har argumenteret for, at dette ikke kun skyldes covid-19, men også at der med strejkerne opstod et dilemma for aktivisterne. Samtidigt med at de udfordrede politikernes håndtering af klimakrisen og nægtede at tage del i det fossilafhængige samfunds sociale reproduktion, fremstod de som ansvarstagende, fornuftige unge mennesker. På den måde blev den trussel, strejkerne udgjorde, i nogen grad neutraliseret. Jeg har vist, hvordan de unge klimaaktivister har forsøgt, men ikke lykkedes med, at udvide strejkerne ved at få fagforeninger til at tilslutte sig dem. Dette betyder ikke, at klimakampsalliancer mellem unge, der befinder sig i den sociale reproduktive sfære og arbejdere, der befinder sig i den produktive, er utænkelige. Jeg har dog peget på, at sådanne alliancer snarere finder sted i andre former end strejker, og foreslået, at man kan tage ved lære af sådanne eksempler.

Referencer

- Ahmed, Sara (2014), *Willful Subjects*, Durham: Duke University Press.
- Barca, Stefania (2024), *Workers of the Earth*, London: Pluto Press.
- BBC (2022), "BBC identifies young people killed in Iran's protests." 14. oktober, skrevet af Kayvan Hosseini, Shayan Sardarizadeh og Nooshin Khavarzamin. www.bbc.com/news/world-middle-east-63242100.
- Broberg, Frida Hviid (2024), "Hvor vover hun! Vrede og autisme i mediedækningen af Greta Thunberg", *Kvinder Køn og Forskning*, 37(2): 149-63.
- Buhre, Frida (2023), "Child Figurations in Youth Climate Justice Activism: The Visual Rhetoric of the Fridays for Future on Instagram", i Bengt Sandin, Jonathan Josefsson, Karl Hanson, og Sarada Balagopalan, red., *The Politics of Children's Rights and Representation*, Cham: Springer International Publishing, pp. 251-74.
- Cariola, Maria (2020), "Fragmenter af det chilenske oprør," i *Vi er mange #1: Optøjer*.
- Cassegård, Carl og Håkan Thörn (2023), *I apokalypsens skugga. Miljörelser och industrikapitalism 1870-2020*, Göteborg: Daidalos.
- Chironi, Daniela og Eugene Nulman (under udarbejdelse), "Grassroots alliances between workers and environmentalists: Italy's GKN for Future as an exemplary case", *Environmental Politics*.
- Cohen, Stanley (1972), *Folk Devils and Moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers*, London: Routledge.
- Coughlin, Jenna og Ana Paulina Morera Quesada (2024), "The Other Greta Effect (OGE): Recognizing Youth Climate Activists Beyond Thunberg," *Kvinder, Køn & Forskning* 37(2): 49-63.
- Dalla Costa, Mariarosa og Selma James (1975), *The Power of Women and the Subversion of the Community*, Bristol: Falling Wall Press Ltd.
- De Moor, Joost, Katrin Uba, Mattias Wahlström, Magnus Wennerhag og Michiel De Vydt, red. (2020), *Protest for a Future II: Composition, Mobilization and Motives of the Participants in Fridays For Future Climate Protests on 20-27 September, 2019, in 19 Cities Around the World*, <https://gup.ub.gu.se/file/207863>.
- Edelman, Lee (2004), *No Future: Queer Theory and the Death Drive*, Durham: Duke University Press.
- Ferguson, Susan (2017), "Children, Childhood and Capitalism: A Social Reproduction Perspective" i T. Bhatnacharya, red., *Social Reproduction Theory*, London: Pluto Press, pp. 112-30.
- FN (2025), "Secretary-General's message on World's Children's Day", 20. november, www.un.org/sg/en/content/sg/statements/2025-11-20/secretary-generals-message-world-childrens-day.
- Fraser, Nancy (2022), *Cannibal Capitalism: How Our System Is Devouring Democracy, Care, and the Planet - and What We Can Do about It*, London: Verso.
- Fridays for Future (udateret), "About us", <https://fridaysforfuture.se/en/about-us/>.
- Kassam, Ashifa (2025), "Disruptions across Italy as tens of thousands protest against Gaza war", *The Guardian*, 22. september, www.theguardian.com/world/2025/sep/22/disruption-across-italy-as-tens-of-thousands-protest-against-gaza-war.
- König, Elias (2022), "Striking Fossil Capital: Towards a Theory of the Climate Strike", *Socialism and Democracy*, 36(1-2): 216-43.

- Laslett, Barbara og Johanna Brenner (1989), "Gender and Social Reproduction: Historical Perspectives", *Annual Review of Sociology* 15(1): 381–404.
- Lautrup, Andy (2022), *Generation carbon: loss, goodness and youth climate activism in Norway's oil capital*, ph.d.-afhandling, IT-Universitetet i København.
- Lieberkind, Jonas, og Laura Pérez Thormar (2022), "Pragmatisk, ydmyg og engageret – et nyt politisk subjekt", *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning* 3(1): 78–95.
- Malik, Nesrine (2025), "From Kenya to Madagascar, the African countries struggling to escape old politics", *The Guardian*, 12. november, www.theguardian.com/news/2025/nov/12/from-kenya-to-madagascar-the-african-countries-struggling-to-escape-old-politics
- Malm, Andreas og Wim Carton (2024), *Overshoot: How the World Surrendered to Climate Breakdown*, London: Verso.
- Marquardt, Jens, Eva Lövbrand og Frida Buhre (2024), "The Politics of Youth Representation at Climate Change Conferences: Who Speaks, Who Is Spoken of, and Who Listens?", *Global Environmental Politics* 24(2): 19–45.
- Novus (2018), "Klimatfrågan allt viktigare i valrörelsen", 10. august, <https://novus.se/nyheter/2018/08/klimat-fragan-allt-viktigare-i-valrorelsen/>.
- Omni (2019), "Löfven till EU-parlamentet: 'Vi måste lyssna på Greta'", 3. april, <https://omni.se/lofven-till-eu-parlamentet-vi-maste-lyssna-pagreta/a/kJ0GPK>.
- Out of the Woods (2025), "Fremtiden er ren barnemad", i Tobias Dias og Kristoffer Balslev Willert, red., *En anden økologi: antikapitalistisk håndbog*, Aarhus: Antipyrene, pp. 119–30.
- Pattison, Pete (2025), "'This is our revolution. It's our turn now': Nepal's 'gen Z protesters' speak out against corruption", *The Guardian*, 10. september, www.theguardian.com/world/2025/sep/10/nepal-gen-z-protests-corruption.
- Pickard, Sarah og Judith Bessant, (2018), *Young People Re-Generating Politics in Times of Crises*, Cham: Springer International Publishing.
- Schack, Lotte (2024), "Climate Subjectivity: Youth, Innocence, and Willfulness in the Swedish Climate Movement", *Mobilization: An International Quarterly*, 29(2): 229–44.
- Schack, Lotte og Mattias Wahlström (2025), "Pandemic Possibilities: The Corona Crisis as Perceived Opportunity and Threat for Climate Activists", i Sabine von Mering, Alexandre Da Silva Faustino, Ann Ward, Wendy Steele og Mariana Arjona Soberón, red., *The Routledge Handbook of Grassroots Climate Activism*, London: Routledge, pp. 241–55.
- Skillington, Tracey (2019), *Climate Change and Intergenerational Justice*. London: Routledge.
- Ticktin, Miriam (2017), "A World without Innocence." *American Ethnologist*, 44(4): 577–90.
- Wahlström, Mattias og Katrin Uba (2025), "Greta Thunberg and the Climate Strike Movement", i David Snow, Doug McAdam og Dana Moss, red., *Contemporary Social Movements: Historical and Descriptive Accounts*, Hoboken: Wiley-Blackwell, pp. 87–92.
- Wang, Jackie (2021/2018), *Fængselskapitalisme*, oversat af Nanna Dahler og Jonas Eika, København: OVO press.
- Weeks, Kathi (2011), *The Problem with Work: Feminism, Marxism, Antiwork Politics, and Postwork Imaginaries*, Durham: Duke University Press.

Essay: Fællesskabets betydning for unges (klima)aktivisme

Unge og aktivisme

I en tid præget af klimaforandringer og oplevelsen af manglende politisk (klima)handling danner unge verden over fællesskaber, hvor politisk engagement, følelser og handling går hånd i hånd med håbet om at skabe en (grøn) retfærdig fremtid. Med afsæt i et etnografisk feltarbejde hos Den Grønne Ungdomsbevægelse (DGUB) undersøger dette essay fællesskabets betydning som drivkraft i unges klimaaktivisme. Det viser, hvordan 'klimafølelser' som frygt, vrede og håb ikke blot er individuelle erfaringer, men socialt

forankrede og mobiliserende kræfter, der i DGUB omsættes til kollektiv handling. Fællesskabet bliver beskrevet som et "handlingsfællesskab", en "velsmurt maskine" og et "do-ocracy", hvilket peger på en dynamisk og social praksis, hvor engagement omsættes til indflydelse og handling. Samtidig fremstår fællesskabet som et omsorgsfuldt og handlekraftigt rum, der sammen udgør en central drivkraft i unges (klima)aktivisme.

En stigende bekymring for klimaforandringer og manglende politisk klimahandling har fået unge verden over til at gå sammen i fællesskaber og kæmpe for, at klimaet kommer øverst på den politiske dagsorden. Vi ser i dag en øget bevidsthed om konsekvenserne af klimaforandringer, og 2018 blev således startskuddet på en ny bølge af klimaaktivisme blandt unge: Greta Thunbergs skolestrejker for klimaet affødte massemobilisering i form af bevægelsen Fridays For Future, og en gruppe danske unge gik sammen og dannede Den Grønne Studenterbevægelse, der sidenhen ændrede navn til Den Grønne Ungdomsbevægelse (DGUB) – et klimaaktivistisk handlingsfællesskab for unge, der kæmper for en grøn retfærdig fremtid. Året efter, i 2019, blev folketingsvalget kaldt et klimavalg, og æren blev tilskrevet de unge stemmer (Kallestrup og Eller, 2019). Klimaet spiller altså i dag en helt central rolle i samfundsdebatten, i den politiske dagsorden og hos bevægelserne.

Gennem aktivisme udtrykker de unge blandt andet følelserne: frustration og vrede, men også et håb om forandring (Ness og Summers-Effler, 2018; Pickard o.a., 2020). Samfundsforsker Sarah Pickard (2022) argumenterer for, at unge i dag i stigende grad engagerer sig i det, hun kalder 'DIO-politik' (do-it-ourselves), det vil sige et politisk engagement, hvor unge gennem fællesskabsbaserede aktioner søger at forandre verden og selv tage ansvar for at løse problemer frem for at vente på initiativer fra staten.

 Gennem aktivisme udtrykker de unge blandt andet følelserne: frustration og vrede, men også et håb om forandring

IDA MARIE WARMING
Cand.pæd.ant., DPU,
Aarhus Universitet,
idamariewarming@gmail.com

Formålet med dette essay er at give et indblik i samtidens klimafokuserede ungdomsaktivisme, hvor fællesskab, handling og håb går hånd i hånd. Essayet tager afsæt i et etnografisk feltarbejde udført hos DGUB i efteråret 2024, hvor jeg bl.a. har deltaget i en aktivismetur til Norge, i deres 'red-grøn-treparts-kampagne' og siddet med til workshops, sociale arrangementer samt briefings om bl.a. en sultestrejke og meget mere. Det var et efterår, hvor der, med aktivisternes egne ord, var "en god energi" i bevægelsen.

Min nysgerrighed har centreret sig om fællesskabet og hvilken betydning dette har for unge aktivister i en verden, der på mange måder kan siges at være i opbrud, hvor tiden er knap, og hvor klimaforandringerne kun ser ud til at blive voldsommere. Jeg har været nysgerrig på, om der overhovedet ville være en bevægelse uden et fællesskab?

Velkommen til DGUB: om følelser, motivation, håb og handling

Klimaforandringerne sætter aftryk på menneskers hverdagsliv over hele verden. En erkendelse der særligt blandt unge, kan skabe frygt, vrede, magtesløshed og angst for fremtiden. Men samtidig udtrykker de et spirende håb. Et håb om forandring. Et håb om en grøn retfærdig fremtid. Klimafølelser bliver det ofte kaldt og litteraturen tydeliggør, hvordan sådanne følelser ikke blot er individuelle, men formes gennem sociale interaktioner og spiller en central rolle i skabelsen af et fællesskab og kollektiv identitet (Ness og Summers-Effler, 2018: 417). Også i DGUB understreges betydningen af et stærkt fællesskab, og de lægger vægt på, at de selv udgør "et nationalt og lokalt fællesskab, fordi det kræver stærke fællesskaber at bekæmpe klimakrisen" (DGUB, 2024).

Gennem samtaler med aktivisterne blev det hurtigt klart, at netop klimafølelser ofte var det, der i første omgang fungerede som drivkraft og motivation for at engagere sig i klimaaktivisme:

"Jeg tror, at klimakrisen har fyldt noget i mig, siden jeg nok var 12-13 år. Men jeg har bare tænkt, at der ikke var noget at gøre. Jeg havde fuldstændig afskrevet muligheden for at handle på det. (...) Jeg mødte så nogle af dem, der havde være med til at starte DGUB. Og så derefter begyndte jeg at kigge ind i nogle ting (...) og så lige pludselig var jeg inde i det. Det er meget et handlingsfællesskab for mig. Det er den der bekymring, der samler os, og at vi vil skabe noget bedre på en eller anden måde" (Carl, DGUB).

For Carl – der ligesom alle andre aktivister i dette essay er citeret med pseudonym – blev mødet med DGUB et vendepunkt og et håb midt i en klimakrise, som han i første omgang havde afskrevet muligheden for at handle på. Han udtrykker, hvordan bekymringerne og ønsket om at skabe noget bedre, er det, der samler DGUB, hvor fællesskabet og den kollektive identitet bliver en vigtig faktor for at vende sin klimafrygt til en drivkraft for klimahandling. Det samme gør sig gældende hos flere aktivister, bl.a. hos Emma:

”Altså jeg tror, det var mest på grund af klima, fordi jeg havde sådan det der behov for at prøve at gøre et eller andet. Men så efterhånden er det jo også blevet fællesskabet (...) hvor alle er enige om, at det her er et problem. Så er det bare en selvfølge, at det er vigtigt, og det kan man på en eller anden måde hvile meget i, syntes jeg. Og det er virkelig dejligt” (Emma, DGUB).

Emmas citat udtrykker, hvordan hendes deltagelse i DGUB i første omgang udsprang af et behov for at omsætte bekymringer og frygt til handling – og derefter viser fællesskabet sig som en vigtig faktor i hendes fortsatte engagement. I socialbevægelseslitteraturen beskrives frygt som en følelse, der ofte er associeret med at hæmme kollektiv handling, men lige netop i klimakampen viser det sig ofte modsat: Frygt ses her som om en drivkraft for handling og er positivt associeret med motivation (Jasper, 2011; Kleres o.a., 2017; Lorenzini o.a., 2024).

Både Carl og Emma fremhæver som nævnt betydningen af fællesskabet i DGUB som hhv. et handlingsfællesskab og en oplevet samhørighed, der bunder i delte følelser omkring klimakrisen. Dette fokus på fællesskab og samhørighed, ser Anna – en anden DGUB-aktivist – også som ”en del af en mobiliseringsstrategi. Det der med at være sådan: Er du også bekymret for klimaet og fremtiden. At man så kan finde et fællesskab, et sammenhold, som samles om den præmis.”

Kort sagt så finder mange af disse unge vej til klimaaktivisme på baggrund af frygt og bekymringer, mens fællesskabet bliver en afgørende faktor for deres motivation, håb og handling

DGUB har altså skabt et rum, hvor unge mennesker kan være fælles om nogle følelser, fælles om at handle og dermed give de aktive en følelse af rent faktisk at rykke på noget. Med Annas formulering er de i DGUB samlet ”om den præmis”, at der skal gøres noget ved klimakrisen. Eller med Emmas formulering: ”Det er en selvfølge, at det er vigtigt”. Netop denne fælles præmis og oplevelsen af at kunne handle i et fællesskab gør det meningsfuldt for aktivisterne at engagere sig. I tråd hermed beskriver socialbevægelsesforskeren Donatella della Porta (2006) netop, hvordan oplevelsen af mening ofte opstår gennem gensidige følelser og kollektiv identitet, mens Sarah Pickard (2020) fremhæver vigtigheden i at handle i fællesskab. Kort sagt så finder mange af disse unge vej til klimaaktivisme på baggrund af frygt og bekymringer, mens fællesskabet bliver en afgørende faktor for deres motivation, håb og handling. Som Clara kort og præcist formulerede det: ”Vi ved jo også bare, at folk kommer, fordi de er bekymrede for verdenssituationen, men at de bliver på grund af fællesskabet.”

I det følgende vil jeg se nærmere på, hvad der mere præcist ligger i dette ”fællesskab”.

En bevægelse og et fællesskab: et handlingsfællesskab – et do-ocracy

Når man kigger på andre sociale bevægelser, ofte venstreorienterede, som f.eks. Extinction Rebellion, Fridays For Future, The Alterglobalisation Movement og Occupy Wall Street, ses der en tendens til, at de eksperimenterer med alternative former for demokratisk organisering, ofte gennem en decentralisering af magten (Graeber, 2022; Maeckelbergh, 2009; Pickard o.a., 2020). Dette gør sig også gældende for DGUB, hvor flere aktivister bruger begreber som 'do-ocracy', 'flad struktur', og 'handlingsfællesskab' til at beskrive bevægelsen og samtidig distancere den fra andre politiske organisationer. Begrebet do-ocracy betegner en organisering, hvor aktivisterne på en og samme tid handler og tager del i et demokrati. Dette indbefatter en organisering, hvor aktivister har forskellige roller:

"(...) mange af de roller, der er, de er også netop kommet af, hvor meget tid man lægger. Jeg har hørt folk bruge ordet do-ocracy. Det er jo bare, hvem der lige har energi og tid til at sætte tingene i gang, og så gør vi det. Så det bliver ofte dem med meget tid, som ender med også at drive, hvor skal vi lige hen her, og sådan" (Kasper, DGUB).

Et do-ocracy kan altså tolkes som et udtryk for en bestemt social praksis, hvor læring, magt og deltagelse afhænger af den tid, der lægges i bevægelsen. På DGUB's Discord-tråd beskrives det således:

"Vi plejer at sige, at vi har et do-ocracy, hvor dem, der gør ting, bestemmer ting. Denne frihed bygger på en gensidig tillid til, at den ikke bliver misbrugt, og dette kræver en respekt for alle DGUB'ers holdninger, og at vi løbende lytter til andre aktives forbehold og tager dem seriøst" (Discord-tråd, 2025).

Ud fra disse citater udtrykkes det, at et do-ocracy fungerer godt, når det bygger på respekt og fælles grundlag, normer og værdier, som bl.a. er afspejlet i formålsprogrammet og den kollektive handlingsramme. Der er med andre ord en grundforståelse i DGUB om, at alle er lige og kan sikres en stemme gennem en flad demokratisk struktur, men samtidig følger beslutningerne også de aktivister, der lægger deres tid i bevægelsen, og tydeliggør, hvordan DGUB er dynamisk. Denne måde at organisere sig på skaber muligheder for at handle hurtigt og "komme ud over stepperne", som Emil beskriver det:

"Jeg plejer at sige til intromøderne, at det er et handlingsfællesskab. Jeg tror, at det i den situation er vigtigt at skabe en forskel til måske andre politiske organisationer, man kan være med i. Ikke for at sige, at DGUB er de eneste, der handler, men vi kommer ud over stepperne" (Emil, DGUB).

Begrebet handlingsfællesskab er altså ret sigende for DGUB og deres måde at tage sagen i egen hånd på. Det kan både være gennem direkte aktioner som demonstrationer, klimamarch og f.eks. DGUB's sultestrejke foran Grøn-Tre-

partsforhandlingerne i efteråret 2024. Altså aktioner der ofte er synlige i offentligheden, hvor aktivister griber til handling for at skabe forandring, fremfor at afvente de folkevalgte politikere (Krøijer, 2024). Men der foregår også handling, der er mere usynlig og omfatter et stort maskinrum bag, der gør, at aktivister ofte kalder DGUB for ”en velsmurt maskine”. Her kommer fællesskabet ind i billedet som et socialt og omsorgsfuldt rum, hvor aktivisterne finder tryghed og venskaber i hinanden. Et fællesskab, der danner grobund for håb og handling. Maria beskriver det på følgende måde:

”Der er så kort vej fra idé til handling. Folk er sindssygt kreative og vildt skarpe strategisk. Samtidig med at være megagode venner og vildt omsorgsfulde og empatiske. Meget strukturerede, og det er bare vildt, hvor mange kompetencer folk har. (...) DGUB er bare enormt velfungerende. Det er sjovt, og det er virkelig en velsmurt maskine. Og jeg tror også, det har noget at gøre med fællesskabet” (Maria, DGUB).

Flere studier af unge og aktivisme viser netop, hvordan det at udføre aktivisme med ligesindede unge, ofte er en opløftende og sjov oplevelse (Pickard o.a., 2020: 267). DGUB har altså skabt et rum, hvor kreativitet, strategi, omsorgsfuldhed og handling går hånd i hånd med udviklingen af et fællesskab, der for mange både gør det sjovt og meningsfuldt at være med – men som altså også gør, at hele bevægelsen kan fungere effektivt og opleves som en ”velsmurt maskine”.

Fællesskabets betydning for klimahandling

Kollektiv identitet skaber kollektiv handling, der skaber kollektivt håb. I klimakrisens alvor, hvor flere unge udtrykker utilfredshed med politikere og andre magthavere, viser DGUB, hvordan der gennem fællesskab, håb og handling er opbakning til forandring. De viser, hvordan en ung generation tager sagen i egen hånd og udfordrer det etablerede politiske system på nye måder. DGUB har formået at etablere en markant stemme i den offentlige debat, og som vi netop har set illustreret gennem udsagn fra unge aktivister i DGUB, tillægges fællesskabet en central værdi, hvorved aktivisme både bliver sjovt og meningsfuldt. Samtidig bliver fællesskabet også en forudsætning for effektiv og dynamisk handling, for at skabe forandring og udtrykker et håb om en anderledes verden, om en ”grøn retfærdig fremtid”.

Kollektiv identitet skaber kollektiv handling, der skaber kollektivt håb

Referencer

Della Porta, Donatella og Mario Diani (2006), “Collective Action and Identity”, i *Social Movements*. United Kingdom: John Wiley & Sons, Incorporated.

DGUB (2024, november), “Formålsprogram. Den Grønne Ungdomsbevægelse”.

Graeber, David (2022), *Direct action: an ethnography*, Edinburgh; AK Press.

- Jasper, James M (2011), "Emotions and Social Movements: Twenty Years of Theory and Research", *Annual Review of Sociology*, 37(1): 285–303.
- Kallestrup, Cecilie og Emil Eller (2019), *Forskerne har talt: Ja, det blev et klimavalg*, www.dr.dk/nyheder/politik/folketingsvalg/forskerne-har-talt-ja-det-blev-et-klimavalg.
- Kleres, Jochen og Åsa Wettergren (2017), "Fear, hope, anger, and guilt in climate activism", *Social Movement Studies*, 16(5): 507–19.
- Krøijer, Stine (2024), "Klimaaktivisme og præfigurativ forandring", i S.K. Hansen, S. Krøijer og L. Tønder, red., *Grøn samfundsteori: Tanker til en økologisk krisetid*, Hans Reitzels, pp. 347–66.
- Lorenzini, Jasmine og Jan Rosset (2024), "Emotions and climate strike participation among young and old demonstrators", *Social movement studies*, 23(1): 39–55.
- Maeckelbergh, Marianne (2009), *The will of the many: how the alterglobalisation movement is changing the face of democracy*, London: Pluto Press.
- Ness, Justin og Erika Summers-Effler (2018), "Emotions in Social Movements", i Sarah A. Soule o.a., red., *The Wiley Blackwell Companion to Social Movements*, Chichester, UK: John Wiley & Sons, Ltd. pp. 411–28.
- Pickard, Sarah, Benjamin Bowman og Dena Arya (2020), "'We Are Radical In Our Kindness': The Political Socialisation, Motivations, Demands and Protest Actions of Young Environmental Activists in Britain", *Youth and Globalization*, 2(2): 251–80.
- Pickard, Sarah (2022), "Young environmental activists and Do-It-Ourselves (DIO) politics: collective engagement, generational agency, efficacy, belonging and hope", *Journal of Youth Studies*, 25(6): 730–50.

Studereraktivisme på strømpefødder? Hensyn og omsorg i unges kamp for social retfærdighed i USA og Danmark

Unge og aktivisme

Artiklen undersøger unges hverdagsaktivisme for social retfærdighed på University of California (UC), Berkeley og Københavns Universitet (KU). Med afsæt i den tidligere KU-rector Henrik C. Wegeners 'strømpeføddesprincip' analyseres samtidige forståelser af legitim studenteraktivisme i spændingsfeltet mellem institutionelle krav om 'hensynsfuld' aktivisme og studerendes egne omsorgsorienterede praksisser. På baggrund af etnografisk materiale fra 2020-2022 viser artiklen, hvordan demokrati-, sprog- og curriculumaktivisme fungerer som hverdagslige,

etisk-politiske mikropraksisser, der forbinder lokale universitetskontekster med større globale uligheder. Den viser, hvordan disse studerende søger at 'implikere' og ansvarliggøre sig selv, hinanden og universitetet i arbejdet for social og epistemisk retfærdighed. Denne 'omsorgsfulde' aktivisme adskiller sig fra institutionelle idealer om 'hensynsfuldhed', idet omsorg retter sig mod forandring af uretfærdige normer snarere end respekt for institutionens eksisterende normer og orden.

I sin årsfesttale i 2024 adresserede den afgangende rektor på Københavns Universitet, Henrik C. Wegener, det forgangne års studenteraktivisme på universitetet. Gennem en sammenligning med amerikansk studenteraktivisme på University of California (UC), Berkeley i 1960'erne etablerede han et såkaldt strømpeføddesprincip for, hvornår studerendes aktivisme er acceptabel (Wegener, 2024). Han fortalte, hvordan studenteraktivisten Mario Savio i 1964 havde taget sine sko af, inden han fra taget af en politibil på campus havde holdt en tale til en stor gruppe protesterende Berkeley-studerende. Wegener så Savios strømpefødder og forsøg på ikke at beskadige bilen, som symbol på, hvad han anså som, 'acceptabel' studenteraktivisme – nemlig en hensynsfuld aktivisme, der indebærer en respekt for universitetets rum, det akademiske fællesskab og for andres holdninger. Vi skal passe på hinanden, sagde Wegener og anerkendte studerendes engagement, men opfordrede til konstruktiv 'civiliseret debat' frem for konfrontationer.

Han anvendte derefter sit 'strømpeføddesprincip' på årets propalæstinensiske studenteraktioner. Teltpladsen, Rafah Garden, som studerende, med inspiration fra en Gaza Solidarity Encampment på Columbia University i New York, havde etableret på KU's arealer, havde i det store og hele bestået strømpeføddes-testen, sagde han: Den havde fungeret som rum for hensynsfuld og nysgerrig samtale og læring på tværs af forskelle. Derimod havde et forsøg fra 10-15 unge mennesker – deriblandt KU-studerende og den svenske aktivist Greta Thunberg – på at besætte dele af administrationsbygningen ikke bestået testen, da de, ifølge Wegener, havde ageret truende og intimiderende, ligesom flere havde været maskerede. Selvom universitetet er en "krumtap i

GRITT NIELSEN

Lektor ved Afdelingen for Pædagogisk Antropologi og Pædagogisk Psykologi, DPU, Aarhus Universitet, gbn@edu.au.dk

LÆRKE CECILIE ANBERT

Ph.d.-studerende ved Afdelingen for Pædagogisk Antropologi og Pædagogisk Psykologi, DPU, Aarhus Universitet, lca@edu.au.dk

demokratiet” og ”det demokratiske sindelag” for studerende i høj grad skabes i ”sprækkerne uden for auditoriet”, sagde han, så er der en ”grænse”. Og ville det ikke have været bedre, spurgte han, om de studerende havde kæmpet via deres pladser i universitetets demokratiske organer – en rettighed, som studenteroprørerne fra 1968 havde tilkæmpet sig – i stedet for at intimidere og blokere en hel arbejdsplads (Wegener, 2024). Så på trods af, hvad han beskrev som, KU’s tradition for at være rummelig overfor studenteraktivisme, så var politiet i dette tilfælde blevet tilkaldt for at fjerne aktivisterne.

Med inspiration fra, og afsæt i, Wegeners sammenligning mellem UC Berkeley og Københavns Universitet og hans appel til hensynsfuld studenteraktivisme ser vi i denne artikel nærmere på de senere års aktivisme blandt studerende på de to forskellige universiteter. Særligt viser vi, hvordan unge studerende begge steder arbejder med forståelser af *omsorg*, der umiddelbart kunne synes at overlappende med Wegeners ønske om *hensynsfuldhed*, men som i praksis knytter an til andre former for ansvarliggørelse og selvarbejde, end hvad en studenteraktivisme på ’strømpesokker’ umiddelbart tilsiger. Vi trækker på etnografisk materiale genereret gennem feltarbejder på hhv. UC Berkeley (Anbert) og Københavns Universitet (Nielsen) i årene 2020-2022, hvor vi har fokuseret på forskellige former for social retfærdigheds-orienteret hverdagsaktivisme blandt unge studerende på de to universiteter.¹ Vi træder dermed et skridt tilbage fra den type studenteraktivisme, som Wegener fokuserer på – både i tid (til årene før den propalæstinensiske studenteraktivisme) og i rum (væk fra offentlighedens spotlys til mere hverdagsaktivistiske praksisser, der ofte går forud for og/eller supplerer den offentlige protestaktivisme). Vores ambition er således at give indblik i nogle af de resonanspunkter, der, til trods for institutionelle og nationale forskelle, træder frem i studerendes hverdagsaktivisme på UC Berkeley og KU, for derigennem at belyse, hvilken rolle *omsorg* spiller i unges aktivisme for social retfærdighed i dag.

Vi starter artiklen med en kort præsentation af de analytiske begreber – unges hverdagsaktivisme og social retfærdighed – der udgør rammen for den sammenlignende diskussion, vi derefter foretager på tværs af de to steder. De to begreber afgrænser således vores fokus ift. aktivismens *form* (hverdagsaktivisme) og dens *indhold* og *sigte* (social retfærdighed). Derefter centrerer vi analysen om tre resonanspunkter i de studerendes hverdagsaktivisme for social retfærdighed på tværs af de to universiteter – nemlig aktivisme relateret til demokrati, sprog og curriculum. Begrebet ’resonans’ betegner her de mange-facetterede overlap i ideer, affekter, aktionsformer og kritikker på tværs af tid og rum, der dog ikke nødvendigvis er medieret og faciliteret gennem en eksplicit og strategisk etableret infrastruktur i organiserede, transnationale bevægelser (jf. Khasnabish, 2013; Nielsen og Luescher, 2025). I vores hverdagsaktivistiske eksempler er der således snarere tale om en diffus følelsesmæssig og politisk genklang, hvor studerendes erfaringer og indsigter overlapper på tværs af kontekster – og blandt andet kommer til udtryk gennem kultivering af en form for global eller translokal bevidsthed, der giver en oplevelse

af, at andre kæmper lignende etisk-politiske kampe for at skabe forandring (Nielsen, 2026).

➤➤ **Vi viser, hvordan diskussioner om demokrati og ytringsfrihed, studerendes sprogarbejde og curriculumkritik fungerer som praksisser, der forbinder lokale situationer med bredere (globale) magtigheder og derved som en måde, hvorpå de studerende kan konkretisere og handle på uretfærdigheder**

Vi viser, hvordan diskussioner om demokrati og ytringsfrihed, studerendes sprogarbejde og curriculumkritik i begge kontekster fungerer som praksisser, der forbinder lokale situationer med bredere (globale) magtigheder og derved som en måde, hvorpå de studerende kan konkretisere og handle på uretfærdigheder. Deres hverdagsaktivisme, argumenterer vi for, er i høj grad kendetegnet ved at være et relationelt og dybt etisk projekt, hvor særlige forståelser af *omsorg* og *ansvarlighed* overfor diskriminerede eller marginaliserede grupper/personer spiller en helt central rolle. De unge insisterer nemlig ikke på at vælte universitetet udefra, men på – hvad vi med inspiration fra Michael Rothberg (2019) benævner – at 'implicere' sig selv, hinanden og institutionen i en transformation mod et mere socialt retfærdigt samfund. Dette er en hverdagslig, men ikke mindre betydningsfuld form for oprør: et oprør, hvor omsorg ikke ses som en begrænsning, men som selve betingelsen for at skabe en mere retfærdig verden og ændre institutionerne indefra. Wegeners strømpefodsmetafor peger på en bestemt normativ forestilling om, at god studentaktivisme udviser 'hensyn'. Hensyn fremstår her som en disciplineret og afmålt orientering mod institutionens bestående rammer – dens rum, rytmer, og normer – og som en vilje til at kritisere konstruktivt uden at forstyrre for meget. Som vi skal vise, peger de studerendes 'omsorgsfulde' praksisser imidlertid på et andet etisk-politisk register – nemlig ét, der retter sig mod de relationer, erfaringer og uligheder, som den institutionelle orden selv kan være med til at reproducere. Det er med andre ord en form for 'omsorgsfuld' aktivisme, der ikke altid er kompatibel med Wegeners forståelse af 'hensynsfuld', acceptabel aktivisme.

Unge, hverdagsaktivisme og social retfærdighed

Studerende har verden over og på tværs af forskellige historiske perioder spillet en central rolle i udviklingen af både universitetet som institution og de bredere samfund, de er en del af (Boren, 2019). Studerende udgør en særlig kategori af (primært) unge mennesker, der gennem deres uddannelse eksponeres for en mangfoldighed af idéer og teorier, som de opfordres til at diskutere, kritisere og videreudvikle. Som Sukarieh og Tannock (2015: 113 ff.) har vist, så er den kontinuerlige ekspansion af videregående uddannelse over det seneste halve århundrede netop gået hånd i hånd med en gradvis forlængelse og udvidelse af 'ungdom' som en social kategori. Studerende under uddannelse er i denne optik fortsat unge i transition mod et (mere stabilt, etable-

ret) voksen- og arbejdsliv, ofte til langt op i 20'erne – og altså i en tilstand af at være på vej, være (under)søgende og derfor potentielt også mere eksperimenterende og kritiserende overfor det etablerede. Sammenlignet med andre grupper af unge voksne har de også ofte mere tid og frihed (fra bl.a. familiære forpligtelser) til at deltage og engagere sig i politiske aktioner og kampagner, ligesom det universitære miljø ofte tilbyder sociale netværk, fysiske rum og fællesskaber, der kan være befordrende for politisk tænkning, organisering og mobilisering – udtrykt i såvel offentlige protestaktioner som mere mikropolitisk hverdagsforhandlinger (Nielsen og Luescher, 2026). Det er især sidstnævnte, vi fokuserer på i denne artikel.

Begrebet 'hverdagsaktivisme' betegner således de praksisser, hvor politisk forandring forfølges gennem små, situerede handlinger i dagligdagen snarere end gennem store, kollektive, offentlige protester. I Jane Mansbridge's klassiske definition (Mansbridge, 2013) forstås hverdagsaktivisme som handlinger, der ikke er kollektivt organiserede, men som er inspireret af bredere sociale bevægelser og bevidst rettet mod at ændre *andres* holdninger eller adfærd, typisk i mere private og ikke-offentlige rum. Med inspiration fra Walker (2017) udvider vi imidlertid begrebet om hverdagsaktivisme så det også indbefatter, dels et aspekt af selv-kultivering (studerende arbejder *på sig selv* gennem sproglig, kropslig og etisk selvkultivering) og dels et blik for, hvordan mikro-handlinger udfolder sig i rum, der glider mellem det private, og det institutionelle eller offentlige (Nielsen, 2026; Anbert, 2026). Hverdagsaktivisme rummer dermed både mere eller mindre subtile normforhandlinger og forskellige former for 'kontaktaktivisme' (jf. Pattie o.a., 2003), hvor den sigter på at skabe forandring gennem henvendelse til autoriteter, f.eks. undervisere eller ledere. Hverdagsaktivisme udgør således et analytisk alternativ til forståelser af aktivisme som primært offentlig, kollektiv og konfrontatorisk.

➤➤ **Begrebet 'hverdagsaktivisme' betegner således de praksisser, hvor politisk forandring forfølges gennem små, situerede handlinger i dagligdagen snarere end gennem store, kollektive, offentlige protester**

Vi centrerer som sagt artiklen om hverdagsaktivisme for *social retfærdighed*. Social retfærdighed er imidlertid et dynamisk og omstridt begreb, der hverken refererer til et fast normativt ideal eller et entydigt politisk projekt (Rizvi, 1998). Nogle af de studerende, vi har interageret med i USA og DK, har selv brugt ordet, andre har ikke. I denne artikel bruger vi det som et analytisk paraplybegreb og som et sæt af overlappende bestræbelser blandt de unge aktivister på at konfrontere økonomiske, kulturelle, epistemiske og demokratiske uligheder – ofte tolket i en intersektionel ramme og artikuleret i specifikke situationer og institutionelle kontekster (jf. Conner, 2020; Nielsen og Luescher, 2026). I praksis artikuleres social retfærdighed således gennem processer, der forbinder særlige lokale erfaringer med diskrimination relateret til især køn, nationalitet/etnicitet/race og seksualitet med bredere diskurser om kolonial-

tet, global ulighed, diversitet og inklusion. Denne form for studenteraktivisme for social retfærdighed har, som vi skal se i det næste afsnit, også stærke tråde til især 1960'ernes studenteraktivisme. Både på UC Berkeley og KU står nutidens aktivister imidlertid i et paradoksalt forhold til datidens aktivisme – ikke mindst i forhold til spørgsmål om demokrati og ytringsfrihed på universitetet.

Demokrati og ytringsfrihed – en paradoksal arv fra 1960'erne

Den historiske arv fra 1960'ernes studenteraktivisme både på UC Berkeley og Københavns Universitet spiller en væsentlig rolle for nutidens studenteraktivisme – både i form og indhold og, som vi så med Wegeners tale i forhold til, hvordan den forstås og debatteres. De studerendes aktivisme skal således ikke blot forstås som rene lokale eller isolerede fænomener, men som noget, der er vokset frem i et globalt felt af idéudveksling, inspiration, symbolske kamppladser og fælles fortællinger om demokrati, (global) undertrykkelse og studerendes politiske rolle og stemme på universitetet. På tværs af de to lokaliteter har spørgsmål om demokrati og ytrings/akademisk frihed således spillet en særlig rolle, og samtidens studenteraktivisme på UC Berkeley og Københavns Universitet trækker tydelige spor tilbage til institutionernes politiserede 1960'er-historier – om end aktivisternes mål og de demokratiske spændinger, de håndterer, har skiftet karakter over tid.

I sin tale brugte Wegener som beskrevet studenteraktivisten Mario Savios famøse strømpefodsgestus på UC Berkeley i 1964 som et symbol på en aktivisme, der er acceptabel, fordi den er hensynsfuld og konstruktiv overfor institutionen. Wegener udfoldede dog ikke den bredere politiske kontekst og kampene for ytringsfrihed, som Savios tale i strømpefodder var med til at intensivere. På bagsædet af den politibil, Savio sprang op på i strømpefodder, sad der nemlig en anden studerende – anholdt for at bryde et forbud mod politisk aktivitet og agitation på campus ved at uddele materiale om borgerrettigheder. I sin tale til gruppen af studerende, der spontant havde samlet sig for at forhindre bilen i at køre, beskrev Savio universitetet som en dehumaniserende og bureaukratisk 'maskine', som de studerende var moralsk forpligtede på at stoppe, når den undertrykte deres politiske rettigheder (Freeman, 2003). Savios tale markerede begyndelsen på den såkaldte Free Speech Movement (FSM) og en bredere mobilisering blandt studerende og undervisere, der resulterede i, at universitetet til sidst ophævede forbuddet mod politisk aktivitet på campus.

FSM fik sin ideologiske næring fra transnationale bevægelser – først og fremmest den amerikanske borgerrettighedsbevægelse og dens forbindelser til antikoloniale og antiimperialistiske kampe verden over (Cohen og Zelnik, 2002; Freeman, 2003; McAdam, 1988; Rosenfeld, 2013). FSM's kamp var således både en kamp for ytringsfrihed og for retten til politisk mobilisering på campus mod globale uretfærdigheder. Den blev efterfulgt af en periode med voksende politisk organisering og anti-autoritære masseprotester blandt studerende, der i slutningen af årtiet også resulterede i voldelig respons fra politiet.

Gennem 1960'erne og 1970'erne blev UC Berkeley blandt andet et centrum for protester mod Vietnamkrigen, mod amerikansk imperialisme og for opbygningen af global solidarisk studenteraktivisme (Freeman, 2003: 229). Globale, ulige magtforhold, relateret til kolonialitet, racisme og kapitalisme, blev direkte oversat til krav om institutionel forandring på campus, som i 1969, hvor studerende, inspireret af *Third World Liberation Front* (en multietnisk koalition, der forbandt lokale uddannelseskraft til globale dekoloniale analyser), krævede etablering af et *Third World College* på UC Berkeley (Akins og Bauer, 2021; Gieg og Miller, 2016; Patel, 2021).

På KU kæmpede studerende i slut 1960'erne ikke primært for ytringsfrihed, men for *demokratisering af universitetet* i form af brud på professorvældet, etablering af studienævn og større medbestemmelse til studerende. Også her var aktivismen dybt præget af internationale strømninger. 1968-oprøret på KU udsprang af lokal utilfredshed – bl.a. overfyldte auditorier og manglende medbestemmelse for studerende – men var vævet sammen med et bredere anti-autoritært ungdomsoprør og tydeligt inspireret af studerendes protester i Berlin, Berkeley og Paris (Jensen og Jørgensen, 2008), ligesom der var tydelig resonans i deres aktionsrepertoarer: De danske studerende brugte således også besættelser, stormøder, kollektive beslutningsprocesser og oprettelse af alternative undervisningsrum (f.eks. "kritiske universiteter"), inspireret af amerikanske "teach-ins" og tyske kritiske universiteter (Hansen og Jacobsen, 1968). Det marxistiske og senere feministiske fagkritiske projekt, som prægede KU i 1970'erne, skete også i direkte dialog med bredere teorier og praksisser – bl.a. Frankfurterskolens kritiske teori, Marcuses radikale analyser og de internationale kvindebevægelsers basisgruppepraksis (Nielsen, under udgivelse). De marxistisk inspirerede studerende så i stigende grad sig selv som frontfigurer i en bredere revolution af det kapitalistiske samfund, der kunne aktiveres gennem alliancer med arbejderne. På denne måde kobledes også danske studerende deres lokale oplevelser af videns- og undervisningshierarkier til globale strukturer af kapitalisme, patriarkat og imperialisme.

Nutidens hverdagsaktivister på både UC Berkeley og Københavns Universitet står på skuldrene af 1960'ernes aktivisme, men de står også i et paradoksalt forhold til denne arv: Hvor datidens studerende krævede retten til fri politisk tale (UC Berkeley) og studenterrepræsentation i formelle demokratiske organer (KU), så arbejder nutidens studerende, som vi skal udfolde nedenfor, blandt andet for ændring af sproglige normer og etablering af trygge læringsrum, der skal beskytte marginaliserede grupper. Hvor 1960'ernes studenteraktivisme var præget af en anti-autoritær kamp for frihed, søger nutidens socialt retfærdighedsorienterede studerende i høj grad at appellere til og ansvarliggøre autoriteter med et ønske om, at de introducerer institutionelle forandringer. De gør det ofte – som Wegener påpegede i sin tale – udenom de etablerede demokratiske organer på universitetet. Mange af studenteraktivisterne, på både KU og UC Berkeley, havde således en forestilling eller oplevelse af at arbejdet i råd og nævn var langsommeligt eller uoverskueligt. De foretrak at handle mere direkte – f.eks. ved at skrive mails, læserbreve, kritisere sprogbrug i un-

dervisning eller sociale sammenhænge, eller danne 'kritiske fællesskaber' til at dele erfaringer, udvikle visioner og skabe grobund for kritik og dialog med undervisere og/eller ledelse.

Disse forskelle fra 1960'ernes aktivisme til nutidens er mere generelt blevet beskrevet som udvikling fra det 'gamle' Nye Venstre i 1960'erne – der var anti-autoritær og ofte med et element af klassekamp – til et 'nyt' Nye Venstre, der i højere grad appellerer til handling fra autoriteter og adresserer spørgsmål relateret til (global) identitetspolitik, diversitet, intersektionalitet og social retfærdighed (Kesler, 2017). På tværs af de to institutioner, ser vi da også, hvordan de studerendes hverdagsaktivisme i dag ikke så meget kobler demokrati og ytringsfrihed på universitetet til spørgsmål om *retten til at tale frit* eller til *formel repræsentation* i demokratiske organer, men snarere til spørgsmål om *lige adgang til at blive hørt* i både akademiske, sociale og pædagogiske rum. De fokuserer med andre ord på de sociale og institutionelle betingelser, der gør det muligt at *deltage* og blive *anerkendt* som en legitim deltager i det undervisnings- og læringsmiljø, universitetet danner rammen om. I den forstand bliver kampen for social retfærdighed også et spørgsmål om at modvirke det, filosofen Miranda Fricker (2007) kalder 'epistemisk uretfærdighed' – dvs. situationer, hvor visse personers viden og erfaringer ikke anerkendes som vigtige eller troværdige på grund af fordomme relateret til personens baggrund eller identitet (f.eks. køn, seksualitet, nationalitet/etnicitet). Dette kom blandt andet til udtryk – som vi skal se i det følgende – gennem særlige former for sprogarbejde og forsøg på at etablere 'trygge(re) rum'. Sprog og rum bliver her arenaer for udvikling af social og epistemisk retfærdighed gennem, hvad de selv ser som 'omsorgsfuld' kommunikation, refleksion og vidensproduktion.

Sprogarbejde og trygge rum

På både UC Berkeley og Københavns Universitet har diskussioner om sprogbrug på universitetet spillet en central rolle i studerendes aktivisme de senere år. Allerede i 1980'erne – som en del af en kulturkamp på amerikanske universiteter, hvor fokus på køns-, etnisk- og seksuel ligestilling voksede – opstod der en debat om 'politisk korrekthed', og hvorvidt studerendes øgede fokus på at undgå nedsættende sprogbrug om minoriteter reelt resulterede i problematiske indskrænkninger af studerendes ytringsfrihed (jf. Thorup, 2022). Mens nogle i dag argumenterer for, at regulering – både eksplicit og implicit – af sprogbrug indskrænker de studerendes ytringsfrihed og dermed læring (se f.eks. Lukianoff og Haidt, 2018), så argumenterer andre for, at retten til at ytre sig altid er formet og betinget af konteksten, og hvilken position man taler fra, hvorfor meningsfuld og demokratisk samtale først for alvor opstår, når der skabes rammer for, at *alle* reelt har mulighed for at ytre sig (se f.eks. Fricker, 2007; Ben-Porath, 2017). De aktivistiske studerende, vi mødte under vores feltarbejder, arbejdede med en fælles forståelsesramme om, at sprog skaber virkeligheder, og igennem hverdagsaktivistiske handlinger kritiserede de brugen af ord eller kategorier, de oplevede som stereotypiserende eller marginaliserende for særlige (minoritets)grupper i forskellige sociale og pædagogiske

ske aktiviteter. Med inspiration fra teorier om sprog som performativt (f.eks. Butler, 1997) så de sproget som medskabende af sociale virkeligheder – og dermed som et område, hvor strukturel ulighed og social retfærdighed kunne adresseres og potentielt ændres. Eller med andre ord: Ved at undgå diskriminerende sprog mente de studerende at kunne ændre den erfarede virkelighed helt konkret.

➤➤ **De aktivistiske studerende, vi mødte under vores feltarbejder, arbejdede med en fælles forståelsesramme om, at sprog skaber virkeligheder, og igennem hverdagsaktivistiske handlinger kritiserede de brugen af ord eller kategorier, de oplevede som stereotypiserende eller marginaliserende for særlige (minoritets)grupper i forskellige sociale og pædagogiske aktiviteter**

De studerendes sprog-kultivering, på både UC Berkeley og på KU, tog oftest form i hverdagslige samtaler, seminarer og læsekredse og via kritik af og dialog med undervisere og ledelse, frem for igennem formaliseret offentlig protest-aktivisme (se også Anbert, 2024a, 2024b; Nielsen, 2024, 2026). På KU har studerende blandt andet rejst kritik af brugen af særlige former for grænseoverskridende 'jokes' og humoristiske sociale lege, som de kritiserer for at være stereotypiserende og ekskluderende for forskellige minoritetsstuderende (Nielsen, 2024). I samme ånd har studerende på UC Berkeley (og i øvrigt også administrative afdelinger) promoveret såkaldt 'people-first-language', en sprogpolitik, der understreger, at mennesker kommer før kategorier, f.eks. ved at anvende betegnelsen 'person, der lever med handicap' i stedet for 'handicappet' (National Disability Institute, 2022; Underground Scholars Initiative, 2019). På både UC Berkeley og KU fremhævede de studerende endvidere, hvordan især Black Lives Matter og spørgsmål om racialisering og diskrimination på baggrund af national/etnisk oprindelse havde spillet en væsentlig rolle for deres eget kritiske engagement, sprogbrug og forståelse af social uretfærdighed.

De studerendes sprogarbejde var begge steder knyttet til et ønske om at skabe, det de ofte refererede til, som "trygge(re) rum" (på engelsk: safe(r) space(s)), dvs. rum, hvor alle, uanset baggrund og identitet, kan udtrykke sig uden frygt for fordømmelse, nedladende bemærkninger eller negative sociale konsekvenser. På nogle fag på KU har mindre grupper af studerende over det seneste årti etableret særlige 'kritiske fællesskaber', som de aktivt søger at praktisere som et 'trygt rum'. På denne måde bliver sprogarbejdet både et politisk og et etisk projekt – en måde at mindske diskrimination og skabe mere inkluderende fællesskaber. Og det er disse praksisser og fællesskaber, de studerende, på tværs af de to kontekster, kobler til et spørgsmål om 'omsorg' (på engelsk: 'care').

De studerende omtalte selv omsorg som en vigtig del af deres arbejde, både ift. at skabe rammer for deres aktivisme, og mere generelt ift. at ændre universitetet i en mere omsorgsfuld retning. Det indebar at have fokus på hinandens og andres trivsel f.eks. ved at nedtone konkurrenceelementer i og udenfor undervisningen, skabe rum til usikkerhed og tvivl og, som vist ovenfor, at vælge ord med omhyggelighed (et fokus, andre forskere også har påvist blandt nutidige venstreorienterede aktivister; se for eksempel Conner, 2020; Harms, 2022; Westwell og Bunting, 2020). Omsorg kan således forstås som et etisk, politisk og praktisk projekt, der indbefatter en ambition om tage ansvar for at skabe bæredygtige forandringer (se også Harcourt, 2023; Murphy, 2015).

For de studerende er omsorgsfulde fællesskaber og tryggere rum dog ikke nødvendigvis steder uden kritik. Snarere er det steder, hvor der blev udvist særlig omhyggelighed i interaktioner for at sikre, at alle følte sig velkomne og fri for diskriminerende oplevelser. For eksempel fortalte flere aktivistske studerende på UC Berkeley, at de værdsatte at blive irettesat af andre studerende, hvis de brugte et problematisk ord, der kunne virke nedsættende eller diskriminerende overfor særlige grupper af mennesker. Dog lagde de vægt på at irettesættelsen skulle gives på en 'ordentlig' og ikke-fordømmende måde, da sproget er under konstant udvikling, og alle derfor 'fejler' nogle gange (Anbert, 2024a). Set fra studenteraktivisternes eget perspektiv, blev deres sproglige engagement således i høj grad et spørgsmål om at indgå i en kontinuerlig *etisk* læringsproces, hvor en vis grad af ydmyghed og villighed til at ændre eget sprog blev centrale dyder knyttet til et spørgsmål om 'omsorg' overfor dem selv og andre.

Viden og curriculum – et spørgsmål om epistemisk retfærdighed

Et andet vigtigt fokus for studenteraktivismen på både UC Berkeley og Københavns Universitet var grundlæggende diskussioner om, hvad der tæller og bør tælle som gyldig og relevant viden, og hvad uddannelse bør gøre i verden. Nogle studerende engagerede sig således i forskellige former for curriculum-aktivisme og pensumkritik. På UC Berkeley rettede aktivistske studerende for eksempel deres kritik mod pensum, f.eks. når de læste tekster og teorier, der påstod at fremstille verden neutralt og objektivt. I stedet argumenterede de for, at pensum, ligesom alt andet, er en politisk praksis. Mere specifikt var studenteraktivisterne her optagede af, hvordan bestemte metoder, f.eks. statistik, kunne overse strukturel racisme, eller hvordan historiske tekster fremlagde begivenheder i et særligt lys. De var inspireret af blandt andet postkolonial teori, queer teori og kritisk raceteori og for at adressere de problemer, de oplevede med det formelle undervisningsindhold, så underviste de studerende hinanden i emner, de fandt vigtige, og/eller henvendte sig til administrationen og til undervisere for at sikre større diversitet på pensum. Ambitionen var at sikre øget social retfærdighed på uddannelsen og i den verden, de lærte om. På den måde blev uddannelsens værdi også vurderet ift., om den i tilstrækkelig

grad gjorde de studerende i stand til kritisk at tage stilling til og anvende det lærte til at skabe større social retfærdighed.

På Københavns Universitet har et lignende pensumkritisk fokus været centralt i nogle af de førnævnte 'kritiske fællesskaber' (Nielsen, 2026, under udgivelse). Studerende har her f.eks. engageret sig i at tælle og analysere repræsentationen af forfattere i kursusplanerne (især ift. forfatterens køn og nationalitet/etniske ophav), udpege eurocentriske tendenser i kursusplanen eller påpege underviseres utilstrækkelige håndtering af racistiske og kønsdiskriminerende tekster i undervisningen. Desuden har de forsøgt at synliggøre globale og intersektionelle uligheder – i og udenfor undervisningslokalet – og argumenteret for, at ideer om 'neutral' akademisk viden i praksis reproducerer bestemte privilegier for visse grupper af mennesker. I disse kritiske fællesskaber bliver god og relevant viden derfor noget, man producerer *sammen* gennem kritisk 'omsorgsfuld' dialog i fællesskabet, hvor man kan dele affektive erfaringer og etiske refleksioner relateret til undervisning og læsning.

På tværs af de to lokaliteter deler aktivisterne en fælles forståelse af, at uddannelse må bidrage til mere retfærdige måder at vide på, og at læring er politisk i den forstand, at den former og formes af magt og ulighed. De studerendes aktivisme er således også her tæt knyttet til spørgsmål om epistemisk (u)retfærdighed (Fricker, 2007) – det vil sige, *hvem* der bliver anerkendt som legitime vidensproducenter, og hvilke erfaringer og perspektiver der bliver tillagt værdi på universitetet. De studerende forsøger med andre ord at gøre universitetet til et sted, hvor social og epistemisk retfærdighed kobles sammen og realiseres i praksis.

'Implicerede' unge: omsorg, hensyn og resonans

Med sin strømpefodsmetafor i årsfesttalen i 2024 lavede rektor Wegener et skel mellem (legitim) hensynsfuld, kærlig og konstruktiv aktivisme og (illegitim) radikal og obstruerende protestaktivisme. Aktivisme kan her accepteres og ses som en vigtig del af et demokratisk engagement, når de studerende viser hensyn og respekt ved ikke at ødelægge institutionens virke, fysiske rammer og overholde eksisterende normer for demokrati og debat. Wegeners begreb om hensynsfuldhed er på denne vis institutionelt og disciplinerende – det centrerer sig om at dæmpe og regulere protester og trækker på 1968-studenteroprørets logik om demokrati og medbestemmelse. Derved stiller Wegener sig så at sige på 'oprørets' side – men imidlertid ikke det 'omsorgsfulde' oprør, som nutidens unge aktiverer. Det omsorgsbegreb, der træder frem i studentereaktivismen på UC Berkeley og Københavns Universitet (i 2020-22), er nemlig snarere et relationelt, etisk-politisk omsorgsbegreb, der drejer sig om at skabe rum, hvor marginaliserede positioner bliver hørt, og at tage ansvar for egne privilegier og at ændre institutionelle normer, der producerer uretfærdighed. Hvor Wegeners hensyn bliver et spørgsmål om respekt for andre og de gældende normer, så bliver omsorg for disse aktivister et spørgsmål om at tage vare på de relationer, der muliggør fællesskab og tilhørsforhold for (tidligere)

marginaliserede grupper, og at adressere ulighed, diskrimination samt social og epistemisk uretfærdighed indefra. Omsorgsfuldhed for de aktivistiske studerende er dermed ikke kun rettet mod institutionen men mod en bredere horisont af social og epistemisk retfærdighed.

➤ Med sin strømpefodsmetafor i årsfesttalen i 2024 lavede rektor Wegener et skel mellem (legitim) hensynsfuld, kærlig og konstruktiv aktivisme og (illegitim) radikal og obstruerende protestaktivisme

I artiklen har vi således vist, hvordan de studerendes hverdagsaktivisme ift. demokrati, sprog og pensum ikke blot kan forstås som en politisk strategi for at skabe forandring, men i høj grad også kan læses som en etisk praksis, der kobler hverdagslige valg, (for)handlinger og selv-kultivering til globale magtforhold og universelle idealer om retfærdighed. Den er intersektionel i sit afsæt og sammenkobler en mangfoldighed af kampe (se også Conner, 2020). Og så er den translokal i den forstand, at der er tydelig resonans mellem geografisk adskilte hverdagsaktivistiske miljøer, der ikke er direkte forbundne eller faciliteret i en organiseret studenterbevægelse: De trækker på enslydende diskurser om social retfærdighed, racialisering og inklusion, båret frem i bl.a. globale bevægelser (som BLM) og forskellige akademiske teorier og tekster (som dekolonial teori, queer teori og kritisk raceteori).

På tværs af de to cases, centrerer de studerendes hverdagsaktivisme sig således om etisk selv-kultivering, sproglig og affektiv omsorg og en form for politisk og pædagogisk engagement, hvor de søger at *ansvarliggøre sig selv, hinanden og institutionen* i arbejdet for mere retfærdige og inkluderende universitetsmiljøer. I begge tilfælde træder den studerende frem som et politisk subjekt, gennem det, Anbert (2026), med inspiration fra Michael Rothberg (2019), har kaldt 'implicering'. Implicerede studerende er studerende, der ikke blot peger på uretfærdighed udefra, men som aktivt inddrager og forpligter sig selv i arbejdet med at skabe social forandring. Det er studerende, der ser sig selv som del af problemet, fordi de også deltager i de sociale og institutionelle strukturer, der skaber ulighed (f.eks. sprogbrug, normer, curriculum), og som samtidig gør sig selv til del af løsningen ved at arbejde med egen praksis, deres relationer og institution. Det er studerende, der søger at tage både *etisk ansvar* for egen adfærd, f.eks. ved at justere deres sprog, lytte ydmygt, lære af fejl og undersøge egne privilegier, og *politisk ansvar* for et større fællesskab ved at handle 'omsorgsfuldt', støtte marginaliserede studerende og bidrage til at ændre institutionens normer og værdier.

Disse aktivister arbejder således i højere grad med mikroforandringer, der forstås som politiske, f.eks. ift. normer for sprogbrug og anerkendelse, stereotypificering og traditioner for humor samt repræsentation i pensum og undervisningsrum. Det er i disse etiske og omsorgsfulde mikropraksisser, at de studerende kan siges at udvikle nye forståelser af og former for demokra-

tisk ansvarlighed. Demokrati og ytringsfrihed kobles nemlig her i højere grad til spørgsmål om et ansvar for at lytte og om lige(værdig) deltagelse for alle uanset baggrund og identitet. Hvor 1960'ernes protester i høj grad var anti-autoritære, søger nutidens studenteraktivister således at ansvarliggøre institutionerne ved at implicere både de studerende selv og de universiteter, de går på, som medproducerende af strukturelle uretfærdigheder. De propalæstinensiske aktioner, som Wegener i sin årsfesttale vurderede med sin strømpefodstest, er et eksempel på, hvordan denne type 'implicerende' aktivisme også kan få et mere offentligt og konfrontatorisk udtryk. Med lidt forskellig ordlyd og vægtlægning, afhængigt af den specifikke kontekst, fremsatte studerende i USA, Danmark og en lang række andre lande, bl.a. krav om, at deres universiteter 'afinvesterer' i virksomheder med tilknytning til Israel, er transparente omkring deres investeringer og boykotter samarbejder med israelske universiteter. Det er – som i den hverdagsaktivisme, vi har fokuseret på i artiklen – et forsøg på at 'implicere' og ansvarliggøre institutionen, så den anerkender sin egen rolle i (re)produktionen af uretfærdigheder og aktivt handler for at modvirke dette.

Hvornår tipper idealer om omsorg ift. sprogbrug og adfærd over i normative begrænsninger, der indsnævrer læringsrummet og den demokratiske samtale på u hensigtsmæssige måder?

Den hverdagsaktivisme, vi har fokuseret på i artiklen, rummer imidlertid også en række centrale dilemmaer. For hvornår tipper idealer om omsorg ift. sprogbrug og adfærd over i normative begrænsninger, der indsnævrer læringsrummet og den demokratiske samtale på u hensigtsmæssige måder?

Som vi har vist, har studerende især siden 1960'erne spillet en væsentlig rolle i at forhandle grænserne for debatformer og ytringer, på og udenfor campus. Og nogle af de nybrud, de banede vejen for i 1960'erne, er nu blevet en selvfølgelig og integreret del af institutionernes normer og praksisser. I dag oplever flere lande – ikke mindst Trumps USA – en bølge af kritik imod den social retfærdighedstænkning, som studenteraktivisterne i denne artikel er eksponenter for. I det lys er det fortsat uklart, i hvilket omfang den etiske selv-kultivering, der præger de normative idealer for studerendes 'omsorgsfulde' hverdagsaktivisme i dag, med tiden også vil blive normaliseret og udbredt, i og udenfor institutionerne.

Note

- 1 Anbert udførte fem måneders fysisk feltarbejde, samt løbende online feltarbejde fra 2020-22, på University of California (UC), Berkeley. Feltarbejdet bestod af semistrukturerede interviews og deltagerobservation i studenterdrevne fag, møder, events, workshops mm. Nielsens feltarbejde koncentrerede sig om studenteraktivister på KU og bestod primært af semistrukturerede interviews, foretaget i årene 2020-2022. Denne empiri var genereret som led i forskningsprojektet 'Fighting for e/quality: Comparative ethnographies of new student movements', finansieret af Danmarks Frie Forskningsråd (Nr. 9037-00160B).

Referencer

- Anbert, Lærke Cecilie (2024a), "Ingen kender 'det rigtige sprog', vi taler allesammen konstant om det". Sprogarbejde og social retfærdighed på UC Berkeley." *Tidsskriftet Antropologi* 89: 41–62, <https://tidsskrift.dk/tidsskriftetantropologi/article/view/147999/191033>.
- Anbert, Lærke Cecilie (2024b), "How do we name the air that we breathe?" – The haunting presence of white supremacy and settler colonialism at UC Berkeley", *Globalisation, Societies and Education*, 1–14, <https://doi.org/10.1080/14767724.2024.2355190>
- Anbert, Lærke Cecilie (2026), *Implicated Students: Social justice-oriented student activism at UC Berkeley 2020-2022*, PhD dissertation. The Danish School of Education. Aarhus University.
- Akins, Damon B., og William J. Bauer (2021), *We Are the Land: A History of Native California*. 1st ed. Oakland: University of California Press, <https://doi.org/10.2307/j.ctv1h9djzk>.
- Ben-Porath, Sigal (2017), *Free Speech on Campus*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Boren, Mark Edelman (2019), *Student Resistance: A history of the Unruly Subject*. London: Routledge.
- Butler, Judith (1997), *Excitable Speech: A Politics of the Performative*, Routledge Classics. Milton: Taylor and Francis, <https://doi.org/10.4324/9781003146759>.
- Cohen, Robert, og Reginald Zelnik (2002), *The Free Speech Movement: Reflections on Berkeley in the 1960s*. In *The Free Speech Movement*, Oakland: University of California Press, <https://doi.org/10.1525/9780520928619>.
- Conner, Jerusha (2020), *The New Student Activists*, Baltimore: Johns Hopkins University.
- Freeman, Jo (2003), *At Berkeley in the Sixties: The Making of an Activist*, Bloomington: Indiana University Press.
- Fricker, Miranda (2007), *Epistemic Injustice: Power and the Ethics of Knowing*, Oxford: Oxford University Press.
- Gieg, Susan N., og Emily C. Miller (2016), "An Examination of Student Protest in the Late 1960's: A Case Study of San Francisco State and UC Berkeley," *Journal of the Student Personnel Association at Indiana University*, 84–97.
- Hansen, Bente og H.H. Jacobsen (1968), *Studenteroprøret – Dokumenter og udsagn*, København: Gjellerup.
- Harcourt, Wendy (2023), "The Ethics and Politics of Care: Reshaping Economic Thinking and Practice," *Review of Political Economy*, 1–17, <https://doi.org/10.1080/09538259.2023.2241395>.
- Harms, Arne (2022), "Beyond dystopia: Regenerative cultures and ethics among European climate activists," *American Anthropologist*, 124(3): 515–24, <https://doi.org/10.1080/09644016.2020.1747136>
- Jensen, Steven L.B. og Thomas Ekman Jørgensen (2008), *1968 – og det der fulgte*, København: Gyldendal.
- Kesler, Charles R. (2017), "The Old New Left and the New New Left. How today's campus radicals differ from their forebears," *Claremont Review of Books*, <https://claremontreviewofbooks.com/the-old-new-left-and-the-new-new-left/>
- Khasnabish, Alex (2013), "Tracing the Zapatista Rhizome, or, the Ethnography of a Transnationalized Political Imagination," i J. Juris and A. Khasnabish, red., *Insurgent Encounters. Transnational Activism, Ethnography, and the Political*, Durham: Duke University Press, pp. 66–88.
- Lukianoff, Greg, og Jonathan Haidt (2018), *The Coddling of the American Mind: How Good Intentions and Bad Ideas Are Setting Up a Generation for Failure*, London: Penguin Books.
- Mansbridge, Jane (2013), "Everyday Activism," i David A. Snow, Donatella della Porta, Bert Klandermans og Doug McAdam, red., *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social and Political Movements*, 1–2. London: John Wiley & Sons Ltd, <https://doi.org/10.1002/9780470674871.wbepsm086>
- McAdam, Doug (1988), *Freedom Summer*, Oxford: Oxford University Press.
- Murphy, Michelle (2015), "Unsettling Care: Troubling Transnational Itineraries of Care in Feminist Health Practices," *Social Studies of Science*, 45(5): 717–37, <https://doi.org/10.1177/0306312715589136>.
- National Disability Institute (2022), "Positive Language Empowers," *National Disability Institute*, www.national-disability-institute.org

- disabilityinstitute.org/wp-content/uploads/2023/08/people-first-language.pdf.
- Nielsen, Gritt B. (2024), "Ytringer der krænker? Om humor, fællesskab og epistemisk uretfærdighed på universitetet," *Tidsskriftet Antropologi*, 89: 85–106, doi:10.7146/ta.vi89.148002.
- Nielsen, Gritt B. (2026), "Articulating social justice: student everyday activism and the cultivation of translocal consciousness," *Globalisation, Societies and Education*, 24(3), 607–623. <https://doi.org/10.1080/14767724.2025.2459112>
- Nielsen, Gritt B. og Luescher, Thierry M. (2026), "Student activism, translocality, and social justice," *Globalisation, Societies and Education*, 24(3), 579–592. <https://doi.org/10.1080/14767724.2025.2601160>
- Nielsen, Gritt B. og Thierry M. Luescher, (2025), "Translocal Articulations in Student Activism for Social Justice. Resonances Across the World", *World Yearbook of Education 2026*. London: Routledge, pp. 155–169, DOI: 10.4324/9781003442264-13
- Nielsen, Gritt B. (under udgivelse), "Fagkritik og studerendes frihed: fra Marxistisk klassekamp til intersektionel kamp for social retfærdighed", i Michael Agerbo Mørch og Sune Lægaard, red. *Åndsfrihed, Dannelse, Identitet*, Odense: Syddansk Universitetsforlag
- Patel, Leigh (2021), *No Study Without Struggle: Confronting Settler Colonialism in Higher Education*, Boston: Beacon Press.
- Pattie, Charles, Patrick Seyd og Paul Whiteley (2003), "Citizenship and Civic Engagement: Attitudes and Behaviour in Britain", *Political Studies*, 51(3): 443–68, <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00435>Digital Object Identifier (DOI)
- Rizvi, Fazal (1998), "Some Thoughts on Contemporary Theories of Social Justice," i Bill Atweh, Stephen Kemmis, og Patricia Weeks, red., *Action Research in Practice*, London: Routledge, pp. 47–56.
- Rosenfeld, Seth (2013), *Subversives*, London: Picador.
- Rothberg, Michael (2019), *The Implicated Subject: Beyond Victims and Perpetrators*, Redwood City: Stanford University Press.
- Sukarieh, Maysoun og Stuart Tannock (2015), *Youth Rising? The Politics of Youth in the Global Economy*, New York og London: Routledge.
- Thorup, Mikkel (2022), *Kampen om identitetspolitik: en samtidsidéhistorie*, Aarhus: Klim.
- Underground Scholars Initiative (2019), "Underground Scholars Language Guide," *Berkeley Underground Scholars*, <https://undergroundscholars.berkeley.edu/blog/2019/3/6/language-guide-for-communicating-about-those-involved-in-the-carceral-system>.
- Walker, Catherine (2017), "Embodying 'the Next Generation': Children's Everyday Environmental Activism in India and England," *Contemporary Social Science*, 12(1–2): 13–26, <https://doi.org/10.1080/21582041.2017.1325922>.
- Wegener, Henrik C. (2024), "Rektor: Studenteraktivisme bør følge 'strømpefods-princippet'". Rektors tale ved KU's årsfest 2024, *UniAvisen*, 11. november, <https://uniavisen.dk/rektor-studenteraktivisme-boer-foelge-stroempfods-princippet/>
- Westwell, Emily og Josh Bunting (2020), "The Regenerative Culture of Extinction Rebellion: Self-Care, People Care, Planet Care," *Environmental Politics*, 29(3): 546–51, doi:10.1080/09644016.2020.1747136.

Affekt og eksklusion i medieomtalen af dansk Palæstina-solidaritetsaktivisme efter 7. oktober 2023

Unge og aktivisme

Artiklen analyserer et udsnit af medieomtalen af den danske Palæstina-solidaritetsbevægelse efter 7. oktober 2023 med fokus på, hvordan følelser som vrede og frygt på forskellig vis forbindes til bevægelsen, og hvilken rolle disse følelser spiller i den kritik, der blev rejst af bevægelsen. Med afsæt i teori om sociale bevægelser som retoriske formationer og affektteori som analytisk ramme illustrerer artiklen, hvordan disse følelser medvirker til en retorisk udgrænsning af aktivisterne. Mere specifikt argumenterer artiklen for, at vrede i retorisk perspektiv 'klistrer' til bevægelsen i den forstand, at vrede i dele af medieomtalen fremstilles som karakteriserende for bevægelsen, og at følelsen af vrede fremstilles som et udtryk for en

farlig ungdomskultur og et potentielt skridt på vej mod radikaliserings, vold og terrorisme. Her fremstilles 'deres' (aktivisternes) vrede med andre ord som en trussel mod 'vores' (danske og særligt jødiske borgere) sikkerhed; som en kilde til 'vores' frygt, og denne frygt danner affektivt belæg for, at aktivisterne bør ekskluderes – fra den offentlige samtale, og i visse tilfælde også fra nationen. Med udgangspunkt i kritisk affektteori problematiserer artiklen afslutningsvis ideen om, at vrede er noget, aktivister frit kan bruge eller undlade at bruge, og argumenterer for, at vrede også er noget, der bruges imod dem; noget, der klistrer til dem – og som klistrer til nogle (kollektive) kroppe mere end andre.

Den palæstinensiske frihedskamp har siden ungdomsoprøret i slutningen af 1960'erne været en mærkesag blandt danske venstrefløjsaktivister (Haugbølle, 2022). Efter Hamas' angreb i Israel d. 7. oktober 2023 og Israels efterfølgende krig i Gaza, som af folkedrabsforskere og menneskerettighedsorganisationer omtales som et folkemord (Amnesty International, 2024; B'Tselem, 2025; International Association of Genocide Scholars, 2025), fik den internationale Palæstina-solidaritetsbevægelse fornyet kraft og akut relevans. Herhjemme har aktivismen antaget en række forskellige former fra litterære udgivelser til teltlejre, teach-ins, debatindlæg, demonstrationer, blokader og kampagner mod virksomheder som Mærsk og Terma. Bag de forskelligartede initiativer står en bred vifte af aktører lige fra Internationalt Forums Palæstinagrube, Forfattere for et frit Palæstina, Studerende mod Besættelsen, Queers Against Occupation and Genocide til Den Grønne Ungdomsbevægelse m.fl.

I den udstrækning aktivisterne beskrives som vrede, fremstilles følelsen ofte som et udtryk for ufornuft og umodenhed, som et udslag af en farlig ungdomskultur såvel som et skridt på vej mod radikaliserings og vold

Denne artikel undersøger dele af den danske medieomtale af Palæstina-solidaritetsaktivisme i en syvmåneders periode fra 7. oktober 2023 til 7. maj 2024

FRIDA HVIID BROBERG

Postdoc, Afdeling for Retorik,
Institut for Kommunikation,
Københavns Universitet,
fhb@hum.ku.dk

med fokus på, hvordan følelser som vrede, raseri, had og frygt træder frem i medieomtalen og på forskellige måder forbindes til bevægelsen og dens aktivisme. Analysen viser, *hvordan* vrede 'klistrer' (Ahmed, 2020) til bevægelsen, (i den forstand, at vrede i dele af mediedækningen fremstilles som karakteriserende for bevægelsen og dens aktivistiske retorik). I den udstrækning aktivisterne beskrives som vrede, fremstilles følelsen ofte som et udtryk for ufornuft og umodenhed, som et udslag af en farlig ungdomskultur såvel som et skridt på vej mod radikaliserings og vold. 'Deres vrede' fremstilles i særdeleshed som en trussel mod 'vores' (danske og særligt jødiske borgere) sikkerhed; som en kilde til 'vores' frygt. Og denne frygt (for radikaliserings, krig og terror) bruges som belæg for, at visse af aktivisterne bør ekskluderes – ikke alene fra den offentlige debat, men i nogle tilfælde også fra nationen. Med andre ord peger analysen på, hvordan en retorisk udgrænsning af bevægelsen fandt sted i dele af medieomtalen, og at følelser spillede en central rolle heri. Hermed illustrerer analysen, hvordan de følelser, som cirkulerer i mediernes omtale af sociale bevægelser, *gør noget* retorisk. Den viser, hvordan måden, hvorpå følelser sættes i forbindelse med en sociale bevægelse, deltager i formgivningen af selvsamme bevægelse og i den retorisk-affektive afgrænsning af de politiske arenaer, som bevægelsen søger indflydelse indenfor.

➤ **Det er ikke muligt på baggrund af denne analyse, ej heller denne artikels formål, at vise, hvorvidt mediedækningen var overvejende kritisk, men snarere at illustrere et fænomen – nemlig hvordan vrede og relaterede følelser 'klistrer' til bevægelsen og associeres til spørgsmål om politisk umodenhed og (il)legitim demokratisk deltagelse**

Analysen er baseret på et bredt sammensat tekstkorpus, som jeg har tilgået ved hjælp af systematiske søgninger på medieovervågningsplatformen Infomedia. Her har jeg søgt på 'Palæstina' + 'demonstration' og 'Palæstina' + 'aktivisme' i perioden 7. oktober 2023 til og med 7. maj 2024 i alle landsdækkende og regionale dagblade samt DR og TV 2's digitale nyhedssider, Ekstra Bladet, B.T. og Weekendavisen. I en gennemlæsning af det samlede korpus har jeg manuelt udvalgt de artikler og passager i artikler, der nævner vrede og raseri, eller på andre måder beskriver aktivisterne og deres udtryksform som følelsesladede. Det er ikke artiklens formål at fastslå, at vrede var den dominerende følelse, som bevægelsen blev fortolket igennem. Snarere er fokus på at illustrere et retorisk-affektivt mønster, som tegnede sig i (dele af) medieomtalen, hvor vrede blev koblet til krav om aktivisters eksklusion fra den offentlige debat og fra nationen. Selvom jeg ikke målrettet har valgt at fokusere på artikler, der kritiserer bevægelsen, kan mit fokus på vrede tænkes at have affødt en 'negativ' bias, da aktivister og sociale bevægelser typisk bliver genstand for offentlig kritik, når de udtrykker – eller bliver opfattet som – vrede (se, f.eks., Jasper, 2014; Srinivasan, 2018). Det er ikke muligt på baggrund af denne analyse, ej heller denne artikels formål, at vise, hvorvidt mediedækningen var overve-

jende kritisk, men snarere at illustrere et fænomen – nemlig *hvordan* vrede og relaterede følelser 'klistrer' til bevægelsen og associeres til spørgsmål om politisk umodenhed og (il)legitim demokratisk deltagelse.

Det er dog værd at bemærke, at danske medier (især i de første måneder efter 7. oktober 2023) fik kritik for at dække bevægelsens demonstrationer sparsomt, uretvisende og negativt, hvilket også resulterede i målrettede aktioner mod mediehus og radio- og tv-stationer (se f.eks. Ernberg, 2023; Hansen, 2023). Jeg deltog selv i denne debat, efter at have fulgt både bevægelsens demonstrationer og mediedækningen af dem tæt, overrasket over niveauet af diskrepans mellem den bevægelse, jeg mødte på gaden, og det billede, som medierne tegnede (Broberg, 2023b). Selvom det i sig selv hverken er unormalt eller problematisk, at mediedækningen af sociale bevægelser, som udfordrer magten og status quo, er kritisk, tager artiklen afsæt i, at sociale bevægelser tjener en central demokratisk funktion, og at ikke-voldelig aktivisme er en vigtig og legitim demokratisk deltagelsesform (se, f.eks., Woodley, 2023; della Porta, 2020).

Analysematerialet spænder fra journalistiske genrer som reportager og nyhedsartikler over andet redaktionelt indhold som lederartikler og klummer til debatindlæg og læserbreve. Analysen sidestiller dermed tekster, som er forfattet af skribenter med vidt forskellig autoritet og adkomst uden at skelne mellem medier og genrer. Denne tilgang giver mening, idet artiklen, som jeg vil uddybe i det følgende, dels anskuer sociale bevægelser som retoriske formationer snarere end som kollektive aktører (Foust og Alvarado, 2018) og dels forstår følelser som kropsligt-kulturelle fænomener, der cirkulerer og orienterer, former og afgrænser (kollektive) kroppe (Ahmed, 2020), snarere end som noget, der tager sit udspring i en individuel krop. Analysen tager således ikke sigte mod de enkelte medier, artikler eller skribenter, som figurerer i analysen med navns nævnelse, men er i stedet interesseret i at identificere et retorisk mønster, som disse tilsammen med andre medietekster tegner. Derfor behandler jeg heller ikke medieteksterne i deres helhed, men har udvalgt et analysemateriale bestående af fragmenter af medieomtalen med fokus på, hvordan vrede og relaterede følelser figurerer i mediedækningen og på forskellig vis forbindes til bevægelsen. Artiklens empiri anvendes med andre ord til at identificere nogle retoriske mønstre, som – set fra artiklens analytiske perspektiv – er til stede i medieomtalen, snarere end at den skal forstås som dækkende eller repræsentativ for medieomtalen som sådan.

Affektive økonomier og sociale bevægelser som retoriske formationer

Med sit fokus på affekt skriver artiklen sig ind i nyere retorikforskning i aktivisme og sociale bevægelser, der betoner performativitet, kropslighed og følelser (se f.eks. DeLuca, 1999; Pezzullo, 2003; Rand, 2012). Hvor tidlige retoriske studier havde tendens til at anskue sociale bevægelser som kollektive subjekter, der gør brug af retorik til at opnå deres mere eller mindre givne

politiske mål (Simons, 1970; Stewart, 1980), det vil sige som kollektive retoriske aktører, behandler nyere studier i højere grad sociale bevægelser som *retoriske formationer* (Foust og Alvarado, 2018: 2). At anskue sociale bevægelser som retoriske formationer, fremfor kollektive retoriske aktører, indebærer at forstå sociale bevægelser som produkter, snarere end afsendere, af retorik. Her bliver det relevant at studere de forskellige symbolske, materielle og/eller affektive måder, hvorpå retorik former og bevæger 'det sociale' (Foust og Alvarado, 2018: 2). Det vil sige at undersøge de retoriske processer, handlinger og ytringer, som påvirker social forandring, herunder hvordan sociale bevægelser tager form, afgrænses og udgrænses retorisk: Hvilke retoriske processer gør sig gældende i tilblivelsen eller udviklingen af en social bevægelse, og hvordan kan vi forstå sociale forandringsprocesser som retoriske? Hvilke retoriske processer faciliterer og forhindrer koalitionsarbejde, eller hvordan optegnes grænserne til andre sociale bevægelser, samfundsgrupper, 'magthaverne' eller andre 'andre', som bevægelsen indgår i et antagonistisk forhold til? Og hvordan afskæres sociale bevægelser fra retorisk handlekraft og -rum i den offentlige debat (Berg og Christiansen, 2010)?

I denne artikel betyder det konkret, at jeg undersøger den sociale bevægelse, som den tager form retorisk i (dele af) medieomtalen med fokus på, hvordan følelser som vrede og frygt deltager i denne formgivning. Jeg undersøger medie billedet af Palæstina-solidaritetsbevægelsen ud fra en antagelse om, at forståelsen af, hvordan sociale (ungdoms)bevægelser bliver til og tager form, forudsætter en opmærksomhed på det modtryk, som disse bevægelser formes under og tager form af. Analysen retter derfor blikket mod dele af den modstand, som mødte bevægelsen i en dansk medieoffentlighed, med fokus på, hvilken rolle følelser spiller i denne proces – og herunder hvordan følelser medieres af identitetsmarkører som alder og etnicitet.

Med dette fokus kan artiklen forstås som en forlængelse af det, der kaldes 'den affektive vending' inden for human- og samfundsvidenskaberne (Clough og Halley, 2007). 'Den affektive vending' dækker dog ikke, som navnet kunne antyde, over én teoretisk eller metodisk bevægelse, men en mangfoldighed af kritiske positioner (Koivunen, 2015: 20), og på trods af at den af nogle regnes for en reaktion på 'den sproglige vending' og som en vending 'tilbage' til kropens materialitet, er det langt fra al nyere affektforskning, der vender post-strukturalistisk tankegods ryggen. Mens nogle affektstudier betoner autonom kropslig intensitet (Massumi, 1995; Edbauer, 2004), skriver denne artikel sig ind i den gren af affektstudier, som "insistere[r] på at indskrive følelser og affekter i det politiske og det sociale", hvorfra det bliver relevant at undersøge følelser/affekter som noget, der bevæger sig mellem kroppe, snarere end inderlige og individuelt afgrænsede fænomener (Christiansen o.a., 2013: 4). Her forstås følelser/affekter som performative, altså som på én gang kropsliggjorte og sprogliggjorte fænomener (Ahmed 2014; se også Butler, 2011).

Mens følelser ofte anskues som noget, der bor i enten subjekter eller objekter i form af en egenskab eller et karakteristikum, og noget, der bevæger sig in-

defra-og-ud eller udefra-og-ind, (vi taler om, at vi ”har”, eller at noget/nogen ”giver” os en følelse), så fokuserer artiklen på ”måden hvorpå følelser ’involverer’ subjekter og objekter, uden at de bor positivt indeni dem” (Ahmed, 2020: 28). Snarere end ’indefra-og-ud’ eller ’udefra-og-ind’ bevæger følelser sig ifølge queerteoretikeren Sara Ahmed ’sidelæns’ ”igennem ’klistrede’ associationer mellem tegn, figurer og objekter” (ibid.). Til eksempel beskriver Ahmed, hvordan figuren ’terroristen’ i en dominerende post-9/11 vestlig offentlighed associeres med ’muslimen’, således at kroppe, som associeres med islam, bliver associeret med terrorisme (Ahmed, 2020: 41). Denne sproglige sidestilling af figurer fungerer som implicite argumenter for kausale relationer mellem termer som ’islam’ og ’terrorisme’, hvormed de følelser, der ’klistrer’ til den ene, ’smitter af’ på den anden. Dette kalder Ahmed for *metonymiske glidninger*.

Med sin teori om *affektive økonomier* beskriver Ahmed, hvordan nogle tegn bliver ’overklistret’ med følelser, som tegnene cirkulerer i offentligheden. Her låner hun fra Karl Marx’ kritik af kapitalens logik: På samme måde som varer, ifølge Marx, ikke har en immanent værdi, men opnår og producerer værdi i kraft af deres cirkulation, akkumulerer tegn affektiv værdi i og med deres cirkulation. Som en effekt af denne intensivering eller akkumulation af affekt, former og afgrænser følelser individuelle såvel som kollektive kroppe (f.eks. nationen eller en social bevægelse). Ahmed viser, hvordan tegn, som cirkulerer i det offentlige domæne, orienterer subjekter langs med fællesskaber ved at gøre ’andre’ til kilden til ’vores’ følelser, og hendes tænkning tilbyder således en ramme for at forstå, hvordan følelser strukturerer vores politiske virkeligheder: ”Både når sådanne følelser indgår i undertrykkelse, og når de danner mulighed for radikale modstandsformer” (Bissenbakker og Nebeling, 2020: 13).

I forlængelse heraf beskæftiger jeg mig i denne artikel med følelser som noget, der bevæger sig mellem tegn og kroppe (som i eksemplerne ovenfor), snarere end som noget der tager sit udspring i dem. Med dette fokus bliver det mindre relevant, hvad en følelse som vrede *er*, og mere interessant, hvilke betydninger vrede bliver tillagt, og hvad vrede *gør*: Hvordan vrede danner forbindelser til, former og orienterer (kollektive) kroppe (fx nationen eller en social bevægelse). Jeg undersøger med andre ord ikke, i hvilken udstrækning aktivisterne *faktisk var* vrede, eller hvilke følelser der *faktisk karakteriserede* bevægelsen, men hvordan og med hvilke implikationer de i dele af medieomtalen blev *opfattet som* vrede.

Medieomtale af den danske Palæstina-solidaritetsbevægelse

I det følgende analyserer jeg udvalgte dele af mediedækningen af den danske Palæstina-solidaritetsbevægelse, som i høj grad fokuserede på de daglige og sidenhen ugentlige demonstrationer for våbenhvile, ubegrænset nødhjælp og udveksling af gidsler og ulovlige fanger, der i skrivende stund stadig afholdes i København. Demonstrationerne var arrangeret af gruppen Stop Annektningen af Palæstina og senere initiativet Alle På Gaden. Det er dog en central

pointe, at demonstrationerne arrangeret af Stop Annekteringen af Palæstina og Alle På Gaden i medierne blev sidestillet eller behandlet under ét med nogle få mindre demonstrationer arrangeret af den islamiske politiske organisation Hizb ut-Tahrir, som vakte opsigt på grund af omfattende anklager om 'terrorbilligelse' og antisemitisme (Kastrup, 2023). Sammenblandingen skete, på trods af at førstnævnte demonstrationer konsekvent forbyder flag fra politiske organisationer (så som Hizb ut-Tahrir) og eksplicit tager afstand fra antisemitisme og andre former for diskrimination (Stop Annekteringen af Palæstina, 2023), ligesom Stop Annekteringen af Palæstina har rødder i den socialistiske solidaritetsorganisation Internationalt Forum. Fordi de analyserede artikler sjældent skelner eksplicit mellem forskellige aktører og fraktioner af bevægelsen, skelner jeg heller ikke i det følgende. Dette skal ikke forstås som et udtryk for, at jeg ønsker at generalisere de forskellige aktører og udviske deres indbyrdes forskelligheder, der som beskrevet ovenfor, er betydelige. Det følger derimod af artiklens analytiske fokus på bevægelsen, som den tog form i (det undersøgte udsnit af) mediedækningen, såvel som af artiklens affekt-teoretiske ramme, der, som beskrevet ovenfor, fokuserer på, hvordan affekt overføres mellem tegn, når de sidestilles (fx mellem 'terroristen' og 'muslimen', som i Ahmeds eksempel ovenfor, eller som vi skal se i analysen, mellem 'terroristen' og 'aktivisten').

En 'ufornuftig', 'umoden' og 'udemokratisk' vrede klæber til bevægelsen

I de artikler, jeg har undersøgt, klæber vrede til bevægelsen i den forstand at aktivister og demonstrationer *beskrives som* vrede (Corr, 2024; Holm og Reinwald, 2024; Tidemann og Nielsen, 2024), ligesom demonstranter selv betoner vrede som en drivkraft for deres engagement: "Jeg har behov for at vise min vrede mod den danske regering, som bare lader det passere" (Dahlin, 2024; se også Hergel, 2023; Pehrson, 2023). Beskrivelser af raseri går også igen. Kronikredaktør Marcus Rubin beskriver f.eks. i en klumme i Politiken, at demonstranter "raser mod besættelsen af de palæstinensiske områder og Israels overvældende forsvar, som typisk kræver langt flere palæstinensiske liv end israelske (...) Alle nuancer forsvinder, og raseriet får frit løb" (Rubin, 2023). Andre artikler beskriver hvordan aktivisterne drives af "følelser" og "synsninger" (Nilsson, 2023). Deres adfærd sættes således implicit i modsætning til fornuft og argumenter – og til mere langsigtet tænkning: "Ingen af de vrede studerende eller demonstranter bruger et sekund på at overveje, hvordan et frit Palæstina skal se ud, antagelig er de også ligeglade, blot det ikke regeres af jøder" (Krasnik, 2023). Bevægelsen fremstilles på denne måde som en ufornuftig, ukontrolleret kollektiv krop, 'i affekt', ligesom aktivisters 'vrede' protestretorik portrætteres som ukontrollable følelsesudbrud – som "en kortvarig ventilering af vreden og frustrationen" (Tegluskov, 2024) – snarere end som politiske argumenter.

Repræsentationen af aktivisterne som 'vrede' og 'ufornuftige' kobles endvidere til beskrivelser af dem som 'umodne'. Bevægelsen kaldes for en "studer- og ungdomsbevægelse" (Keren-Klaris, 2023), ligesom det påpeges, at "gennemsnitsalderen var lav" til en demonstration (Villemoes, 2023), og i dele af me-

dieomtalen fremstilles bevægelsens 'vrede' som et udtryk for umoden identitetsdannelse og selvscenesættelse. I en kommentar med titlen "Ungdommen dyrker Gazakrigen som en TikTok-trend" lyder det f.eks.:

"Den aggressive Palæstina-sympati er tidens hotteste selvscenesættende projekt. De vrede, unge propalæstinademonstranter er enormt vrede og enormt unge. Det viser de igen og igen, når de tropper op ved tilfældige arrangementer, og larmer landets statsminister til tavshed. (...) De larmende demonstranters ligegyldige optrin er ikke andet end et symptom på, at unge mennesker stadig fører bannere for den studentikose og risikofri aktivisme" (Corr, 2024).

Her fremstilles bevægelsens aktivistiske retorik ikke som en politisk handling, men som en "larmende" og "ligegyldig" performativ selvscenesættelse. Bevægelsens vrede affejes dog ikke udelukkende som et uskyldigt tegn på umodenhed, men forbindes også til en problematisk og farlig ungdomskultur: Aktivister sammenlignes med hooligans (Corr, 2024), eller de omtales som "ballademagere" og deres aktivisme som "lømmeladfærd" (Teglskov, 2024). Dette kan læses som en negering af bevægelsens *politiske* identitet (Berg og Christiansen, 2010): Når aktivisterne (i ovenstående eksempler) beskrives som uopdragne unge lømler, der udelukkende er ude på at lave ballade, eller som repræsentanter fra en selvscenesættende ungdomskultur, forstås deres vrede som et udtryk for en underliggende umodenhed, uopdragenhed eller utilpassethed, og ikke som et reelt eller legitimt politisk engagement.

Associationen af vrede med ungdommelig lømmeladfærd og umodenhed, som optræder i ovenstående eksempler, modstilles ikke bare 'fornuft' men også 'demokratisk opførsel' – eksempelvis i en leder i Politiken, som refererer til en aktion, hvor aktivister afbrød en EU-quiz arrangeret af Moderaterne:

"Grundløse, nedsættende anklager og lømmeladfærd hører ikke hjemme i kategorien seriøs demokratisk opførsel, og de mange kræfter, der arbejder for fred, forståelse, nødhjælp og aktivt diplomati, bliver undermineret, når ophidsede protester rettet mod folkevalgte kammer over og bliver til udemokratiske aktioner. Den slags skaber ingen sympati, ingen samtale, intet andet end en kortvarig ventilering af vreden og frustrationen. I værste fald risikerer den slags anstød at legitimere et samfund med mere lukkethed og større afstand mellem borgerne og deres repræsentanter. Et samfund med flere begrænsninger for samtalen" (Teglskov, 2024).

Her bliver 'vrede aktivister' modstillet "seriøs demokratisk opførsel", og de ses som nogle, der kan skabe splittelse og polarisering, være samfundsskadelige og spænde ben for 'den demokratiske samtale' (se også, f.eks., Hermansen, 2024; Holm og Reinwald, 2024).¹

Frygten for radikaliserende, polariserende og potentielt voldelig vrede

Argumentet om at den propalæstinensiske bevægelse afføder polarisering fremstilles i dele af mediedækningen imidlertid ikke bare som skadelig for de-

mokratiet, den kædes også sammen med en trussel om radikaliserings og vold, som i dette interview, hvor terrorforsker Tore Refslund Hamming udtrykker en frygt for en voldelig radikaliserings af bevægelsen:

”Siden angrebet på israelske byer er vreden trådt tydeligt frem: ‘Jeg ser det samme, som mange andre ser på gaderne i Danmark og i onlinegrupper. Man kan se, at der er sket et ret markant skifte siden 7. oktober, som kun er tiltaget i styrke de seneste uger’, siger han til Politiken. Det kan ende galt, tilføjer han. ‘Vi ser en ekstrem polarisering og måske begyndende radikaliserings af standpunkter, som i værste tilfælde kan føre til mobilisering og vold’” (Astrup, 2023).

I citatet fra interviewet (altså den journalistiske bearbejdning af Hammings ord) ser vi, hvordan der sker en sproglig glidning fra ”vrede” til ”polarisering” og ”vold”. At demonstranternes vrede i dele af mediedækningen kædes sammen med og ses som et forstadie til vold og aggression, ser vi også i følgende citat:

”Mange medborgere forklarer ivrigt, hvorfor palæstinenserens vrede og aggression er legitim. At forstå baggrunden for andres følelser og vise medfølelse med de civile ofre er én ting – at være med til at lade voldsspiralen eskalere en anden. Hvis vi virkelig vil fred, skal vi søge dialog og tage afstand fra vold. (...) De, der ønsker at nuancere debatten, får tæsk, fordi budskabet angiveligt ikke passer til demonstrationernes program” (Welz, 2024).

Her fremstilles medfølelse og forståelse som attråværdige dyder, mens vrede kædes sammen med aggression og vold, som igen modstilles dialog og fred. Mens det fremstilles som legitimt at forsøge at forstå palæstinenserens vrede, advarer citatet om at overtage den og dermed lade ”voldsspiralen eskalere”. Kronikken, hvor citatet stammer fra, refererer generelt til ”den måde demonstrationer afholdes på i Danmark” og fortolker bl.a. protestråbet ”from the river to the sea Palestine will be free” som en opfordring til drab på israelske jøder – en fortolkning, som bliver afvist af en række forskere på området, der påpeger, at vendingen ikke siger noget om jøder, men opfordrer til frihed fra undertrykkelse for palæstinensere i hele det historiske Palæstina (se f.eks. Engelbrecht og Brandt, 2023).

Ud over vold associeres bevægelsens vrede også med had. I en artikel som refererer, hvordan justitsminister Peter Hummelgaard blev afbrudt under sin 1. maj-tale af ”en stor flok Palæstina-demonstranter, der var vrede over, at regeringen ikke gør mere for at stoppe krigen i Gaza”, beskrives aktionen som ”vand på en hadmølle” (Østergaard, 2024). I andre sammenhænge kædes vrede over Israels krigsførelse i Gaza sammen med jødehad: ”Man er vred over nogle ting, som sker i Mellemøsten, og så retter man vreden mod enkelte jødiske personer eller institutioner i Danmark. Det er en tydelig antisemitisk afledning,” udtaler professor emeritus Lars Dencik til Information, og artiklen fortsætter: ”Når vrede over begivenhederne i Israel og Mellemøsten kan

komme til udtryk som antisemitisme mod danske jøder, siger Lars Dencik, at det kan skyldes, at der findes en 'latent antisemitisme' i dele af befolkningen, som aktiveres i tilspidsede situationer" (Pastré, 2023). Det er imidlertid uklart, hvem 'man' og 'dele af befolkningen' refererer til i ovenstående citater, ligesom udsagnene ikke tager sigte på én specifik episode eller mod en bestemt del af den propalæstinensiske bevægelse. Interviewet refererer derimod mere generelt til 'den 'abstrakte venstrefløj', der ser verden ud fra antiimperialistiske og postkoloniale teorier" og "islamistiske grupperinger som Hizb ut-Tahrir" (Pastré, 2023).

Vrede bliver hermed behandlet som et generaliseret fænomen og set som et skridt på vejen til radikaliserings og vold, såvel som en kilde til (jøde)had, og dermed som en trussel mod borgernes sikkerhed.

Som tidligere beskrevet kan tegn, der cirkulerer i det offentlige domæne, orientere subjekter langs med fællesskaber ved at gøre 'andre' til kilden til 'vores' følelser (Ahmed, 2020). I ovenstående citater ser vi, hvordan vrede klitrer til Palæstina-solidaritetsbevægelsen og gennem associationer med antisemitisme (had), radikaliserings og vold gør bevægelsen til objekt for andre 'negative' følelser som bekymring og frygt. 'Deres' (dvs. aktivisters) vrede bliver med andre ord objekt for 'vores' (journalistens/debattørens/læserens) frygt.

Dette retoriske mønster bliver endnu mere tydeligt, når vi ser på, hvordan bevægelsen i dele af mediedebatten fremstilles ikke bare som en trussel mod demokratiet eller enkelte (grupper af) borgere, men som en potentiel national sikkerhedstrussel. Som vi skal se i det følgende, forstås bevægelsens aktivisme her som en forlængelse af krigen i Mellemøsten, og 'deres' vrede kobles til en intensiveret terrortrussel. 'Deres' vrede aktivisme bliver med andre ord fremstillet som en trussel mod 'vores' sikkerhed og mod selve nationens eksistens.

'Krig og terrorsympati': Aktivisten som en forestillet trussel mod nationen

I en del af mediedækningen fremstilles demonstrationerne i Danmark metaforisk som en forlængelse af krigen i Gaza: "Krigen raser ikke bare på landjorden i Gaza, men også på tv-kanaler og sociale medier, ved utallige demonstrationer og i de fleste landes parlamenter" (Lidegaard, 2023), ligesom Palæstina-solidaritetsbevægelsen af visse kommentatorer er blevet kaldt for "Hamas' hær" (Allarp, 2024), og deres demonstrationer er blevet beskrevet som en del af Hamas' krigsmaskine og -strategi: "Lad dem demonstrere alt, hvad de har lyst til. De skal bare vide, at de er en del af en krigsmaskine, som Hamas allerede har indregnet. Det er en del af Hamas' strategi" (Tidemann, 2024). Ifølge Ahmed (2014: 12) er metaforer ofte medvirkende i den affektive afsmitning mellem objekter (hvor følelser, som klæber til ét tegn, overføres til et andet): Affektive billeder klæber, og den affektive kobling mellem Hamas/krigen i Mellemøsten og bevægelsen forstærkes således også, når krigsmetaforikken bruges om protesterne på billedligt plan.

I samme bevægelse, som aktivisternes demonstrationer associeres med en støtte af Hamas, anklages de også for at billige terror (Keren-Klaris, 2023) – associationer, der igen kobles til bevægelsens 'vrede': "Herhjemme er vreden over Israels krig så stor, at man har haft svært ved at tage afstand fra Hamas" (Erichsen, 2023). Derved kobles Hamas – som i danske medier omtales som en terrororganisation, fordi organisationen klassificeres sådan af EU – til en frygt for terror i Europa (Frost, 2023; Sørensen, 2023). Når den danske Palæstina-solidaritetsbevægelse på denne måde associeres med Hamas, kan det læses som et eksempel på en 'metonymisk glidning' (Ahmed, 2020), hvor den frygt, som klæber til Hamas, smitter af på bevægelsen gennem deres sidestilling; den frygt som klæber til 'Hamas-terroristen' smitter så at sige af på 'Palæstina-aktivisten'.

I dele af mediedækningen bruges denne associering mellem 'aktivisten' og 'terroristen' som belæg for at førstnævnte ikke er legitime deltagere i den offentlige debat. Retorisk udgrænsning eller eksklusion af aktivister i den offentlige debat er ikke et fænomen, som er særligt for aktivisme relateret til den palæstinensiske sag (se f.eks. Berg og Christiansen, 2010; Broberg, 2023a). Der er en tendens til, at grænserne for legitim deltagelse i den offentlige debat, i medieomtalen af Palæstina-solidaritetsbevægelsen efter 7. oktober 2023, i høj grad kobles til et spørgsmål om nationalitet og nationale grænser. Aktivisternes udtryksform fremstilles blandt andet som udanske: "Når Palæstinaaktivister samles, ikke alene råber de. Agitationen vidner tillige om, at ingen [af aktivisterne] tilsyneladende i ånden er født i Danmark eller sætter synderligt meget pris på at være det" (Kastrup, 2023). Aktivisternes adfærd beskrives således også som koblet til en særlig form for vrede, der knytter an til maskulinitet, ungdommelighed og Mellemøsten, f.eks. i beskrivelser af bevægelsen som en maskulin og racialiseret kollektiv krop bestående af "en flok skæggede unge mænd af arabisk udseende" (Zimmermann, 2024), som råber "med krigerske maskuline røster" (Hergel, 2023).

Andre steder kobles aktivisterne til 'indvandrere' og 'efterkommere', hvis adfærd fremstilles som en trussel mod nationen og dens eksistens:

"Det er et faktum, at en stor gruppe indvandrere og efterkommere ikke forstår at begå sig civiliseret i den offentlige debat (...) [D]e bliver aldrig en del af Danmark, og vi kommer aldrig til at indrette samfundet, så det passer til deres reaktionære værdisæt. Det kan vores land ikke holde til. Der er simpelthen for langt mellem polerne, hvis Danmark skal bestå, som vi kender det" (Poulsen og Mercado, 2023).

Aktivisterne portrætteres således som uciviliserede 'fremmede', der antager en forkert affektiv orientering, nemlig en afsky for snarere end kærlighed til "vores [danske] værdier" – noget, der, i visse tilfælde, bliver brugt som belæg for, at sådanne aktivister bør ekskluderes fra det danske samfund: "Nu må vores veje skilles. Dem, der vil frihed, lighed og demokrati, er velkomne, men dem, der afskyr og åbenlyst bekæmper vores værdier, skal vende tilbage til steder,

der stemmer overens med deres egne værdier” (Jensen, 2023). Nogle steder tager kravet om eksklusion konkret form som et krav om tvangsudvisning af demonstranter, som kaldes ”terror sympatiserede islamister”, der ”fejrer Hamas’ grusomme terrorangreb med Palæstinaflag og røgbomber” (Vistisen, 2023). Her finder eksklusionen således også belæg i de *affekter*, som forbindes til aktivisterne: i dette tilfælde sympati med og glæde over terrorisme.

Konklusion: Vrede som vilkår

Med afsæt i teori om sociale bevægelser som retoriske formationer og affektteori som analytisk ramme har jeg vist, hvordan følelser som vrede og frygt deltager i en retorisk udgrænsning af dansk Palæstina-solidaritetsaktivisme. Mere specifikt har artiklen, gennem en undersøgelse af, hvordan vrede og relaterede følelser cirkulerede i dele af den danske medieomtale af bevægelsen for et frit Palæstina efter 7. oktober 2023, vist, hvordan beskrivelser af bevægelsen som ’vred’ operationaliseres i kritikker af bevægelsen som umoden, udemokratisk og farlig. Når bevægelsen beskrives som et ’ungdomsfænomen’, negeres aktivisternes *politiske* identitet til fordel for et generaliseret blik på unge som følelsesdrevne, irrationelle og umodne. På samme vis kobles beskrivelser af bevægelsen som ’vred’ til forestillinger om aktivisternes religion og etnicitet; til forestillinger om muslimskhed og mellemøstlig kultur – en repræsentation som bl.a. Minganti (2014) har identificeret som en bredere tendens, hvor muslimer i en dominerende vestlig kultur bliver fremstillet som irrationelle og, dermed, i modsætning til moderne demokratisk medborgerskab. I medierne kobles denne ungdommeliggørelse og racialisering af bevægelsen endvidere retorisk til en frygt for vold, radikaliserings, krig og terror.

➤➤ Når bevægelsen beskrives som et ’ungdomsfænomen’, negeres aktivisternes politiske identitet til fordel for et generaliseret blik på unge som følelsesdrevne, irrationelle og umodne

Når ’bevægelsens vrede’ bliver associeret med vold og fremstillet som en trussel – ikke bare mod demokratisk debat, men mod nationen – kan det inden for artiklens affektteoretiske ramme læses som et udtryk for, at vrede i dele af medieomtalen klæber til propalæstinensisk aktivisme på en måde, som minder om, hvordan vrede ifølge Ahmed (2009) klæber til antiracisme. Ligesom vrede over racistisk vold ofte bliver fremstillet som voldens oprindelse (Ahmed, 2009: 50), bliver Palæstina-solidaritetsaktivister (der benytter sig af ikke-voldelige aktivistske metoder såsom lydige afbrydelser af taler) gennem klæbrige associationer med radikaliserings og terrorisme fremstillet som ’de voldelige’, når de protesterer mod (dansk medskyld i) Israels vold mod palæstinensere i Gaza. Retorisk bevirker dette en umiddelbar fokusforskydning fra det problem, som den vrede aktivist påpeger (i dette tilfælde drab på civile i Gaza, ulovlig besættelse af palæstinensisk land og den fortsat tilladte danske eksport af komponenter, som bruges af israelske bombefly i Gaza (Andersen og Gjerding, 2023; Gjerding og Andersen, 2024)) til vreden som proble-

met i sig selv; som splittende, radikaliserende og en potentiel terrortrussel. Yderligere tjener denne forskydning som belæg for den retoriske eksklusion af aktivisterne fra den offentlige debat (i form af argumenter om, at deres udtryksform og affektive orientering er demokratisk illegitim), eller sågar at ekskludere dem fra det nationale fællesskab – enten retorisk ('de' er ikke en del af 'os') eller fysisk (gennem krav om udvisning).

I artiklens analysemateriale fremgår det også, hvordan flere politikere eller debattører argumenterer for, at aktivisterne bør undgå at udvise vrede, fordi de risikerer kritik, som skygger for deres budskab og skader deres sag. Alternativet-politiker Jan Kristoffersen udtaler f.eks., at han godt forstår "den frustration og indignation, der måtte ligge bag" de propalæstinensiske aktioner, men er bange for, at det kan virke "kontraproduktivt" og bevirke at folk "mister sympati for sagen" (Holm og Reinwald, 2024). I en leder fra *Jyllands-Posten* med overskriften "Jo højere I råber, jo større bliver selvmålet" kritiseres demonstranter for at udvise en "ret udansk aggressiv attitude, når menneskemængden er vandret hujende og råbende gennem byen", og "overdøve det, demonstranterne selv siger er formålet, nemlig våbenhvile i Gaza" (*Jyllands-Posten*, 2024). Filosof Amia Srinivasan (2018) kalder dette for kontraproduktivtetskritikken af vrede: Den udbredte antagelse, at f.eks. ofre for undertrykkelse eller aktivister bør afstå fra at udtrykke vrede, da dette skader deres sag. Et performativt syn på affekt, som operationaliseret i artiklen her, giver i imidlertid anledning til at stille spørgsmålstejn ved præmissen for denne kritik og se vrede, ikke udelukkende som noget, aktivister strategisk kan bruge eller afstå fra at bruge – men også som noget, der 'bruges imod dem', det vil sige som noget, der klister til dem (og som klister til nogle (kollektive) kroppe mere end andre). Dette sker gennem klæbrige associationer med 'umodenhed', 'vold' og andre 'negative' følelser som had og frygt.

Mens det ikke er muligt at undslippe affektive økonomier, er det imidlertid ifl. Ahmed (2009) muligt at gøre modstand indefra og forhandle følelsers betydning (se også Hemmings, 2015). Dertil kommer, at vrede er en følelse, der tjener væsentlige mobiliserende funktioner for sociale bevægelser: Vrede kan placere skyld for sociale problemer og orientere individer mod kollektiv handling (se f.eks. van Stekelenburg og Klandermans, 2013; Jasper, 2014; Stanley, 2021). Når en bred sammenslutning af Palæstina-solidaritetsgrupper i januar 2024 og igen i maj samme år annoncerede et initiativ, de kaldte "Week of Rage" med daglige, ikke-voldelige protester planlagt for hver ugedag (Stop Annekteringen af Palæstina, 2024a, 2024b) kan det således netop ses som et forsøg på at mobilisere vrede, snarere end at undslippe følelsens klæbrige retoriske greb.

Note

- 1 For en diskussion af afbrydelser af taler og offentlige arrangementer som demokratisk legitim aktivistisk metode i en dansk kontekst se f.eks. Beck (2025), Olsen (2024) og Broberg et al. (kommende).

Referencer

- Ahmed, Sara (2009), "Embodying diversity: problems and paradoxes for Black feminists," *Race Ethnicity and Education*, 12(1): 41–52. <https://doi.org/10.1080/13613320802650931>.
- Ahmed, S. (2014), *The cultural politics of emotion* (Anden udgave). Edinburgh University Press.
- Ahmed, Sara (2020), "Affektive økonomier," i *Et ulydigt arkiv: udvalgte tekster*, D.N. Madsen et al., overs., Nemo, pp. 25–48.
- Allarp, Anne Sofie (2024), "Propagandakrigen har en klar vinder," *Berlingske*, 7. februar, 19.
- Amnesty International (2024), "You feel like you are sub-human": Israel's genocide against Palestinians in Gaza. Amnesty International, <https://amnesty.dk/wp-content/uploads/2024/12/2024-11-29-Gaza-genocide-report.pdf>
- Andersen, L.S., og S. Gjerding (2023), "Jurister: Danmark bryder international ret ved eksport af dele til kampfly," *Information*, 3. april, www.information.dk/indland/2023/03/jurister-danmark-bryder-international-ret-ved-eksport-dele-kampfly
- Astrup, Søren (2023), "»Det bliver kun værre«: Terrorforsker er bekymret for mellemøstkonfliktens følger i de københavnske gader," *Politiken*, 6. november. <https://politiken.dk/danmark/art9605966/Terrorforsker-er-bekymret-for-mellem%C3%B8stkonfliktens-f%C3%B8lger-i-de-k%C3%B8benhavnske-gader>
- Beck, R.T. (2024), Aktivismeforskere: Når aktivister chokerer og forstyrrer, så hjælper det de moderate inde på midten. *Klimamonitor*, 30. oktober, <https://klimamonitor.dk/nyheder/art10013354/N%C3%A5r-aktivister-chokerer-og-forstyrrer-s%C3%A5-hj%C3%A6lper-det-de-moderate-inde-p%C3%A5-midten>
- Berg, Kirstine Marie og Tanja Juul Christiansen (2010), "Retorisk eksklusion: Festen i Hyskenstræde som retorisk handling," *Rhetorica Scandinavica*, 54, 7–28.
- Bissenbakker, Mons og Michael Nebeling (2020), "En følelses grammatik og politik," i Sara Ahmed, *Et ulydigt arkiv: udvalgte tekster*. Nemo, pp.13–24.
- Broberg, Frida Hviid (2023a), "Farveblinde følelser: Den retoriske marginalisering af den danske Black Lives Matter-bevægelse," *Rhetorica Scandinavica*, 27(86): 46–65. <https://doi.org/10.52610/rhs.v27i86.300>
- Broberg, Frida Hviid (2023b), "Forsker: Det er et demokratisk problem, når medierne fortier og fordrejer en af de største og bredeste sociale bevægelser i nyere danmarkshistorie," *Politiken*, 1. december, <https://politiken.dk/debat/kroniken/art9638183/Det-er-et-demokratisk-problem-n%C3%A5r-medierne-fortier-og-fordrejer-en-af-de-st%C3%B8rste-og-bredeste-sociale-bev%C3%A6gelser-i-nyere-danmarkshistorie>
- Broberg, Frida Hviid, Frederik Appel Olsen, Thore Keitum Fisker og Sarah Newton (kommende), "Kampen om kampdagen: Aktivistiske afbrydelser som retorisk anerkendelseskrav," *Rhetorica Scandinavica*.
- B'Tselem (2025), *B'Tselem and Physicians for Human Rights Israel: Israel is committing genocide in the Gaza Strip*, B'Tselem, www.btselem.org/press_releases/20250728_our_genocide
- Butler, J. (2011). *Kønsballade: Feminisme og subversionen af identitet* (T. Houborg, overs.). THP.
- Christiansen, Lene Bull, Bolette Frydendahl og Christina Hee Pedersen (2013), "Vendinger mod følelser og affekt," *Kvinder, Køn & Forskning*, (3–4), <https://doi.org/10.7146/kkf.v0i3-4.28157>
- Clough, Patricia Ticineto og Jean O'Malley Halley (2007), *The affective turn: theorizing the social*, Durham: Duke University Press.
- Corr, Aminata Amanda (2024), "Ungdommen dyrker Gaza-krigen som en TikTok-trend," *Berlingske*, s. 16, 23. april.
- Dahlin, Ulrik (2024), "»Brug nu de rigtige ord Israel begår folkemord«," *Information*, 8. januar, s. 8–9.
- Della Porta, Donatella (2020), *How Social Movements Can Save Democracy: Democratic Innovations from Below*, Polity.
- DeLuca, Kevin Michael (1999), "Unruly Arguments: The Body Rhetoric of Earth First!, Act Up, and Queer Nation," *Argumentation and Advocacy*, 36(1): 9–21. <https://doi.org/10.1080/00028533.1999.11951634>.
- Engelbrecht, S. og T.F. Brandt (2023), "From the river to the sea, Palestine will be free" råber demonstranter. Men er det antisemitisk? Tjekdet, 6. november, www.tjekdet.dk/indsigt/river-sea-palestine-will-be-free-raaber-demonstranter-men-er-det-antisemitisk
- Edbauer, Jenny (2004), "Executive Overspill: Affective Bodies, Intensity, and Bush-in-Relation," *Postmodern Culture*, 15(1), <https://doi.org/10.1353/pmc.2004.0037>.
- Erichsen, Thomas Johannes (2023), "Debat: Vi har også et ansvar," *Jyllands-Posten*, 4. november, s. 30.

- Ernberg, Mathilda (2023), "Information svigter sit ansvar som modstandsavis, når den ikke dækker Gaza-demoerne," *Information*, 23. november www.information.dk/debat/2023/11/information-svigter-ansvar-modstandsavis-naar-daekker-gaza-demoerne
- Foust, Christina R. og Raisa Alvarado (2018), "Rhetoric and Social Movements," i Christina R. Foust og Raisa Alvarado, red., *Oxford Research Encyclopedia of Communication*, Oxford University Press, <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228613.013.656>.
- Frost, Signe Marie (2023), "Frygt for flere terrorangreb i Europa over jul og nytår," *Tv2*, 23. december, <https://nyheder.tv2.dk/udland/2023-12-23-frygt-for-flere-terrorangreb-i-europa-over-jul-og-nytjaar>
- Gjerding, S. og L.S. Andersen (2024), "Trods krigen i Gaza: Danmark giver nye tilladelser til eksport af dele til Israels kampfly," *Information*, 30. maj, www.information.dk/indland/2024/05/trods-krigen-gaza-danmark-giver-nye-tilladelser-eksport-dele-israels-kampfly
- Haugbølle, Sune (2022), "Snoede forskningsveje og sammenflettede historier: Palæstina i Skandinavien," *Babylon Nordisk tidsskrift for Midtøstenstudier*, (1):140–51. <https://doi.org/10.5617/ba.9406>.
- Hansen, Jeppe Lykke (2023), "Demonstranter på gaden mod manglende mediedækning," *TV 2*, 24. november, <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2023-11-23-demonstranter-paa-gaden-mod-manglende-mediedaekning>
- Hemmings, Clare (2015), "Affect and Feminist Methodology, Or What Does It Mean to be Moved?," i Devika Sharma og Frederik Tygstrup, red., *Structures of Feeling*. De Gruyter, s. 147–58. <https://doi.org/10.1515/9783110365481.147>.
- Hergel, Olav (2023), "De gik på gaden for freden, men splittelsen var dyb," *Politiken*, 11. november, <https://politiken.dk/indland/art9606493/De-gik-p%C3%A5-gaden-for-freden-men-splittelsen-var-dyb>
- Hermansen, Anne Sophia (2024), "Vestlig selvlede," *Weekendavisen*, 10. marts, www.weekendavisen.dk/opinion/vestlig-selvlede
- Holm, Thue Ahrenkilde og Tobias Reinwald (2024), "Først skete det i Vega. Nu er det sket igen: »Vi er rystede og skuffede«," *Berlingske.dk*, 11. april, www.berlingske.dk/politik/foerst-skete-det-i-vega-nu-er-det-sket-igen-vi-er-rystede-og-skuffede
- International Association of Genocide Scholars (2025), *IAGS Resolution on the Situation in Gaza*, <https://genocidescholars.org/wp-content/uploads/2025/08/IAGS-Resolution-on-Gaza-FINAL.pdf>.
- Jasper, James M. (2014), "Constructing Indignation: Anger Dynamics in Protest Movements," *Emotion Review*, 6(3): 208–13, <https://doi.org/10.1177/1754073914522863>.
- Jensen, Hans (2023), "Debat: De vil os ikke? Jamen, så send dem hjem," *Jyllands-Posten*, 23. november, s. 9.
- Jyllands-Posten* (2024), "Jo højere I råber, jo større bliver selvmålet," 5. maj, s. 38.
- Kastrup, Mads (2023), "Ja, de råber 'jihad,'" *Ekstra Bladet*, 11. november, <https://ekstrabladet.dk/nyheder/lederen/ja-de-raaber-jihad/10021727>
- Keren-Klaris, Jonathan (2023), "BRUTALITET: Det pro-palæstinensiske hykleri," *Weekendavisen*, 20. oktober, s. 13.
- Koivunen, Anu (2015), "Yes We Can? The Promises of Affect for Queer Scholarship," *Kvinder, Køn & Forskning*, (3–4), <https://doi.org/10.7146/kkf.v0i3-4.28180>.
- Krasnik, Martin (2023), "Safe spaces – ikke for jøderne," *Weekendavisen*, 5. november, www.weekendavisen.dk/content/item/55510
- Lidegaard, Martin (2023), "Debat: Polariseringens ulidelige lethed: Status quo er ikke en mulighed," *Jyllands-Posten*, 25. oktober, 24.
- Massumi, Brian (1995), "The Autonomy of Affect," *Cultural Critique*, 31, s. 83–109.
- Minganti, Pia Karlsson (2014), "Islamic Identity as Third Space: Muslim Women Activists Negotiating Subjectivity in Sweden" i Haci Akman, red., *Negotiating Identity in Scandinavia*, 1. udg., Berghahn Books, pp. 31–60.
- Nilsson, Kirsten (2023), "24-årige Gabriel Ziirsén: »Jeg prøver at hjælpe folk i Gaza med at dele billeder af det, der foregår. Fordi vores vestlige medier ikke deler det.«," *Politiken*, 5. november, <https://politiken.dk/danmark/art9598643/%C2%BBJeg-pr%C3%B8ver-at-hj%C3%A6lpe-folk-i-Gaza-med-at-dele-billeder-af-det-der-foreg%C3%A5r.-Fordi-vores-vestlige-medier-ikke-deler-det%C2%AB>
- Olsen, T.V. (2024), Essay: Politisk aktivisme på kant med loven. *Magtudredningen 2.0*.
- Pastré, Marie (2023), "Danske jøder mærker konsekvenserne af et øget fokus på konflikten i Israel og Palæstina," *Information*, 6. november, s. 6–7.
- Pehrson, Nanna Sofie (2023), "Nogle har aldrig før deltaget i en demonstration. Nu går de på gaden for våbenhvile," *Politiken*, 30. november. <https://politiken.dk/debat/art9635149/Nogle-har-aldrig-f%C3%B8r-deltaget-i-en-demonstration.-Nu-g%C3%A5r-de-p%C3%A5-gaden-for-v%C3%A5benhvile>
- Pezzullo, Phaedra C. (2003), "Resisting 'national breast cancer awareness month': the rhetoric of counterpublics and their cultural performances," *Quarterly Journal of Speech*, 89(4): 345–65, <https://doi.org/10.1080/0033563032000160981>.
- Poulsen, Søren Pape og Mai Mercado (2023), "Kronik: Det var ikke Jens og Peter, der skrev Bravo, Hamas på Facebook i kølvandet på terrorangrebet," *Berlingske*, 17. november, s. 24.
- Rand, Erin J. (2012), "Gay Pride and Its Queer Discontents: ACT UP and the Political Deployment of Affect," *Quarterly Journal of Speech*, 98(1): 75–80, <https://doi.org/10.1080/00335630.2011.638665>.
- Rubin, Marcus (2023), "Marcus Rubin: Alle konflikters moder slår til igen, og automatreaktionerne går amok," *Politiken*, 4. november, <https://politiken.dk/debat/klummer/art9601532/Alle-konflikters-moder-sl%C3%A5r-til-igen-og-automatreaktionerne-g%C3%A5r-amok>
- Simons, Herbert W. (1970), "Requirements, Problems, and Strategies: A Theory of Persuasion for Social Mo-

- vements,” *Quarterly Journal of Speech*, 56(1): 1-11. <https://doi.org/10.1080/00335637009382977>.
- Sørensen, Allan (2023), “ Hamas har dybe rødder i Europa,” *Kristeligt Dagblad*, 15. december, www.kristeligt-dagblad.dk/udland/hamas-har-dybe-roedder-i-europa
- Srinivasan, Amia (2018), “The Aptness of Anger,” *Journal of Political Philosophy*, 26(2): 123–44. <https://doi.org/10.1111/jopp.12130>.
- Stanley, Samantha K. (2021), “From anger to action: Differential impacts of eco-anxiety, eco-depression, and eco-anger on climate action and wellbeing,” *The Journal of Climate Change and Health*, <https://doi.org/10.1016/j.jocl.2021.100003>.
- Van Stekelenburg, Jacquelin og Bert Klandermans (2013), “The social psychology of protest,” *Current Sociology*, 61(5–6): 886–905. <https://doi.org/10.1177/0011392113479314>.
- Stewart, Charles J. (1980), “A functional approach to the rhetoric of social movements,” *Central States Speech Journal*, 31(4): 298–305, <https://doi.org/10.1080/10510978009368070>.
- Stop Annekteringen af Palæstina (2023), “Retningslinjer,” *Instagram*, www.instagram.com/stopannekteringen/p/CyqgP59saQw/
- Stop Annekteringen af Palæstina (2024a), “Nakba Week of Rage,” *Instagram*, www.instagram.com/p/C6qBL83svuO/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==
- Stop Annekteringen af Palæstina (2024b), “Week of Rage,” *Instagram*, www.instagram.com/p/C2F6SEistT2/
- Teglskov, Mads Zachø (2024), “Grundløse, nedsættende anklager og lømmeladfærd hører ikke hjemme i kategorien seriøs demokratisk opførsel,” *Politiken*, 11. april, <https://politiken.dk/debat/ledere/art9853500/Grundlo%C3%B8se-neds%C3%A6ttende-anklager-og-l%C3%B8mmeladf%C3%A6rd-h%C3%B8rer-ikke-hjemme-i-kategorien-seri%C3%B8s-demokratisk-opf%C3%B8rsel>
- Tidemann, Daniel (2024), “Han var klar til at kæmpe for Palæstina. Nu advarer han mod jødehad i Danmark,” *Berlingske*, 17. februar, s. 24–5.
- Tidemann, Daniel og Jens Beck Nielsen (2024), “Medierne fik én over nakken, da demonstranter trodsede minusgraderne til »rage week« for Palæstina – selv var de svære at få i tale,” *Berlingske*, 18. januar.
- Villemoes, Søren K. (2023), “En bevidstløs strøm af drivtømmer,” *Weekendavisen*, 26. oktober, www.weekendavisen.dk/2023-43/kultur/en-bevidstloes-stroem-af-drivtoemmer
- Vistisen, Anders (2023), “Debat: Muslimers fejring af terrorisme viser islams sande ansigt,” *Jyllands-Posten*, 17. oktober, s. 24.
- Welz, Claudia (2024), “Kronik: Gazakrigen skaber en giftig og farlig polarisering,” *Politiken*, 26. februar, s. 5.
- Woodly, Deva R. (2023), “Introduction: The Democratic Necessity of Social Movements”, i D. R. Woodly, red., *Reckoning: Black Lives Matter and the Democratic Necessity of Social Movements*, Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780197603949.003.0001>
- Zimmermann, Nick (2024), “Kender du typen? Den selvfele kendis, som fedter for palæstinenserne,” *Jyllands-Posten*, 10. januar, <https://jyllands-posten.dk/debat/breve/ECE16742317/kender-du-typen-den-selvfele-kendis-som-fedter-for-palaestinenenserne/>
- Østergaard, Andreas (2024), “Anders Lund Madsen anklaget for at støtte folkedrab: ’Giftigt!’,” *B.T.*, 2. maj, www.bt.dk/politik/anders-lund-madsen-anklaget-for-at-stotte-folkedrab-giftigt

Abstract

Unge og aktivisme

Young people and activism in and around the interwar period - Interview with historian René Karpantschof

Ida Marie Warming, *MSc in Educational Anthropology, Danish School of Education, Aarhus University,*
idamariewarming@gmail.com

Jonas Lieberkind, *Associate Professor at the Department of Educational Sociology, Danish School of Education, Aarhus University,*
lieberkind@edu.au.dk

Gritt Nielsen, *Associate Professor at the Department of Educational Anthropology and Educational Psychology, Danish School of Education, Aarhus University,*
gbn@edu.au.dk

René Karpantschof is a historian and sociologist who has written a wide range of articles and books on political activism and social movements in Denmark, including *[The Extreme Danes]*, about the political climate in interwar Denmark, 1921-1939, and *[The Contentious Danes]*, about the period between 1848 and 1920. In the interview, Karpantschof focuses particularly on the interwar period and draws connections to both the nineteenth century and the youth revolt. This interview aims to provide insight into political street battles, especially during the interwar years, in order to create a basis for understanding how the forms and content of activism change over time, and how new forms of youth activism emerged in the postwar period. In the interview, Karpantschof elaborates on how young people's political activism shifts from being rooted in clear party-political affiliations and classical ideological conflicts, including class struggle

and the distribution of material resources, to increasingly revolving around culture and identity, driven by immaterial factors. Finally, the discussion addresses how young people's political engagement and activism in the postwar period are to a greater extent based on young people's own political perspectives, values, and youth-specific circumstances.

Changing in Order to Be – Formation, Emotions, and Symbols in Youth Political Activism

Jonas Lieberkind, *Associate Professor at the Department of Educational Sociology, Danish School of Education, Aarhus University, Denmark,*
lieberkind@edu.au.dk

This article analyses young people's political engagement as an expression of a broader culturalisation of politics, in which activism is increasingly grounded in symbolic, affective, and existential orientations rather than in classical ideological divisions and party-political cleavages. Drawing on Andreas Reckwitz's theory of late-modern cultural practices and the Birmingham School's subcultural studies, the article demonstrates how young activists develop political engagement through personal processes of formation and practices of "doing culture." Based on nine qualitative interviews, the article argues that contemporary activism is characterised by a fundamental ambivalence between concrete policy issues and symbolically oriented worldviews. Political struggle is thus understood not merely as interest-based contestation, but as an effort to produce meaning, identity, and moral order in a time of societal crisis.

Essay: When guilt takes shape as political activism

Nanna Haahr Hansen, *student of Educational Sociology at Aarhus University*,
Nanna3haahr@gmail.com

Julie Krebs von Halling, *student of Educational Sociology at Aarhus University*,
julievonkrebs@gmail.com

This essay is based on nine semi structured interviews with young people aged 18-32, conducted in the autumn of 2025. Using an essayistic and experimental approach, the interview material is condensed into two analytical ‘figures’ that represent different ways of being young and politically engaged today. These figures are constructed around so called *pinches* – moments in which tensions arise between what one feels, what one wishes to feel, and what one perceives one ought to feel. The essay shows how responsibility, guilt, shame, and pride gradually shape these young people’s relationships to society, and how political participation does not necessarily stem from clearly defined ideological positions, but develops through repeated experiences of affective friction, through which what is initially felt may, over time, become something that must also be enacted.

Climate struggle, school strikes and generational justice

Lotte Schack, *PhD in sociology*,
Department of Sociology and Work Science,
University of Gothenburg,
lotte.schack@gu.se

In the most recent wave of climate activism, which began in 2018, children and young people have emerged as political actors in the climate crisis, with the issue of intergenerational justice has taken center stage. This has been particularly evident in the Fridays for Future network’s “school strikes for the climate.” In this article, I examine the logics at play in the climate strikes and how these logics challenge capitalism’s modes of production and reproduction. Using a Marxist-feminist theoretical perspective, I argue

that the school strikes should be viewed as a disruption of society’s social reproduction. Historically, what has made strikes an important tool is that they halt production. This is not the case with the school strikes. Instead, they are a way for young climate activists to demonstrate the absurdity of participating, through their schooling, in the reproduction of a society whose very organization is driving the climate change that is well on its way to destroying their future. Since the COVID-19 pandemic, the number of climate strikes has decreased significantly. I suggest that if the strikes are to be revitalized, it will require a greater degree of coalition-building among school pupils, university students, and workers that can bridge the gap between generations and political actors.

Essay: The Importance of Community for Youth (Climate) Activism

Ida Marie Warming, *MSc in Educational Anthropology, Danish School of Education,*
Aarhus University,
idamariewarming@gmail.com

In a time marked by climate change and widespread perceptions of insufficient political (climate) action, young people across the globe are forming communities in which political engagement, emotion, and action are closely intertwined by a shared hope for climate justice. Drawing on ethnographic fieldwork conducted within the Danish Green Youth Movement (DGUB), this essay examines the role of community as a driving force in youth climate activism. It demonstrates how ‘climate emotions’ such as fear, anger, and hope are not merely individual experiences but socially embedded and mobilizing forces that, within DGUB, are transformed into collective action. The community is described as an “action community,” a “well oiled machine,” and a “doocracy,” highlighting a dynamic social practice in which engagement is translated into influence and action. At the same time, the community emerges as a caring and action oriented space that constitutes a central driving force in youth (climate) activism.

Student Activism in Stocking Feet? Consideration and Care in Young People's Struggle for Social Justice in the United States and Denmark

Gritt Nielsen, Associate Professor at the Department of Educational Anthropology and Educational Psychology, Danish School of Education, Aarhus Universitet, gbn@edu.au.dk

Lærke Cecilie Anbert, PhD fellow at the Department of Educational Anthropology and Educational Psychology, Danish School of Education, Aarhus Universitet, lca@edu.au.dk

This article examines young people's everyday activism for social justice at the University of California, Berkeley and the University of Copenhagen. Taking the departing rector Henrik C. Wegener's 'stocking feet principle' as its point of departure, the article analyzes contemporary understandings of legitimate student activism at the intersection between institutional demands for 'considerate' activism and students' own 'care'-oriented practices. Drawing on ethnographic material from 2020-2022, the article shows how activism related to democracy, language, and curricula operates as everyday ethical-political micro practices that connect local university contexts to wider global inequalities. It demonstrates how these students try to 'implicate' and render themselves, each other, and the university accountable in struggles for social and epistemic justice. This care-oriented activism differs from institutional ideals of considerateness, as care is oriented toward transforming unjust norms rather than respecting existing institutional norms.

Affect and exclusion in the media coverage of Danish Palestine solidarity activism after October 7th 2023

Frida Hviid Broberg, postdoc, Section for Rhetoric, Department of Communication, University of Copenhagen, fhb@hum.ku.dk

This article examines media representations of the Danish Palestine solidarity movement following October 7, 2023, with particular attention to how emotions such as anger and fear circulate in parts of the media coverage. Drawing on theories of social movements as rhetorical formations and using affect theory as an analytical framework, the article illustrates how these emotions participate in a rhetorical exclusion of activists. More specifically, the article argues that anger "sticks" to the movement, in parts of the media coverage, and that the emotion is associated with violent youth culture and potential radicalization. This anger is constructed as a threat to 'our' security and as a danger to the nation itself – 'their' anger becomes the source of 'our' fear – which serves as a rationale for excluding activists not only from public debate but from the nation. Building on critical affect theory, the article further argues that anger is not something activists can freely choose to use or not use, but something that is used against them; something that *sticks* to them – and something that sticks to some (collective) bodies more than others.